

IRODALMI

EPRESKERT 5.

SOKOLDALÚ VIRTUÁLIS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

**BUDAPEST, 2011. MÁJUS 26.
I. SZÁM**

Alapítva: 2011. január 1.

Tulajdonos: Bárdos László, Fetykó Judit

MINDEN JOG FENNTARTVA

A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül bocsátják a folyóirat rendelkezésére.

IRODALMI EPRESKERT 5.

SOKOLDALÚ VIRTUÁLIS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

**BUDAPEST, 2011. MÁJUS 26.
I. SZÁM**

**SZERKESZTŐSÉG CÍME:
1144 Budapest, Csertő park 2. IV/43
Tel: 06 30 448 99 06**

**FŐSZERKESZTŐ:
FETYKÓ JUDIT**

**LEKTOR-KORREKTOR:
BÁRDOS LÁSZLÓ PhD**

**TECHNIKAI MUNKATÁRS:
NAGY ZOLTÁN
SÁROSI JÓZSEF**

**Alapítva: 2011. január 1.
Tulajdonos: Bárdos László, Fetykó Judit**

MINDEN JOG FENNTARTVA

A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül bocsátják a folyóirat rendelkezésére

TARTALOMJEGYZÉK

Balogh Örse	22
Baranyi Ferenc	18
Bárdos László	84
Fábián Mária Mary	55, 85
Györgypál Katalin	33
Horváth-Hoitsy Edit	56
Ilyés János	71
Jeney András	32
Juhász Ferenc	5
Kamarás Klára	13
Karaffa Gyula	66
Kaskötő István	8
Keglovich Milán	76, 77
Körmendi Judit	67
Láng El Péter	57
Lator László	73
Mándy Gábor	78
Mester Györgyi	75
Millei Ilona	64
Mocsár Zsófia	79
Nagy Bandó András	60
Nyerges Gábor	26
Papp Anikó Míra	80, 81
Payer Imre	28
Péter Erika	79
Rába György	7
Rónai György	12
Rónay László	14
Sárközi László	69
Sz. Pördy Mária	82
Székely Linda	65
Takács Zsuzsa	35
Tamás Péter	61
Tóth Krisztina	30
Ujházy László	37
Vasadi Péter	53
Verasztó Antal	20
Vihar Béla	23
Vihar Judit	25

**Irodalmi EPRESKERT 5.
sokoldalú virtuális művészeti folyóirat**

Ismét egy irodalmi-művészeti fórum, vagy inkább: találkozóhely. Legalábbis ilyennek képzeljük el a virtuális *Epreskert 5.* folyóiratot, amely persze korántsem egyedülálló vállalkozás. Mégsem könnyű, és nem is kockázatmentes.

Annyi bizonyos, hogy a vetélkedés minden látszata és ténye nélkül igyekszik értékeket, magyarán értékesnek látszó műveket (szövegeket) az olvasó elé bocsátani. Az olvasó elé: mivel még senki sem bizonyította be, hogy az interneten való böngészés egyenértékű lehet a nyomtatott lapról való elmélyült olvasással, inkább ez utóbbinak az imitációját próbáljuk megvalósítani és felkínálni egyszerre.

Ami az anyagot illeti, nemcsak irodalmi művek vagy irodalmi alkotásokról szóló értelmezések kaphatnak helyet ezen a „felületen”, hanem az úgynevezett társművészetek dokumentumai, jelenségei és problémái is. Mindez, ha sikerül, sokféleségében is egy irányba mutat: az esztétikai érték és élmény felé, amelynek — végső fokon — függetlennek kell maradnia minden eltökélt és egyirányú politikai világnézet túlhatalmától.

Budapest, 2011. május 26.

Bárdos László

JUHÁSZ FERENC

Költő a Holdon

Rádölök a Holdra,
mintha kazal volna:
szalmakazal-jéghegy,
vak sárga madárbegy

fekete madáron,
úr-fagy éjszakámon,
az éj-madár torkán
aranylemez vulkán.

És szívemig érnek
a vad derengések,
isznak a tér-gondok:
légy szívókorongok,

fekete pászit-zsák
szívóajak-pumpák.
S mint a véres kések:
éles merengések.

S az éj ragály-öble,
mint a Sátán ökle,
mint a bánat könnye:
légy lábakká köpve.

Tízmilliárd légy láb
kapar, mar mezítláb,
karomszőnyeg csokrok,
ködpárna-harangok.

Rámtapaszt a fagy-csönd
megfeszítés-börtönt,
mintha kereszt volna
a kő-lomb fénygondja.

Nem jajgatok, sírok!
Bolygóval bolyongok.
Ó, mit is tehettem
Holdra-szögezeten.

Büntetés ez, vagy más
Hold-bánat megoldás,
sárgaláz-kifosztás?
Szorzás után osztás.

Mit is kell megbánnom?
Bocsánattá szánnom?
Éltem, hogy ne haljak,
angyalon vágtsassak.

Angyalháton ülve,
szárnyak közt merülve:
angyal-nyak szűz kertem,
angyal-toll a nyergem.

A gyémánt-fej alatt
kék göndör-láng haját
borzoltam fényrúdon,
mint bünt a fájdalom,

s fodros tűzőzönként
ittam bodor haj-fényt.
S Istent láttak a tág
túlvilág-pupillák.

Rádölök a Holdra,
mintha kőszív volna,
s nincsen lüktetése,
szívbőr-remegése.

Mint egy kinyílt ernyő,
sárga papírfelhő
az űrben keringő
szilánk-gömb kő-erdő.

Fekszem a Hold-tájon,
mint denevér-szárnyon,
patkós vigyorgáson:
babér-bajszú szájon.

Denevér-orr tálon,
sivatag magányon,
pénn halott szakállán:
fillér szőr-irgalmán.

Mint holt madárcsőrön,
szem alatti törön,
orrlík szaru-öble
szempillával fődve,

szaru-aranykelyhe
szempillámmal telve,
s mozog a szőr-paplan:
hófüggöny huzatban.

S a csőr-tő gyász-ostyák
jéghegy-csönd pupillák
a jégzilánk puszták
torlasza magasság.

Élem a fény-kölcsönt,
a hold-kereszt börtönt.
Pedig odabent csönd,
pedig idekint csönd.

Kint por, kő-ér, szikla:
legező-hasítva,
roppant kúpok, völgyek
gömbkérge kő-szőnyeg.

Mint ásító szörnyek,
márvánnyá ért könnyek,
kő-örvény és kő-tál
ez a márvány-könyvtár.

S bent tán a Pokol forr,
bugyborog és horkol.
Kint halottnak látszik
bent mi vért virágozik.

A tűz-iszap horkan,
Önmagává torpan:
a robbanás könnye
lánggá gyömöszölve.

Bent vér-tűz és kő-csont,
magányán nincs hús-gond.
Forró kripta-szekrény
az űr köpte vak fény.

Benne a halott forr,
mustból erjedő bor,
mint hörgő, füstölgő
vízbe dobott lúgkő.

S lángol buborékszik,
szításon lélegzik,
a vízben a kristály.
Anyám, mikor mostál!

Az elmúlás robban,
s pezseg a halottban,
mint a szódavízben
a szénsav-pont szellem.

S most mint öreg szolgálta
Sörényes lónyakra
rádölök a Holdra,
a sárga halottra.

Eres hegedűre,
ködszemű lófejre,
szőr-sírkő lóarcra,
ajak-habszivacsra,

lószem-óriásra,
orrlík-tágulásra,
csókolva lét-gyászom:
gyönyöröm és átkom.

JUHÁSZ FERENC

Nászutas-keringő

Eszternek és Péternek

*Bálnák, delfinek, ráják, teknőcök, naphalak úsznak, tántorognak
a csöpp szigetország körül a lassú szél gyúrte, hablárva kék óceánban,
fölmerülnek, mint gigászi hús-szivar emlős lovak,
hátukon korall-virágoskertek, kagyló-zsebórák a bőrredők vályú-sivatagában.*

*Fölszállnak, lemerülnek, a fej-kutakból vízláng-gejzíreket fújnak,
páfránytorony vízi-virágokat, ásítva a Szent Titokba leszállnak
s dübörgő víz-koszorúk a fehér sziklagyűrűk kő-szivacsára hullnak,
mint habzó méneskancák mindig újra születve, tolongó nyál-juhnyájak.*

*Aztán csengve, csipogva összetörnek, s pezsgő üvegmorzsák szivacs-szódájaként
csilingelve, harangozva csőrrel elsimulnak lágyan, sietnek vízből vízzé lenni.
S vízből vesz a víz magára újra fehér rózsákból kötött kötényt, rózsza-mellényt,
mert büszkesége tömege magánya, Örök Magzatvíz, a Titok-lázt cipelni.*

*És delfinek ugrálnak föl a vízből, görbe ezüstkardok, csicsergő hal-lángok
és a delfinek szaga akár a szeretkezőké, spermaillatú gyönyör-hódítás
és a delfin-nyílveszők, hal-hattyúk, akár a mitikus hableányok,
mint a mélyből kirobbanó parázs-szemhéjak, látomás-ezüstláncza láng-varázs.*

*S fönt a szigetország csúcsán kis temető, kis templom, szinte Istenbe merítve,
mint aranykehelybe Krisztusos hártypérez-ostya, s lent az ős kék óceán redő-/söndje,
s a kék vízben zöld kőcsipke-süveg, kőfátyol-sisak dörgő tajték-habbal behintve,
mint zöld alga-hajó, amely nem vízözönre vágyik, de Szent Tűzözönre!*

*S a napfény, mint kék-íriszű szemgolyón körbefolyik a lágyüveg könny görbén,
s arany hullámlemez-palával a látható mindenség befödve, könny-láz palával,
aranszögekkel rögzítve, mint a tetőgerendaváz rács-lét várakozás-csöndjén,
s lüktet a víz önmagát zihálva, habot köhögve, s nem tudja mit tegyen árva önmagával.*

*S bent, a titán-terpedésű mélyben hólyagszemű, pontszemű, vak halandóság-remények,
világító fáklyahal-sárkányok, fénykürt-kastélyok, kocsonyafürt-forgások, hidegláng Cápá-Isten,
kristálydobozokból ragasztott tüskés csikóhal-szülőapák, falánk, örült, halál-mohó lények,
tengerfenéken csúszó gigászi állat-levelek: légzőnyílásuk, evőnyílásuk, ürítő-nyílásuk nincsen.*

*S bent a vízben, a parti sekélyben, s az örök nagymosás napfény-kékítőben
ámbrás cetek, delfin-angyalok, pörölyfejű cápák, kövér fókák, húshólyag bikák, nőstények
hemperegnek, bukfenceznek, bőgnek, mint a szirénák gyermekkor-háborúidőben,
s kristály-szempilla halak, tányérajkú, bohóc-ruhájú vízi-szúnyogok, rajzó kéve-remények.*

*S mézcsövekből horgolt csontkaszal virágzik pirosan, vérrel leöntött korall-vár,
s az állatvirágok vörös lombja mintha kis lángokkal lenne behintve, zsúfolva,
vörös bizsergéssel a vízmély alá süllyedt nász-hajó szivacs-bozontja, fehér virág-gyár,
s körötte színes, pöttyös, csíkos halrajok kévéje, vízalatti halál-izony lombja.*

*S a parti sziklákon marokkal szórt sóként őrjöngve feldühöngő habkéve-borulások,
s ott állnak az új házások némán: tavaszi ámulat-fák, mezítlábas ámulat-kereszttek!
Aztán táncolni kezdenek a sercege kimúló tajtékszőnyegen, mint a vad tündér-látomások,
mellükön átvilágító szívvel, mint az úrlámpaforgás fénycsönd égitestek.*

ELFELEDETT MŰFORDÍTÁSOK

RÁBA GYÖRGY

EMLÉKÉNEK

Őszi ének

BAUDELAIRE

I

Lehullunk csakhamar hideg árnyak ölébe,
Röpke nyarunk heves sugara, ég veled!
Hallom zuhogni már az udvarok kövére
Gyászos dördüléssel robajló tönköket.

A tél újból egész létembe beleárad:
Csak vad és zord robot, émely, düh, förtelem,
S miként a sarkvidék poklán nap fénye támad,
Ugy dermed majd vörös jégtömbbé a szívem.

Nem döng az épülő verpad sem süketebben:
Borzongva hallom a hulló hasábokat.
Lelkem, mint bástya, mely omlik a csüggedetlen
Faltörő-kos nehéz csapásai alatt.

Ugy érzem ringató monoton dallamára,
Sebtében ravatalt ácsolnak valahol...
Kinek? Tegnap a nyár, ma itt az ősz varázsa!
A hang rejtélyesen, miként a búcsu, szól.

II

Édes szépségem, én imádom nagy szemednek
Zöld lángját, de nekem ma minden keserű,
És semmi: sem szobánk, sem a tűz, sem szerelmed
Nem vonz úgy, mint a nap, a tengeri derű.

És mégis, mint anyám, gyöngéd szív, úgy szeress te,
Legyek bármily gonosz, legyek bármily ripők,
A diadalmas ősz vagy épp a naplemente
Múló öröme, te, — mint fivért, szeretőt!

Időnk lejár! Milyen mohón vár a koporsó!
Jó homlokomat így nyugtatni térdeden, —
Mig bennem visszafáj a fehér nyár, a forró,
Az őszutó szelid fényét hadd élvezem!

Rába György: *Nyílttenger. Versek és műfordítások*, Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1961, 155–156.

* * * * *

KASKÖTŐ ISTVÁN

Az öreg Joe és az ideális szomszédasszony esete

Az öreg ült az árnyékban Wilson garázsja előtt. Na, nem éppen ült, Joe kedvenc nyugalmi állapota valahol a vízszintesen fekvő és a félig vertikális között volt. Hosszan kinyújtott lábai bokában keresztezve, fenéke a szék szélén, éppen csak kellő mértékben alátámasztva, kezeit a hasán tartja összekulcsolva, álla a mellkasán nyugszik és éber szemeit a szemüveg kerete fölött a szomszédján, Dan Wilsonon tartja.

Dan térdelve, alkalmanként négykézláb araszolva a kocsija kerekeit fényezi, már több mint másfél órája.

– Miért nem hagyja már abba! Olyan fényes az, hogy a nap is seggre esik rajta.

Wilson csak fényez, időnként rálehel a krómozott kerékre, majd türelmetlenül rászól az öregre.

– Mondja Joe... nincs magának valami fontos tennivalója otthon?

– Nincs.

– Akkor miért nem talál valami hobbit magának,

– Van nekem hobbim... magát piszkálni. Kell ennél jobb szórakozás?

Wilson nem válaszol abban reménykedve, hogy az öreg abbahagyja, de nincs szerencséje. Kis szünet után folytatja.

– Dominic mesélte a múltkor –, Dominic Galucci a főpincér, állítólagos maffia izomember a jobboldali szomszéd – Dominic mesélte, hogy látta magát homlokon csókolni a kocsiját mielőtt este lecsukta garázs ajtaját. – Mondja csak, mondja... bolond lukból bolond szél fúj.

– Le merném fogadni, hogy titokban még nevet is adott már neki. Mary-Luisa Ford, vagy Penelope... nem, nem! Joliette!

– Maga csak irigy az új kocsimra. Vallja be. Irigy.

– Irigy a jófene: Egy rakás vas meg pasztik harminc ezerért. Pont oda visz, mint az én hét éves tragacsom és nem kell babusgatni.

– Néha azért azt sem ártana megmosni.

– Ne kritizáljon, az persze eszébe se jutna, hogy felajánlaná... Drága szomszéd, öreg barátom, hozza át a kocsiját, majd én megmosom...

– Maga nem normális...

– Sose állítottam!

Ebben aztán megegyeztek. Dan nagy nehezen feltápáskodott, összeszedte a szépítőszerit, gondosan elrakta a garázs polcain, mi hova való, mert neki rendszere volt. Egy munkás élet megszokott rutinját nehéz feladni, meg aztán nem is kell.

– Joe! Akar egy italt? – a sarokban a munkapad mellett egy öreg hűtőszekrény állt, a ház ura szomjúságát volt hivatott kiszolgálni.

– Egy pohár jeges tea, citrommal, jól jönne.

– Mit képzelsz mi ez? Starbucks? Jeges tea nincs, Coke vagy víz!

– Pepsi ha volna...

– Coke!

– Micsoda háztartás... okay, legyen Coke.

Dan Wilson kivesz két kanna Coca-Colát a hűtőből, az egyiket az öreg kezébe nyomja, majd leül a kerti székre, de előbb beljebb húzza a garázsba, az árnyékba. Joe látható ellenszenvvel nézegeti, forgatja a gyöngyöző italt a kezében

– Legalább üveges italt tarthatna. Utálom a dobozost. Az ember szopja a bádogot, mint egy koszos malac az annya csöcsit...

– Mert maga látott valaha is az életében szopós malacot... ellenben én, én farmon nőttem fel. – nagyot húz az italból, elmélázva folytatja.

– Lehettem úgy nyolc esztendő, mikor...

– Dan!

– Mi? Mit?

– Már hallottuk.

– Mit hallott? Azt se tudja mit akartam mondani.

– Mindegy. Már hallottam minden, „lehettem úgy nyolc esztendő” sztorit. Nem akarom magát sértegetni, de magának nincs sok fantáziája. Minden sztorija azzal végződik, hogy télvíz idején, esőbe-'hóba' öt kilométert gyalogolt az iskolába, Hegynek föl. Oda-vissza.

– Le van csak maga...

– Inkább azt mondja, mit mondott az időjárás? Én nem néztem a tévét.

– Meleg lesz. Huszonnyolc fok.

– Eső?

– Nada. Zilch. Semmi.

– Még csak június közepe és már a gatyám ráment a locsolásra.

– Mért kell magának a sok virágágyás? Nézze, nekem csak a gyepre kell, azt akár ki is hagyhatom. Mit röhög?

– Kétszer annyit pocskéol a kocsi mosására. És még csak jó szaga sincs, mint az én petúniáimnak.

Sakk-Matt. Ebben maradtak. Kortyolgatták a hűsítő nedűt és nagy érdeklődéssel figyelték, ahogy egy vörösbegy egy kövér kukacot próbált kihúzni a földből.

– Maga kinek drukkol?

– A madárnak.

– Gondolhattam volna, le merném fogadni, hogy a maga kertjében fészkel.

– Igen ismerős a formája...

– A kukac viszont az én portámon van. Hess, az anyád... – Wilson ugrott, hogy elkergesse a madarat. – menj haza.

– Maga nem normális.

– Akkor kvittek vagyunk.

A vörösbegy elrepült, csőrében lógott a félaraszos kukac. Az utca csendes, aki munkából él, már elment, a sarkon még nem ácsorognak a diákok a buszra várva, olyan közbeeső állapot... semmi érdekes látnivaló a szomszédságban. Joe kihörpintette a maradék italt, még úgy futtában megjegyezte;

– Akár mit mond, a Pepsi jobb.

Már-már ott tartott, hogy hazamegy, mikor egy fehér kocsi állt meg a harmadik ház előtt és egy nyurga fiatalember ugrott ki belőle.

Valami történik. Mind a két öreg előredőlt ültőhelyben, hogy tanúskodjanak.

Az idegen felnyitotta a csomagtartót. Egy nagy színes táblát szedett elő és leszúrta a Patel ház előtt a gyepes előkertbe.

Century 21.

Ingatlan Ügynökség.

EZ A HÁZ ELADÓ

Dan felsóhajtott.

– Na, úgy látszik, Vesta Patel mégis csak eladja a házat.

– Minek is tartaná, egyedül élni abban a nagy házban.

– Szinte hihetetlen, Ray már három hónapja hogy meghalt. Hogy szalad az idő.

– Ja, A ház eladó! Ez aztán valahogy végleges és visszavonhatatlan... Ray Patel elköltözött.

– Most aztán leshetjük, izgulhatunk, hogy ki veszi meg, miféle népek jönnek.

– Ha én polgármester lennék, törvénybe hoznám, hogy jó szomszédok ne költözködhessenek. Csak a rosszak.

– Azoknak meg kötelezővé tenném.

– Ja, motorbiciklisek, meg zajos tinédzserek...

– Persze, feltételezhetően valami gyerekes házaspár fogja megvenni.

– Én nem bánom a gyerekeket, lehet... mondjuk kettő vagy három, olyan hat-nyolc évesek.

– Kettő, ha a szülők olyan korai negyvenesek. Csinos szépasszony.

– Feltétlenül szép asszony.

Miután a lényegben megegyeztek... ki-ki a saját gondolataiba merült. Kis idő után Dan Wilson törte meg a csendet.

– Linda Buttler... Liiindaa Buttleer – szinte áhítattal lehelte.

– Ki a Linda Buttler?

– Ki? Hát az új szomszédasszony.

– Szó se lehet róla! – tiltakozott Joe. – Én utálok azt a nevet. Egyszer volt egy Linda, laposat kaptam tőle.

– Honnan a fenébe tudjam én azt.

– Valami romantikusabbra gondoltam... mondjuk, legyen... Maggie. Ja! Maggie O'Brien.

– Ír! Az tetszik, temperamentumos ír Lass... enyhén vöröses, gesztenyebarna, vállig érő haja van. Hat láb magas...

– Szó se lehet róla. Egy nő legyen mindig alacsonyabb mint a férfi. Én vagyok öt-tizenegy...

– Maga öt-kilenc, a múltkor mondta, hogy zsugorodik.

– Okay, okay... Maggie öt-nyolc, az is magasnak számít egy nőnél.

– ...jó nagy didkók...

– Wilson! – tiltakozott az öreg türelmetlenül – Jobb, ha rám hagyja a részleteket. Még hogy nagy mellek. Ebből is látszik, hogy milyen keveset ért a nőkhöz. Nem tanult maga fizikát? Sose hallott a gravitációról? Negyvenes nő, két gyerekkel? Nagy mellek? Barátom, azok már lógnak, nem tudnak ellenállni a föld vonzóerejének. Maggie O'Brien nyurga, izmos, jó alakú nő, maroknyi mellekkel. Atléta típus. Diák korában 1.30-at úszott, mellbe, százon.

Még máig is heti háromszor öt kilométert fut, teniszeznek és vegetáriánus.

– Szegény asszony, maga aztán jól elintézi... még hogy vegetáriánus.

– Okay, okay... ne legyen vegetáriánus. Tudom, mennyire szeret maga felválni a híres chili burgerjével. Szóval, van két gyerek, Pete a fiú nyolc, Chelsey a kislány hat. A férj Michael mérnök, egy hídépítkezésen dolgozik az USA-ban...

– Az jó, nagyon jó. Egy héten egyszer jön haza.

– Frászkarikát, túl messzi van. Egy hónapban egyszer. Három napra. – Az még jobb. Szegény asszony – kuncog Wilson.

– Sose sajnálja, már megszokta. És elvégre jó szomszédjai vannak.

Erre aztán, jót nevetve kezét fogták. A jó szomszédok. Wilson előszedett még két Coke-ot, aztán szótlánul ültek és szopogatták a bádogot, a gondosan elképzelt tökéletes szomszédasszonyt látták, ki-ki a maga igényeinek megfelelően. Ha valami csoda folytán megjelenének a valóságban, feltételezhetően nem is hasonlítanának egymásra. De nem is az a fontos, neve van a káprázatnak:

Maggie O'Brien.

– Joeeee! Telefon!

– Hallja, telefon! A miniszterelnök hívja!

– A fenéket, nem hív engem senki. Máli, csak tapintatos, nem akarja, hogy azt higgye...

– ...hogy papucs.

– Papucs a maga tojás feje. Nincs abba semmi kivetnivaló, ha az ember hiányzik valakinek. Pláne, ha az a valaki igényt tart a társaságára már ötvenhét éve...

Azzal, az öreg átkocogott az úton, mert ugye a telefon nem vár.

***

Drummond Village igen kívánatos szomszédság, ingatlan nem marad sokáig eladatlanul, még a nehéz gazdasági állapotok mellett sem. Jöttek is az érdeklődők szinte naponként, főleg estefelé. Valahányszor idegen kocsi állt meg a Patel portánál, a két öreg kíváncsiskodva kisomfordált a ház elé, lesték a

potenciális vevőket... főleg az asszonyokat. Még csak közel sem jöttek Maggie O'Brienhez. Vagy túl öreg, vagy kövér. Vagy szőke és túl hangos, vagy csúnya és két tinédzser ténfereg a járdaszélén, undorral szemlélve a nagy gyepes előkertet. Munka.

Már három hét is eltelt és még mindig nincs vevő. Úgy is jó, egyezett meg a két szomszéd, csak nem kell elsietni... valahol az ő Maggiejük pont ilyen házról ábrándozik.

Csak ki kell várni.

Egy reggel Dan Wilson a kocsiját mosta, Joe a szokásos pózban elnyújtózva szemlélte. Alig várta, hogy befejezze, fontos mondanivalója volt. Az este jött az ötlet, azóta is formálta, újrafogalmazta, próbálgatta a monológot.

Végre Wilson feltekerte a locsolócsövet és két itallal a kezében ledobta magát a székre. Az egyik Coke-t az öreg ölébe ejtette.

– Na, hogy aludt? Azt hiszem eső jön, egész éjjel sajtolt a bal lábam... jobb előjelző mint a időjárás csatorna.

– Nem panaszkodom, úgy aludtam, mint a bunda... Különösen a tegnapi élmény után.

– Milyen élmény? Sikerült megborotválnia anélkül, hogy elvágta volna a nyakát?

– Mondja csak, mondja...– intette le az öreg – tegnap délután elmentem a Shopping Mall- ba csak úgy körülnézni, kicsit kikapcsolódni. Vettem egy póló inget. Fél áron volt. Ahogy ott ténfergek, nézelődök, képzelje, ki jön velem szemben?

– A dalai Láma?

– Maggie O'Brien!

– Maggie? A mi Maggienk.

– Az ám. Életnagyságban.

– Maga viccel.

– Úgy éljek. Oszt, aszongya... Üdvözlöm kedves Mister Balog... erre én megemelem a kalapom és mondom...

– Maga sose hord kalapot.

– Megemelem a kalapom és mondom, kedves szomszédasszony, mellőzzük a formaiságot és csak hívjon Joe-nak... erre ő mosolyog ...és belém karolt...

– Magába? Karolt? Csak úgy?

– Mit csodálkozik? De, hogy folytassam... mondom, szólíthatom Maggienek? Erre Ő: hát természetesen az a nevem... erre, jót nevtünk...

– Egész oda vagyok a...

– Ne szakítson félbe... Tudja mit? – mondja Meggie... – az a hír járja, hogy magának nagyon jó ízlése van... női dolgokban és szeretném megkérni, hogy segítsen nekem... fürdőruhát akarok venni és egy hozzáértő, kritikus szempár igen jól jönne.

– Mekkora rakás guanó... még hogy jó ízlése van női dolgokban? Ne nevetessen...

– Wilson! Egyszer az életében hagyná végig mondani az embert, anélkül, hogy félbeszakítaná. Utálatos szokás.

– Ne oktasson, inkább meséljen! Meghalok a kíváncsiságtól. – még kuncogott is hozzá.

– Szóval, bementünk a Bay-be, Maggie egyenesen a női osztályra vezetett. Jó néhány sor állványon lógtak a fürdőruhák. Kiválasztottunk vagy egy tucatot és elkezdődött a divatbemutató. Ültem az próbafülkék előtt és Maggie jött újabb és újabb fantasztikus kreációkkal, sétált, mint egy igazi manöken, le s fel, forgolódott előttem... én meg csak tátott szájjal bámultam, alig jött ki hang a torkomon, de illő volt véleményt mondani, elvégre azért cipelt oda magával. Volt ott kérem minden fajta, egybe, kétrészes, meg főleg bikinik, akkorák, mint egy disz-zsebkendő, alig-alig takart valamit. Mondanom se kell, hogy egy kissé zavarba is voltam... izgultam, hogy ne kelljen felállnom... sejti ugye, hogy miért?

– Remegett a térde...

– Ja, arról nem is beszélve... ne vigyorogjon, mert mindjárt itt hagyom. Szóval kiválasztottam egy piros egybe-fürdőruhát és egy mályvaszínű icike-picike bikinit.

– Tudom!

– Mit tud?

– Az icike-picike mályvaszínű bikinit Maggie nem is vette meg.

– Miről beszél?

– Nem vette meg, mert ízléstelen, szinte sértő egy kétgyermekes anyára.

– Ezt a marhaságot ki mondta magának?

– Maggie O'Brien! Ő maga! Személyesen. Nekem!

– Magának? Maggie személyesen? És mondja csak, mikor történt ez a csoda.

– Tegnap estefelé, ahogy elkarikáztam a házuk előtt, biciklizésből jöttem haza...

– Magának nincs is biciklije...

– Ha magának van kalapja, akkor nekem van biciklim. Háromszázért vettem, grafit vázas terepjáró. Minden nap öt kilométert biciklizek.

– Nem mondom, igen csak ráférne magára, már akkora a hasa, mint egy hathónapos terhes anyának.

– Ne szakítson félbe, utálatos szokás. Szóval, a házuk előtt nyomom a pedált s látom, hogy Maggie ott ül a verandán egy idősebb asszonnal. Odaköszönök, még le is álltam, gondoltam ilyen alkalmat nem szabad elmulasztani, mondom, szép esténk van... erre ő mondja, hogy igen kellemes, és hogy megkínálna egy üveg sörrel... erre én letámasztottam a bringát...

– Háromszázért...

– Letámasztottam és mondom, köszönöm, az igen jól jönne...

– Maga nem iszik sört, utálja...

– Egy szépasszony társaságában, hajlandó vagyok kompromisszumra... felléptem a verandára, Maggie bemutatott az idősebb nőnek... az anyósom, mondja: Claire O'Brien... jól prezervált hatvanas, csinos, rögtön magára gondoltam, hogy alkalom adtán be kellene mutatni, korban pont magához illő lenne...

– Maga nekem ne ajánlgasson öregasszonyokat... – Joe kezében összeroppant a Coke-os doboz, kifröccsent belőle a barna lé.

– Szóval, iszogattunk, iszogattunk és Meggie mesélte a fürdőruhás kalandját, hogy az ici-pici bikini nem egy gyerekes anyának való, meg még azt is, hogy maga megtapogatta a fenekét...

– Na, ebből nekem elegendő van... – ugrott fel az öreg és a garázs sarkába vágta a maradék Coke-ot. – nem vagyok kíváncsi a hülye meséjére –, és elvágatott.

Dan Wilson kicsit megszeppenve mentegetőzött.

– Joe! Ne bolondozzon, csak vicc az egész... na, jöjjön vissza, a szentségít, ne sértődjön meg... van jeges tea, Emma csinált, citrommal...

– Igya meg maga! – vágott vissza az öreg s magában motyogva még hozzá tette:

– Akadjon meg a torkán!!! – de ami biztos, az biztos – azt már magyarul mondta.

RÓNAY GYÖRGY

Introitus

Mivel jössz, öregkor, milyen örületekkel,
gonoszsággal, rigolyával, szeszéllyel,
milyen rokkánásaival a testnek,
s a lélek milyen hibbanásaival?

Van, ki hűdött lábát dobálva jár,
szeme kidülled, botjával hadonászik,
s mocskos szavakkal átkozza fiait;
van, ki bambán, fal mellett kuporog,
arcát legyek lepik, nyála ölébe folyik,
s bűzét messze kerüli a család;
és van, ki nyűtten, múlt örömért lihegve
lánykákat ront meg, sunyiképu szatír,
és ismét más, ki koplal pénze fölött,
s más, még szomorúbb, sokféle mániás,
élőhalottak, élve rothadók –
nehéz életünk legnehezebb szaka,
mivel jössz hát öregkor? Mit hozol?

Itt állok odvas ürege küszöbén,
s már érzem pincéid hideg dohát.
Mit adsz a belépőnek: ecetet vagy óbort?
Mi várja tárnáidban? agylágyulás,
kóros düh mérge, jámbor hülyék szelíd
révedezése? vagy szigorún derűs
bölcesség, egyensúly, szilárdság,
s a szikár aggok acélos kedélye,

Kis szél borzolja a kertben a lombokat.
Engedsz-e majd, irgalmas őszöm,
hasonlón ehhez az öreg almafához,
kivágatásomig teremni,
vagy legalább hűvös árnyat adni?

1967. augusztus

Tél, alkonyat

Füstöl a téli táj. Az élet lángjai
fanyar kis rőzsefüsttel ellobognak.
didergő könnyeket ejtenek a faágak
s fehér töviseket. A megfeszített
mennybolt sebeiből még szivárog a vér.
Tócsába gyűlik és lassan megalvad.

Dermedt madár bukik a hóba.

Később fölkel a hold.

1969. december

Holdnak

Holdnak, mint minden jó vitéz.
Ady

Hátam mögött már oszlik vélt hadam,
ki pusmog, ki sunyít, ki vetne gáncsot,
hordót ver csapra néhány martalóc,
s részegen dőzsölnek a kapitányok.

De azért, holdnak s vitézül magunk
valameddig, jó lovam, csak elérünk.
Hurok les? Kegyes nyíl suhog? Sebaj.
Csillag vezet, s az igazság a vértünk.

Rónay György: *Szérű. Összegyűjtött versek*,
kiad. Rónay László, Budapest, 1981,
Szépirodalmi Könyvkiadó

KAMARÁS KLÁRA

Mint a hangya

Mit akarok? Mit is akartam...
Fejemet homokba kapartam,
vakon, süketen vártam, hittem,
életet adtam s lemerültem
a tudva-tudott semmibe.
Kinek van ekkora hite?!
Most már irigylem én a hangyát,
amely fűgén halad
poros úton s a föld alatt.
Nem gondol semmit, nem kérdi miért,
csak húzza-vonja a hatalmas morzsát
s ezzel betölti sorsát.
Hiszi? Nincs is hite!
Tudja. De tudja-e? Soha.
Annak a sorsa mostoha,
akiben megfordul az első kérdés,
amire válaszolni nem lehet,
mert nincs válasz,
mert nincs hit, nincs remény.
Csak út van: földön, föld alatt.
Csak cipeljük a szörnyű morzsát,
mi éppen utunkba akad.

Búcsú, remény nélkül

Anyámat megcsókolta. Engem is.
Fején kalap, kabátján sárga csillag,
és mintha kis bőrönd lett volna nála.
Azt hittük visszajön...
Aztán lehervadt minden hit, remény.

Anyám ajkán kihűlt a kacagás.
Én nem értettem, milyen isten az,
aki ilyen sorsokban leli kedvét...

2011

A kenyerelem javát megettem

A kenyerelem javát megettem.
A morzsák, apró érdes csillagok,
héjából barna foltok bőrömön.
Mint elhagyott ebédlőasztal,
szedetlenül, sok szerteszórt falattal,
olyan vagyok.

Mondd, mért tanultam sok-sok éven át,
hogymikor halt meg annyi ez, meg az,
ha élni nem tanított senki sem?
Éretlenül, egy papírral zsebemben,
mely bizonyítja érettségemet,
mint papírbakancsban a katonák
mentem a jeges nagyvilággal szemben.

Megtanulhattam volna annyi mást is:
Beosztani időm és kenyerelem,
s vigyázni, jaj vigyázni minden szóra,
és megtanulni, mi a szerelem.

Napfogyatkozás

Miért nem szólnak újra a szavak
csobogva, mint sziklák között patak?
Nem kérek többé aranytrombitát,
csak hangja legyen bársony, vagy brokát
annak, ki felolvassa verseim,
s születne bennem gondolat, de ím,
lassacskán már a nevem sem tudom.
Minden hiába, ha gondolkodom,
csak képek bukkannak fel, és előre
tudom, ez rosszabb lesz jövőre,
ha élek még. Ugyan! Ha elkerülnek
a csengő ritmusok, minek örüljek?
És öröm nélkül már minden hiába!
Mit kiálthatnék bele a világba?
Hogy minden fáj, a karom és gerincem,
hogyminden elmúlt, mind, amiben hittem?
Kutyám ugat, mikor felnéz a holdra.
Az ő dala. Nekem is elég volna?
2011.01.04.

Piros pólóban

Már nyolcvan felé járok.
Ha megérek még egy-két évet,
kihúzhatom magam, (ha tudom),
mert ennyit egy ősöm se ért meg.

Csak azt ne várjátok, hogy feketébe járjak,
vagy a falhoz lapuljak, mint éjféli árnyak.
Nevethet rajtam bárki,
én akkor is piros pólóban fogok járni!

Arcomon, tudom, látszanak az évek,
de tudjátok meg, ez csak álarc,
mert belül fiatal marad a lélek,
amíg csak élek.

RÓNAY LÁSZLÓ

A kivetettek felvonulása

– Sokan vannak? – Az akadémikus nagyon nem kedvelte ezt a tüntetést. Még meg sem emésztette az egyik folyóiratban alaposságát megkérdőjelező rövid írást, amely meglehetősen nevetségessé tette, és most ez is. A válasz még komorabbá tette. Szóval sokan vannak, és mind azt nehezményezik, hogy kiebrudalták őket a legújabb és legtudósabb, sok millióba került irodalomtörténetből. Felháborító, hogy nem akarnak tudomást venni értékítéletéről. Tüntetni akarnak, gyülekeznek, némelyikük táblát emel a magasba, és még rendőrök sem vigyáznak rájuk. Letette a kagylót és dühösen meredt maga elé. Tűrhetetlen!

Közben a téren valóban szép számban csoportosultak. „Rejtő igen, mi nem?” Ez volt olvasható azon a feliraton, amelyet Tersánszky Józsi Jenő, az irodalomtörténet-írás egyik kárvallottja emelt a magasba. Ő volt a legjobb erőben, még a kézenállás sem okozott nehézséget számára. Mellette Schöpflin Aladár fújta füstöt, Juhász Gyula darvadozott, Tóth Árpád szerénykedett és Szini Gyula szemlélődött.

– Hát, te is? – fordult hozzá a bölcs Schöpflin, kinél nem írtak jobb könyvet a 20. század irodalmáról. Szini Gyula bólintott. Neki sem jutott hely az újabb irodalomtörténetben. A két költőnek sem. Kakuk Marcinak miért jutott volna? Ő már életében sem tekintet életcéljának az irodalom művelését. Az olvasók szerették, de i kit érdekel? Lám Fekete István és Passuth László is csak nézelődnek. Azt sem tudják, hova álljanak az alakuló menetben.

–Ali bácsi – fordult Schöpflinhez Tóth Árpád –, nem te nevezted Tersánszkyt kora Tyll Eulenspiegeljének?

–Nem érdekes.

–Nem te hasonlítottad Juhász Gyula költészetét a gordonkahangjához?

– Talán tévedtem.

– És rólam Babits lebilincselően megtisztelő értékelését hosszan idézve

olyasmit írtál, hogy van a költőnek egy belső listája, amelyen én elég jó helyen állok?

– Ebben nem tévedtem.

– Nem te méltattad elismerően Harsányi Kálmánt? Ő hová lett?

– Kilökték a kánonjukból. Mint ahogy Herczeg Ferencet és Tormay Cecilt is.

Csengett a telefon. Az akadémikus kedvetlenül szolt a kagylóba, izgatottan kiáltott valaki a fülébe: „Ezek sokan jönnek!”

– Kik azok az ezek?

– Elöl egy rövidnadrágos. Szalonnázik, és ha jól látom, hagymát szeletel hozzá.

– A haspók Berda. Nem érdekes. A gasztronómiai lelkesültség még nem költészet.

– De más költők is követik. Egyiküket Gyurinak vagy Gyurká-nak szólítják s arról kérdezik, mi újság a kiadóban.

– Sárközi György. Nem jelentős. Claudelt utánozta.

Közben a Schöpflin körül csoportosulok jókora hátizsákot cipelő férfira figyeltek.

– Gelléri – mondta Schöpflin, és gyengébbek kedvéért megismételte: –Gelléri Andor Endre. Friss, szokatlan hang volt, merőben új témákkal. Életszaga volt a novelláinak.

– Talán az a baj – ez a közbevetés tiszteletlenül hangzott.

– És az az elegáns úr?

Fontos írói szervező volt: Zilahy Lajos. *Két fogoly* című regénye óriási sikert aratott. Kortörténeti érdekességű műve volt *A szökevény*. *A Dukay családot* már odakint írta.

– És az a kövérkés, zavartan tébláboló író?

– Hevesi András. Párizs szerelmese, regényt is írt, a *Párizsi esőt*. A franciák háborújának egyik első áldozata. Addig erőszakoskodott, amíg be nem sorozták a francia hadseregbe. Már csak halála okán is megérdemelt volna néhány jó szót. Jó író volt, jeles esszéista.

– Igen, az esszé. Annak nálunk mindig nagy jelentősége volt.

– Mert bizonytalan történelmi helyzetekben így keresik írók és gondolkodók a nyugalmi pontokat.

– Itt jönnek ők is.

– Figyeld azt a magas szemüveget! Cs. Szabó László. A magyar nyelvhasználat

kiemelkedő képviselője. Pazar tanulmányokat írt a honi hamisítási kísérleteket tapasztalva. A nagy elhallgattatások sok idején megszerkesztette *A magyar líra évszázadait* Odakint ő volt az emigránsok organizátora, a magyar irodalom nyugati részen történő öntudatra ébresztője. Kivételes a hatása és a jelentősége.

– De vannak mások is.

– Az a másik szemüveges Bóka László. Őt lenézni szokás. Beteljesedett rajta is az író politikai szerepvállalásának veszedelme. Pedig remek meglátásai voltak, emellett lenyűgöző hatást tett tanítványaira az egyetemen.

Megint az az átkozott telefon. Az akadémikus kezdett kijönni a sodrából. „Ha jól olvasom – így a telefonáló –, azt írták a táblájukra: Sorsvállalók.” Ízléstelenség – az akadémikus fintorgott –, mi köze ennek az irodalomhoz? A jó irodalom nem a nemzet sorsáról szól. „És Ady?” – kérdezte a telefonáló. Lecsapta a kagylót. Pedig ezt az emberét már-már benyomta az Akadémiára. Jobban kell vigyáznia. És általában a bizottságokban is. A legszigorúbban meg kell rostálnia a névsorokat! Csak a leghűségesebbek jöhetnek szóba. A másként gondolkodók csak gondolkodjanak a pálya szelén.

Mintha komor töprengését igazolta volna, a menet szelén egy író téblábolt: Mándy Iván. Őt a nagy hozzáértők megvetően kismesternek nevezték, így is túl sok az elismerő szó róla, gondolt: az akadémikus. Egyébként Mándyt nem látszott zavarni a mellőzöttsége. Olyan képet vágott, mint aki nem tudja pontosan, miért is van itt. Szívesebben ülne egy eszpresszóban az embereket figyelve.

Annál morcosabban szemlélődött Somlyó György. Nem értette, ha olyan fontos viszonyítási alap a világirodalom, akkor miért pont őt mellőzik. Hiszen kevesen írtak ennyit a kortárs világirodalom párhuzamos törekvéseiről. És a fordítások... Ami azt illeti, Szabó Magda arcáról sem elégedettség sugárzik. Igaz, a nőírók közül nem ő az egyetlen, akit kiradíroztak.

Odább kicsit idősebbek meneteltek. Elöl az izgágán gesztikuláló Thurzó Gábor kutyájával. Ő igazán otthonos a Belvárosban. Most épp

azt magyarázza a méltósággal lépdelő Sötér Istvánnak, hogy nevéhez fűződik az egyik óriási botrányt kavarázó regény, amelyet némelyek ma is átkozódva emlegetnek. „A szent” – bólint Sötér, aki hűséggel ápolta négy generáció költészetét, és menhelyet adott némelyeknek intézetében. Ezek most hálából kiakolbólják. Mellettük lépdel Toldalagi Pál, időről időre elmélyítve hangját színesítve beszélgetésüket. Kissé hátrább Csorba Győző. A sor szelén papírpénzekkel manipulálva Zelk Zoltán. Azt panasolja, fiatalon alaposan megkapta a magáét Németh Lászlótól, de az is jobb, mint amikor egy jó szót sem ejtenek az emberről.

Jékely nem panaszkodik. „Babitsnak jó voltam, ők meg sem említenek. Tudjátok mit? Nekem Babits többet ér.” Még mondana valamit, de egy csinos lány látványa torkára forrasztja a szót. A szigorú Kálnoky László a fejét csóválja. „Semmi rendkívüli sem történt – így a demizsonnal vonuló Takáts Gyula –, nekem sem jutott hely. Még szerencse, hogy Bece-hegy olyan magasan van.”

Jön Birkás Endre is. Neki Ottlik Géza emelt kis emlékművet, de ez sem segített rajta. Végképp ott felejtették a hóval borított állomáson a nagy visszavonuláskor, egyike az elfelejtett embereknek.

Dülledt szemű, tétova úr kíséretében közeledik Kolozsvári Grandpierre Emil. Pásztoróráinak történetével szórakoztatja beszélgető társát, Dr. Csibrákyt, akiben mind erősebb a meggyőződés: az író tud valamit a nőkről, amit ő nem.

Képes Gézát csitítani kell. Kivörösödött arccal roskadozik a fordításkötetei súlya alatt. „Én fordítottam először!” – Csapja le egyiket a másik után. Nem törődnek vele. „Kellted neked népi kollégista” – ezen nagyot nevetnek.

„Papok is vannak köztük.” Az akadémikust nem érdeklik a papok. Imádkozzanak, ne tüntessenek! „Egy világi, egy piarista, egy premontrei”. Harsányi Lajos, rá aztán senki sem emlékszik. Elsüllyedt, mint egy csatahajó. Pedig Kiss József kötetét is szívesen kiadta volna. Aztán Sík Sándor. Ő egy időben a lelkeség jelképe volt. Na és? A harmadik Mécs László lesz. Hogy senki sem volt annyira

népszerű, mint ő? Elmúlik a világ dicsősége. Csak Rejtő Jenőé maradandó.

Táblácska alatt az erdélyiek. Reményik Sándor. Neki az lehetett a bűne, hogy Trianon után végvárba húzódva panaszolta a magyarság sérelmeit. Áprily Lajos. Neki életében sem jutott helye egyik ketrecben sem. „Szerény volt és tartózkodó” – Schöpflin a körülötte állókhoz fordul. – De igaz, lírikus. Semmi komplikáltság, a természet gyermeke. Emellett csodásán fordította az Anyegint.”

– És az a sápadt fiatalember?

– Dsida Jenő. Hamar elvitte a szíve. Nagy költő volt.

– Ott, a székely felvonulók közt, az ki?

– Nyíró József. Tényleg a székelység írója volt. Az *Uz Bence* maradandó.

– Kodályt megismerem. Amikor a magyarság képviseléről beszéltünk, e könyv alapján, nagyon komor lett. De most nagyon vidámnak látszik.

– Az ott Dohnányi Ernő. Vele beszélget. A két világháború között magyar zenei életnek legnagyobb segítője. Kodály sokat írt róla, mindig óriási elismeréssel.

Már csak néhány felvonuló a sor végén. Most Schöpflin kérdi, ki az a fiatalember.

– Nagy Gáspár. Ha volt bátor költő, ő az volt.

„A bátorság sem értékmérő.” Az akadémikus elhúzza a függőnyt, amelynek rejtekéből eddig az utcára leskelődött. Kicsit hunyorog a fényben. Asztalához lép, meghívót emel föl, kedvtelve szemléli. Előadásra szólít. A megtisztított 20. századi magyar irodalomról beszél majd.

Rónay György – ha életre kelne

– Figyelj, apu! Sétálunk egyet? - Veszi a botját, indulunk. Lefelé a Tövis utcán. A kis templomnál megtorpan.

– Jusztusz atya hogy van?

– Meghalt.

– Matyi bácsi?

– Ő is.

Átmegyünk a másik oldalra. A KÖZÉRT helyén bank. Weöres Sándorral, Képes Gézával beszélgettek itt. A Vérhalom utcán Juhász Ferenc ereszkedett lefelé hosszúszerű pulijával. Ő is itt vásárolt.

A hentesüzlet helyén most csemcebolt működik. „Szóval Karcsika is meghalt.” Akkoriban közösen tanácskoztak, miképp lehetne megszerezni Weöres Sándor elköclorgott macskájának hasonmását. Bata Imrének kellett volna gondoznia, de a cica farképnél hagyta. Bata az öngyilkosság gondolatával vívódott.

– Menjünk a posta felé! Fel kell adnom a fordításokat.

– A posta megszűnt.

– Mi van a helyén?

– Semmi.

Fejét csóválja. Ballagunk a Pentelci Molnár utcában. Az egyik háznál megtorpan.

– Szólni kellene Desztler bácsinak.

Csöpög a fürdőszobai csap. Istenem! Desztler bácsi az ég útjain hú/.a maga után szerszámaival megrakott kocsiját. Ott is biztos öt hívják, ha baj van

A Vérhalom téren leülünk. Parasztja a járás.

– Judit már otthon van?

– Bennünket vár.

Cihelődünk, indulunk. A lakásban körülnez. „Szépen gyarapodnak a lemezeid.” Eszeget. Közben barátairól kérdez. Azt hittem, találkozunk odaftnt, s mint egykor, ott is megalapítják Sötérrel, Thurzóval és Lovass Gyulával az Ezüskort, ám Aranykor címmel.

Ma este nem vetít az unokáinak. Nem olvassa a szöveget: „Mátraalján, falu szélén lakik az én öreg néném...”

– Viszed még a lányokat óvodába?

Összemosolygunk Judittal, már unokáink is kinőtték az óvodát. „Képzeld, apa, Andris kitűnő matematikából!” „Nem Rónay-vér” – mondja derűsen.

– És az unokáim?

Elteszem válogatott verseinek gyűjteményét, a Szérűt. Benne vannak azok a versei is, amelyeket rólunk írt. Ági, Kriszti, Tamás. Ma már aligha húzgálná őket a „kocsóban”.

– Hallom, a Társulat kiadja összes műveimet.

Most mondjam, hogy erre nem adnak pénzt? Akkor cenzúra működött, most a kuratóriumok gyakorolnak cenzúrát. Szép új világ.

Judit vacsorához készít. Apu az újságokat lapozgatja. „Undorító – mormolja –, most is hazudoznak.”

– És te? – Hozzám fordul. – Dolgozol rendszeren?

– Igyekszem. Boldog vagyok, hogy taníthatok.

Szeretett volna ő is, sosem adtak rá alkalmat.

Hazakísérem. Anyám már kint áll az erkélyen, aggodalmasan kémleli az utat.

– Lejöttök Szárszóra?

Bólint. Lehet, hogy az a ház volt az igazi otthona. A gesztenye-fa árnyékában dolgozott egyvégtében.

Előbb érkezünk. Ablaknyitás, szellőztetés. Judit a kedvenc ételének elkészítésébe kezd. A ház hamarosan meglelik varázslatos illatokkal.

Délelőtt 1/2 10-re érkezik a vonat. Az állomáson várjuk őket. Kíváncsian nézelődik, kicsit csodálkozik, alig változott valami. Az állomásról előbb a tó felé indul, amely ma legszebbik arcát mutatja. Sima a víz, a túlsó partot megvilágítja a nap, a zöldellő helyeken látni lehet a falvak templomainak karcsú tornyait. Akaii... Udvari... Mindig elsorolta az egymást követő községeket, ha fürdéskor kezével ernyőzve szemét nézelődött.

A ház előtt megtorpan. Kibetűzi az emléktábla szövegét:

„ITT ÉLT ÉS ALKOTOTT RÓNAY
GYÖRGY. A BALATON SZERELMESE
1913-1978.”

Alatta koszorúk helye. Az elsőt Fodor András helyezte oda az emléktábla avatásakor. Sokan voltak, ott szemlélődött a drága Takáts Gyula is.

–Utcát is elneveztek rólad. A József Attila emlékmúzeum mögött.

Látszik a tekintetén, ennek örül.

– Megvan még a régi nyugágyam?

Hol van az már! Életében is romhalmaz volt, kidobtuk, modernebbeket vásároltunk. Pokrócokat terítünk rá. lefekszik a napra. Kezében a kis füzet, amelybe versvázlatait írta. Arra figyel föl, hogy autó fordul be a kertbe. Tamás és Ági érkeznek, „Hogy megnőttek!” Bizony meg. Tamás hajába ősz szálak is vegyülnek, családi örökség, ő is korán deresedéit.

Megérkezik Kriszti, Tamás és a dédunokák. Élettel telik meg a kert. Döngeni kezd a labda. Néha a feje is veszélybe kerül. „Bocsi!” – Andris a bűnös.

–Rólunk is írsz? – ez Kata.

Bólint. így tesz. A házba ballag, átöltözik, vállára teríti a viharvert pokrócát, indul fürdeni. – Ebédre megjövök – nyugtalja anyámat.

Meg is érkezik. Unokái és dédunokái karéjában. A szárszói ismerősökkel meg-megáll szót váltani. Némelyiküket gyerekkora óta ismeri, szereti. Büszkén mutatják neki unokáikat.

Délután végigsétált a falun. Erre járt, amikor naponta frissen fejt tejért ment a templomon túlra. Az üzletek egy része bezárt. Magas az adó.

Alkonyatkor a tornácon folytatja a munkát. Fordít, novellát vagy regényt ír, ki tudja?

Leszállt az est. Meleg van, odakint vacsorázunk. Keveset eszik némi csopakival öblíti le, aztán búcsúzik

Ülünk a tornácon. Fölöttünk a csillagos ég palástja. Egy csillag mintha fölfelé haladna.

– Onnan is vigyáz ránk – mondja Judit.

Hallgatunk. Messziről hallani az esti vonat zúgását. Ilyenkor fújta el a petróleumlámpát, végigsimította arcomat, s így búcsúzott: „Jó éjszakát!”

BARANYI FERENC

Borisz érvei – koronázásakor

Amikor az országglás jól beüt:
kit izgat, hogy a felkent - trónbitorló?
Az asztalon van prósza mindenütt
s szántani egy-egy lesoványodott ló.
Ennél mi kell több? Míg Fjodor csücsült
a trónuson, még így se élt a jobbágy
s csak lábait áztatta összegyűlt
könnyeiben mosdatlan Oroszország.
Krími tatárt, svédet nyüstöltem én,
kardom rettegte Szibéria kánja
s csorbult keresztjét rázza csak felém
a konstantinápolyi pátriárka.
Válasszatok. Dimitrij herceget
ha én ötlettem is meg, híre hültén
parázslóbbak a paraszttűzhelyek,
s ha rajtuk fő: emészthetőbb a bűntény.
Az önjelölt cárevics Szandomír
kertjeiben fogadkozhat a lengyel
kisasszonyoknak: annyira civil,
hogy már javamra köp, ha ellenem nyel.
Én jól tudom: hamar kordul hasa
a millióknak - s akkor engem esznek.
De addig feje nem fájhat, csak a
krónikaíró Pimen szerzetesnek.
(1985)

Lány a kútnál

A lány leült a kútnál
és szép volt, mint a kút,
melynek mélysége lentről
fel, az arcára hullt,
a kőalak mögötte
majd megveszett, hiszen
rangban hozzákövülni
nem volt reménye sem,
a lány leült a kútnál
és elmosolyodott,
az örökkévalóság
percekre tört legott,
felkaptam egy darabját
s elfutottam vele,
nehogy egy moccanás, egy
zörej visszavegye.

Csak nékem rendeződött
így össze ez a kép.
S immár kimerevített
tökély a töredék :
az elcsent pillanat már
örökös programom.
A lány leült a kútnál.
Azóta szomjazom.
(Erice [Sicilia], 1983)

Paolo szerenádja

Francesca, itt az este.
Engedj szobádba, hisz már
feljött a hold s a misztrál
az Adriára ver,
még akkor is eresz be,
ha rádfont karjaimnál
kisebb veszély a hínár,
mely iszapig ölel.
Francesca, reggelente
bűntudatunk nem ébred,
fülünk mellett az érvek
csörögnek bár nagyon -
bújj hozzám és ügyet se
vess rájuk, baj nem érhet:
ha kell, csontodra vértnek
a bőrömet adom.
Francesca, égiséged
pokoli tiszta - így jár
kit iszapig a hínár
nem húz, de fölemel.
Leszállt az este: ébredj!
Engedj szobádba, hisz már
feljött a hold s a misztrál
az Adriára ver.
(1982)

Galambnyi suhanás

Mikor szeretkezünk, akkor legszebb az arca.
Mintha égő kazal fölött galamb suhanna
vagy légörvényeken szírom lebegne át,
szélvésznek szegve csöpp, esővert illatát.
Hatalmas harckocsi rollernek is kitérül,
mikor csatánk egén a szép arc felfehérül
s már nem is háború, de röppenés a nász,

égő kazal fölött galambnyi suhanás -
nem oltja a tüzet, csak karcsúbbnak mutatja.
Mikor szeretkezünk, akkor legszebb az arca.
(1982)

Thermidor

Sakálok, mit akartok tőlem?
Hogy jóllakottságunk üvöltsem
a szükség delelőjén?
Didergek a Hőség Havában
s nem hirdetem, ha bőrig áztam,
hogy a villám - verőfény.
Únt harcok eszmehulladékát
csócsálni bennem nincsen étvágy -
inkább falnám a semmit,
hiszen a gyomruk megfeküdte
- bár szakszerűen volt lehűtve -
a rágtatlan lenyelt hit.
Nem öklendek és nem üvöltök,
kidőlt kupámba újratöltök
jövők vörösborából
s talán utólag megemésztem
fejedelminek vélt ebédem,
ha éhem visszapártol.
(1984)

Summázat

Három nappal halál előtt
már nincs időd a taktikára,
csak arra, hogy a lét határa
által szabott utat belődd
s úgy indulj rajta el, hogy a
távolság már nem a te dolgod,
de az irány : az óvatos jobb
vagy bátor bal - szíved joga.
Csak rajtad áll, hogy merre vesz
irányt a lábad. Akkor is, ha
ítéletével körbeírta
a konvent, hogy meddig mehetsz,
utolsó lépéseidet
úgy tedd meg hát, hogy diadallal
verjen a végső korahajnal
dobpergésébe zárt szíved,
hisz nincsen annál szabadabb,
akit csak vesztőhely határol:

egy tűzön ég keresztfa, jászol -
most gyűjts fejedre parazsat!
Csak versre - másra nincs időd!
A jól jött meddőség se ment fel,
csalárd, ki visszaél a csenddel
három nappal halál előtt.
(1984)

Ki számol el

Mit ér a legszentebb erény, ha
bűnnek láthatja bárki azt?
Ki sziklával rombol - mit ér, ha
belőle vizet is fakaszt?
Ki szabja meg a lét határát
s halált erénnyé ki avat?
Ki számol el a világgal,
hogy adós sehol nem marad?
Ki? Mit? Miért? Mivégre? Meddig?
A kérdések mentsége véd,
hogy ki ne egyezzen az ember
saját magával semmiképp.
(1988)

Utóirat az evangéliumhoz

Mondád, Uram, hogy ELVÉGEZTETETT -
és ez vala egyetlen tévedésed,
Te betöltötted küldetésedet
s mennybe mentél, ránk hagyva az egészet.
A megváltás nem egyszeri kudarc,
de folyamatos megfeszítettetés, mely
- ha tömegesen csődöt mond a harc -
elaprózott ellenpéldákkal érvel.
Utódod nálunk is akadt elég,
ki tüzes trónuson, karóba húzva,
felkötve, holtra verve avagy ép
elméjét veszítve végezé be újra.
Hát így állnak a dolgok, Krisztus Úr.
A messiásnak mondott munkakörben
- mert a világ csak holtakból tanul -
nincs vér szerint egyetlen örökös sem.
(1986)

VERASZTÓ ANTAL

A kő növekedése

Május van, kiülünk egy cukrászda vagy inkább kávézó elé tavaszt szippantani és lelkünkben könnyed felhőfodorral fagyaltozni kezdünk.

A fák lombjai közt egy templomtorony látszik a közelben. Ne keressük a tegnapi napot, akarom javasolni Zsófinak, de meggondolom magam, és helyette azt mondom: figyeljük az alkonyatot.

Emlékszel a régi mesékre, amelyben a kő naplemente után növekedni kezd, s reggelre hegy lesz belőle?

Zsófi nem válaszol, pedig én őt akarom csapdába ejteni nem e csendet. Később mégis mond valamit, de csak úgy mintha hangosan gondolkodna: szeretem látni a virágok születését.

Az ilyen asztalnál töltött együttlétek előtt szokásunk eljátszani valami meghitt meghívási ceremóniát, mintha csak éppen akkor ismerkednénk össze. De most mielőtt helyet foglalunk Zsófinak láthatóan nincs hangulata a játékhoz, pedig ő lenne a soros meghívó.

Így hát én veszem át az ő szerepét: „Telepedjen ide mellém kisasszony, aztán hadd fogyjon, amit Isten adott,” invitálok. A választ azért felvállalja: „Köszönöm, nem szolgáltam rá” s aztán odaül mellém.

Ebből már látom, ma este nekem kell eljátszanom az udvarló szerepét. A környék csendes és néptelen. Zsófi arcán szerencsére egy szelíd mosoly talál magának pihenőhelyet. Hallgatunk! Úgy tűnik, mintha a természettel egybeolvadva egyszerre ülnénk itt múltban és jövőben. Így hallgatva mondjuk el egymásnak mindazt, amit szóra nem bízhat a lélek.

Lassan az égboltpfestéssel is elkészül a láthatatlan ecset. Már csak az utolsó színekkel bíbelődik, hogy hibát ne találjunk a képben. Azt tapasztaljuk a mozdulatlanság perceiben, tovább érik a szerelem. Zsófi szelíd szépsége most is elbűvöl, meg az is, ha olykor „Évaskodik” velem.

Este, este, késő este akar lenni.

Ez a kislány haza akar menni...

Lassan a süteményekre is rácsukják az ajtót, mi meg átadjuk helyünket a közelgő alkonyatnak, a bokrok alján már így is sötétebb van, mint illene. A nagy magasságban csillagok kucorognak felettünk. Zsófi lehunytt szemhéja alatt már látja a megsejtt Istent.

Kifizetem a számlát. Csak az enyémet. Aztán elindulok a számomra még járható úton Zsófi sírjához, a temetőbe.

*

Az álmok nem öregszenek

*„Egy nagy útról álmodtam én
Ahol te jártál egyedül.”*

Ma is Istennek napja van!

Az álmok és az emlékek nem öregszenek. Legalább is ezt képzelem apám csendes házának udvarán a sűrű fűben heverészve ahol harangvirágok bólogatnak körülöttem. Mindig szerettem volna a világ valamelyik pontján egy kerthelyiségben, ülni. Magányosan. Valami addig még meg nem történt eseményre várva. Valami szíven érintő pillanatra, amit csodának is szokás nevezni.

Mert nem az idő múlik el, hanem mi benne. És az sem lenne utolsó dolog, ha a színhely választana ki engem, lehetnék, mondjuk tengerparti városban, a menü pedig saláta és rák ördögmártással, az lenne a jó! Meg egy szellő finomságú kéz érintése a kezemben.

Az emlékekről aztán pasztellszínű képeket lehetne festeni, ahogy ott várok az árnyékkal terített asztal mellett, mert nem tudom, hol és kit keressek. Igen abban a kerthelyiségben, ami pontosan olyan, mint amit ébren elképzelttem. Hogyan találtam rá? Egy sikátorszerű szűk utcácska szinte kézen fogva vezetett ide, erre a helyre amelyet, valami ősi földi, vagy földöntúli harmónia sugároz körül. Vágytam rá, hogy itt legyenek. Várakozás közben az alábbi sorok jutnak eszembe „Nincs Múlt s Jövő – **Jelen van**/ míg élsz, mindig veled van.”

Előbb a cédrusfák lehelete érkezik meg, majd a hajából rebbenő keleti illatok. Késő nyár van és szombat. Szeme titokzatos fényekkel telik meg mikor régi dalok vágyat idéző hangján súgja: az én nevem, Tárja. A poharak csengő kacagása a kócos lombú fáig hallik. Forró kenyérlepény, báránysült, bor, a hegyekből hozott gyengén pezsgő forrásvíz-cseppek gyöngyszemei a poharakon. Mondják, ebben a városban gyorsan leszáll az éj, mert a halk álmok ide járnak pihenni.

Lassan úsznak emlékezésem hajói a szirt felé, s ahogy elém tárul az ősi táj, a költővel együtt kiáltom: nincs halál! De én e pillantásnyi emléktől a mindenségbe hallgatózom. Vajon megáll-e a tengerparton, ha eszébe jut, hogy újra szeptember van, s szombat. Különös szépsége is akkor jut el igazán tudatomig, amikor ajkának langyos titkát megosztja velem.

Még soha nem álmodtam ilyen szépet! De hát én nem vagyok álom – mondja, Tárja – az álom az, amit a harangvirágokról meséltél nekem. Majd a szelíd csillagok alatt belesétált az előtte álló időbe, s én nem tudtam, hová menjek utána?

*

Szem-műtét után

(Örsének)

Mivel letakart félszemmel
még nem tudok elaludni
álmaimat elküldöm előre
jók lesznek majd pihenőre.
A kórház ablakából a hold
hideg, nyugodt kőarcát látom
meg a közeli utcákat
néhány éj-beli alakkal.
A bagolyszárnyak alatt
pihenő sötétségben
sem vagyok nélküled
sóhajomtól falomb rebben
ott virrasztok a szemedben.

*

Ön vers

Egy pöre délelőttön
a régi dülőlút híján gyalogolok,
mintha tényleg ott volna.
Még nem értem meg mindent
majd csak L leszek valahogy
az árnyékot teregető fák alatt.
A szilva húsán átsárgul a nyár,
de ez már az ősz!
Ha utánam nyúl a semmi,
bejáratlan utcákat, tereket,
titkos helyeket
hagyok rátok örökölni,
meg hová tűnt kertünkben a
menyasszony- jázmin bokrot,
s a kovács izzó vasát, melyet
előttem dugott hűteni a hóba.
Ezt hagyom rátok,
mielőtt a korhadó csönd megpihen
zugaiban a világnak.

*

A ráadásról

Úgy emlékszem:
Éppen akkor volt messze a következő lépés,
amikor azon a nyári éjszakán,
csak álltunk a megjósolt,
de meg nem érkezett csillaghullásban.
Hajnalra viszont megjöttek a zivatarok
s mi hallottuk,
ahogy összekoccannak a nárciszok.

*

***

BALOGH ÖRSE

Gondolatok a barátságról egy névnap ürügyén

Minden jel arra mutat, hogy Medárd idén állni akarja a szavát. Nincs nap, hogy ne hulljon csapadék. Néha csak szemerkél az eső, máskor meg úgy esik, mintha dézsából öntenék.

Az egek Ura meg két dörgés közt olyan bőséggel küldi nyilait a Föld felé, mintha villáminterjú akarna készíteni valamennyi esőn rekedt teremtményével.

Nem volt ez másképp június 10-én sem, amikor röviddel a delet jelző harangszó után – kedves meghívásnak eleget téve – Nagyszénásra indultunk vendégségbe. Az említett község nincs messze Orosházától, de még ezt a rövid utat sem úsztuk meg szárazon.

Hogy ne heten üljük körbe vendéglátónk asztalát, kilencen jöttünk össze. Hamarosan kiderült, ennyien is elférünk egymás mellett, jut hely ismerősnek, ismeretlennek egyaránt.

Ha létezik szerelem első látásra, hiszem, hogy barátságok is létrejöhetnek rövid idő alatt. Ahogy telt-múlt az idő, egyre inkább kezdtük úgy érezni magunkat mintha régről ismernénk egymást mi valamennyien, akik összejöttünk vendéglátónk neve napját megünnepelni.

A naptárból is kitűnik, ha odalapozunk, hogy e jeles nap a Margitok neve napja. Ezen a névnapon ki szóval, ki dallal köszöntötte az ünnepeltet. A jókívánások befejeztével a finom ételek is elindultak vándorútjukra.

Az eső közben szemerkél, ha kedve tartja, abbahagyja kicsit, hogy a Nap is lásson valamit. A nyitott ablak közelében ülök, ki-kinézek, rajta az utca túlsó oldalát látom jobban, ahol két birka – mint valami fűnyíró – lassan haladva legelész. Biztosan ellegelnék magukat a környékről, de egy csöpp lány visszaterelgeti őket a ház elé. Vendéglátónk fáradhatatlan, szinte észrevétlen teszi a dolgát, két kipillantás közt tejszínhabban fürdő málnaszemeket rak elé.

Ünnepeltünk háza táját más napokon inkább a sűrű gondok látogatják, ezért örül – mint mondja –, hogy ajándékainkat vidámságba csomagoltuk, s masnira kötött szalagot jókedvből sodortuk hozzá.

Szívünknek kedves történeteket elevenítettünk fel, a fájó sebeket szellő finomságával érintettük. Szóban és versben emlékeztünk.

„Ember-mesék” voltak ezek, melyet, mint mezei csokrot, ünnepelt barátunk asztalára tettünk, mert tudtuk, megőrzi és vigyáz rá!

*

Gondolatok

Gondolatok színes kavalkádját valami titkos orsó pergeti tovább.
Papírra vetett betűk, szavak, életek...

A lélek hangját szellők szárnyán
a fák suttoják: nektek énekelek.
Érzések, olykor „csodatévők”
titkon megsúgják a holnapok útját.
A felhők hídján megpihent szivárvány
is útra kél, s a titkos orsón
színesíti tovább a gondolatok fonalát.

*

Csak egy percre

Csak egy percre állj meg a tegnapelőtti,
a holnap utáni múlások között:
Mielőtt az idő sáros talpnyomába lépnél.
Mielőtt fájdalmad könnyé csordul szemedben.
Mielőtt önmagadat árnyékká feledve
találna rád a reggel.

*

Akár az évszakok

Az ember ugyanúgy változik,
mint a természet.
Itt is, ott is, eljön az ősz.
A szél barázdát fúj
avarra, arcra.
A dér szép lassan,
a fákról átszáll a hajra.
Csak a szívünk, a szívünk
az, mit nem érint a szél.
Ha szeretni tud,
akkor az sem fog fájni,
ha eljön a Tél.

VIHAR BÉLA

TALÁLKOZÁS A KAZÁNI SZŰZZEL*

Engem a Kazáni Szűz Mária mentett meg a második világháború derekán. Akkoriban többedmagammal Sepetovka városában egy szétbombázott múzeum-féle épületanyagát takarítottuk el. A gerendák halma alatt, szétroncsoltan, elfakultan ott heverték a falapokra festett ornamensek, az orosz és ukrán díszítőelemek.

A legsúlyosabb megpróbáltatások közepette sem csökkent ámuló érdeklődésem a világ jelenségei iránt. A sebzett bolthajtás alatt az irodalomból kialakított Oroszország-képzetemet köszöntöttem. Óvatlan percekben, megbújva őreink elöl, a rajzokról morzsányi ceruzámmal gyorsan vázlatot készítettem. Csupán a magam szórakoztatására.

Aznap este körletünk udvarán összetalálkoztam K. Gyuszival, a vésnökkel, aki annak idején, mint elítélt kommunista, a garanyi internáló táborból került közibénk, majd velünk együtt a frontra. Gyuszinak foglalkozása révén kedvezőbb beosztása volt, azaz a műhelybe vezényelték az iparosok közé, akik hozzánk viszonyítva minden tekintetben arisztokratáknak számítottak. Meleg kályha, bőségesebb táplálék jutott nekik és emberibb bánásmód is, minthogy ők végeztek egyedül nélkülözhetetlen és produktív termelő munkát, no meg ők készítették a helyőrség tisztjei részére a ládaszám hazaküldött „harctéri” ajándékokat... A korabeli társadalmi értékrend gúlája merőben megfordult a rabközösségben. Ez a szó: lakatos, például az említett okok miatt olyan nemes csengésűvé vált, mint odahaza akár a kormányfőtanácsosi cím.

Igen, a műhely... Itt tevékenykedtek az anyag ismerői, alakítói, tehát Gyuszi is gravóri minőségben. Megbízás szerint monogramot vésett a gránáthüvelyekre, talpat forrasztott rájuk és kész volt a rézpohár, ami ugyancsak

százával került haza, a címzettekhez, háborús emléktárgyként.

Nos, Gyuszi e bizonyos este feltűnően rosszkedvű volt.

– Valami baj van? – kérdeztem tőle.

– Csak annyi, hogy hamarosan kitesznek a műhelyből. Nekem is ki kell vonulni veletek. Nincs már szükség rézpohárra, teli velük Magyarország. Még két darab van hátra, aztán vége...

Éppen vigasztalni próbáltam, amikor eszembe jutott a zsebemben lapuló rajz.

– Van egy mentőötletem – kezdtem lelkesedve –, ezzel újra fel lehetne lendíteni a keresletet a poharak iránt, s ráadásul én is bekerülhetnék a műhelybe. – Nézz ide – vettem elő a népi motívumokkal díszített papírlapot. – Én felrajzolom ezt a pohárra, te pedig kivéssz.

Gyuszi elcsodálkozott.

– De ehhez engedély kell – mondta végül.

Abban maradtunk, hogy megkísérlem és a századparancsnok úrtól engedélyt kérek a megbízatásra.

A sivító szélben, a patakzó esőben napokig latolgattam magamban a dolgot.

Napról napra egyre több embert szemeltek ki közülünk aknarakásra. Tétovázásomat azzal győztem le: tartozom életemnek, hogy megpróbálok a műhelybe kerülni! Egy sorakozó előtt, amúgy kincstári módra odavágtam magam a százados úr elé és „alázatosan” engedélyt kértem „orosz motívumú” poharak rajzolására. A százados úr láthatóan meghökkent, kék szemét rám meresztette: hát ez mit akar? A kérelmem megismételtem. Erre hol az arcomat, hol a ruhámat fürkészte, majd megszólalt:

– Aztán szép lesz?

– Nagyon szép – csuklott el a hangom.

– Hát nem bánom, legyen, a műhelybe vezénylem...

Másnap, amidőn kivonuló bajtársaim felsorakoztak az úgynevezett elosztásra, majd elnyelte őket a kora virradat árnya, én már Gyuszi mellett ültem egy fatuskón és rajzoltam. Az ablak a mezőre nyílt, amelyen úgy húzódott át a körletünket elzáró drótkerítés, mint a töviskoszorú és a reá hulló sugár olyan volt, akár a piros vér.

A füzérekkel tarkított rézpoharak iránt csakugyan föllendült az érdeklődés. Később még a sildbakoló katonák, vágató trojkák kerültek reájuk, kívánság szerint. Néha egy-egy altiszt vagy közlegény is beosont a kalapácszengésű műhelybe és kenyér, cigaretta ellenében rendelt tőlünk.

Annyi szenvedés után menedék volt számomra ez a műhely. Csakhogy ez az állapot sem tartott sokáig. Néhány hét múltán az újfajta rézpoharak készítésének is befellegzett. Most már ketten aggódtunk. Egy délelőtt éppen ezzel a gonddal bandukoltam át az udvaron, amikor az úton észrevettem egy sárba taposott újságlapot. Mohón kaptam a sóvárgott betűk után. Kiderült, hogy németnyelvű folyóirat, a Das Reich darabja, és az orosz ikonfestészetről számolt be, mellékletként pedig a Kazáni szűz Mária reprodukcióját közölte.

E pillanatban már tudtam, hogy ez a gyűrött, maszatos papírlap segítőm, megmentőm lesz. Futóléptekkel tértem vissza a műhelybe. Ikont fogunk készíteni – közöltem ünnepélyesen. A százados úr képzeletét ez az újabb javaslat is megragadta. Most már alkotóbb jellegű munkát végeztünk, s ebbe belekapcsolódott G.. Tibi, a bádogos is. Ő a gránát rézhüvelyét felvágta és e hengerből széles téglalap keletkezett. Erre másoltam én a kazáni istenanyát, a fejét borító csillagot, leplet és merengő szomorúságát. Gyuszi vésője nyomán felhasadt aranycsillámként a körvonal. Tibi pedig ügyes ötlettel domborúra kalapálta az immár kész ikont, majd különféle savakba mártotta. Ezáltal az arc megfeketedett, s itt-ott a ruha redőzetét hamvaszöld patina vont be, s olyan lett – legalábbis nekünk –, mintha valóban évszázadokkal ezelőtt a kijevi vagy novgorodi kolostorban készítették volna. Emlékezetem szerint vagy tizenöt-húsz darabot gyártottunk belőle, s eközben olyan gyakorlatra tettem szert, hogy már behunyt szemmel is le tudtam volna rajzolni. Ezek az ikonok szintén elindultak lángoló városokon, mezőkön keresztül a tiszt urak hozzátartozóihoz, frontbeli kegyként.

A Kazáni Szűz jóvoltából körülbelül két hónapig lapultam meg a háború fergetegében,

míg nem új parancsnokot kaptunk, aki az első ellenőrzéskor erélyesen betiltotta „nem hadiérdekű” működésünket.

Most másfél esztendeje, hogy a Szent István körúton facér negyedórám adódott és betértem a képzőművészeti tárgyakat árusító bizományi áruházba. Szemlélődés közben egyszerre földbe gyökerezik a lábam: egy márványszobor mögül a Kazáni Szűz Mária tekintett felém mélabúsan s már-már huncutul: ugye megtalálta Budapesten is?

Nem, nem az én művem volt, de mégis magaménak éreztem őt a megrendülés percében. A hátlan az árát kerestem: 240 forint, drága, nincs ennyi pénzem. Este elmondtam a feleségemnek a dolgot. Néhány nap múltán kínzott a kíváncsiság s lábam szinte ösztönösen vezetett oda: vajon mi történt vele? Elkelt.

Fájt és szemrehányást tettem magamnak, hogy elszalasztottam.

Házassági évfordulónk közeledett.

Annak napján, ahogy hazatértem és beléptem szobámba, a falról már e bizonyos ikon üdvözölt. Feleségem vásárolta meg. A Kazáni Szűz azóta is a falról figyeli, amint az íróasztalom fölé hajlok, vagy éjszakánként fel-alá járkálok gondjaimmal és ilyenkor egyre inkább a feleségemre hasonlít.

*

Az esszé megjelent az Élet és Irodalomban 1963-ban

VIHAR JUDIT

HAIKUK

JAPÁN

Március 11.
Cseresznyevirágra hulló
vérző könnycsepp

Régi kunyhóban
megmerítem vödrömet
a múlt kútjában

Észak ösvényén
megérintett szárnyával
egy okos angyal

Szeptemberi nyár
Basó fogja kezemet –
Mogami folyó

Nézem a tengert
szememben csöpp óceán
sós könnyem folyik

*

ITTHON

Madárcsicsergés
virágzik a körtefa
gulyásillat száll

Trehányul tátongó
fridzsiderek és agyak –
falusi idill

Még két hangya is
MÁS
magánya csöndjében

Ha zsarnokság van:
összefogunk, szabadon –
egymásnak ugrunk

Naplemente a tavon
égő felkiáltójel:
napod véget ért

*

LEVELEK

Fázó falevél
zizegve hull a mélybe –
bogártakaró

Rügyből fakadtál
erek járnak át tested –
sorsvonalaid

Széttárt ujjai
megsimogatják arcod –
platánfalevél

Hófehér gyertyák
zöld gyertyatartója vagy –
gesztenyelevél

Lángban álló fa
rajt sok-sok parányi tűz
kis juharlevél

Ezer szempár néz
minden ágról rám tekint –
szilvafa levél

Mintha üdezőld
esőcseppek hullnának –
akáclevelek

Hulló levelek
emlékek szállnak felém
s porba hullanak

Levéltenyéren
harmatcsepp gömbje ragyog –
világnak tükör

Ráírom neved
e levélre, vigye a szél,
vigye híredet

*

NYERGES GÁBOR

ÚJBESZÉL

Ha nem mondhatjuk mindenkinek,
nem is mondjuk hát senkinek,
de egyre több mindenki sejti meg,

hogya nem mondja senki el,
számolni kell majd mindenkivel,
hogya amit tudtak az apáik

(visszaamenőleg nagyapáig),
majd újratanulják az olvasást,
sor-köz-helyek helyén, hogya mást

már nem lehet, hát majd a sorok helyett
követel magának minden sok helyet,
s ha nem lehet is, mondjuk mégis,
mind, elvileg.

(megj.: Irodalmi Jelen, 2011. február)

Sziránó és a nyafongó préri

*"Vagyis az a művészet, amit az ember gondol
És ha nem gondol semmit, az is művészet - "
(Karinthy Frigyes: Nihil)*

Sziránónak mostanában volt egy olyan sanda érzése, hogy itt már minden mindegy. Mármint nem azzal a végleges hangszállal, csak úgy egy időre. Hogy ezen a helyen már minden eldőlt, a történet érdemi része lezárult, szálak elvarródtak, minden elrendeződött, csak éppen a körülmények úgy alakították az életet, hogy az még egy picit túlnyúlhat magán. Hogy az egész iskola olyan már, mint valami ügyvezető kormány, ami már nem is csak dísznek, hanem egyenesen csak kényszerből van még ott, ahol, de már mindenkinek inkább mehetnéke (és jöhetnéke) van, ehhez képest meg muszáj még lehúzni ezt a pár hetet. Kizökkent az idő, gondolta egyik kedvenc hősével, de ő már történetesen nem született helyretolni azt. Tol a rosseb, mondta magában, míg az általános iskolások számára érthetetlenül robusztusra tervezett, háromméteres, bazi faajtót nyomta be egész testével. Mérheteretlenül allegorikus napja volt.

Ó, jaj, hogy eltűnt minden, szólt egy másik szerzővel, de már nem emlékezett, hogy ez épp melyik is volt. Na tessék, ez is eltűnt. Ahogy tényleg minden, nevek, arcok, év- és telefonszámok, gondolatmenetek. Minden, de minden, még ezek az emberi dolgok is. Úgyismint körvonal per kontúr, izgalmi faktor, emberek közti különbségek. Ilyenek. Egy nagy masszává lottyadt körötte (sőt, vele együtt) az egész világ. Vele együtt, mert már nemcsak a többiek, hanem saját magát sem tudta megkülönböztetni. Persze a lelke mélyén sejtette, hogy tudni azért tudná ő, ha akarná. De már nem akarta.

Korán volt, bent csak Sziránó, ember közel s távol sehhol. Férfias határozottsággal biccentett az őt valamiért határozottan egy dömperre emlékeztető, nagydarab portásnak, majd elmaradhatatlan stílusteréssel toldotta meg a jelenetet: csókolom, cincogta alig hallhatóan. Imádott ügyeletes lenni, vagy hogy a fentieknél maradjunk (és hát Sziránó ilyen esetekben mindig maradt is a fentieknél), ügyelet-vezetni. Ilyenkor az övé volt minden. Mint a régi jó westernekben, amikor a seriff hajnalban végiglovagol a prérin (elhessentette a tömött sorokban közeledő apró problémákat, úgyismint: lovagol-e a seriff egy westernben, hajnalban a - és még külön ez is - *prérin?*). Ő mindenesetre lovagolt (azaz ló híján ló nélkül, csak úgy lezseren, tehát: ment) és pontum. A folyosók kihaltak, csendesek, még a neonok is csak éledeznek, ki-kihagyva pislantgatnak álmos unalommal. De szép is ez. Még a koránkelés (öt negyvenöt) is megéri érte.

Mostanság (tehát nagyjából az óvoda óta) csak ilyenkor volt ideje egy kicsit gondolkodni. Sőt, inkább merengeni, csak nem akart így fellengezni. Na ezt is, hogy fellengezni, csak ilyenkor volt ideje kiötleni (ötölni), mert amúgy mindig volt valami zavaró egyéb gondolat. Már eleve a zajok is. Elterelik az ember figyelmét a. Miről is? Nem akart erre meg olyat fellengezni, hogy a semmiről, de ez volt az igazság.

Végigvette hát, á la analízis az összes fontosabb cselekményszálát. Felvéve (már hogy így középiskolailag) már fel volt, a bizonyítványát szinte előre tudta, egy, talán két tárgyból nem dőlt csak el, hogy akkor négyes vagy ötös, de végülis mindegy. (Ez a mindegy is fellengzés - fellengezés? - volt, de már elege lett belőle, hogy alig vannak pontos szavai.) Sziránóval is már el voltak rendezve a dolgok, az egész mozdíthatatlan lett. Ő szereti, Sziránó nem, már megbeszélték, szenvedtek is annyit, amennyit a helyzetből ki lehetett hozni (három pirítós a skálán),

nembeszéltek és beszéltek is már, volt látványos (relatív látványos) összeveszés, lettek már csakbarátok is, meg azok sem, egy szó mint száz (na ez volt a baja a szavak pontatlanságával), unták már az egészet mindketten. A barátságok is a helyükre kerültek, szinte mint az atomok reakciókor (ezt szándékosan is kicsit elmaszátolva gondolta, tekintve, hogy pont kémiából billegett négyes és ötös közt, és amint az iménti hasonlat is mutatja, nem véletlenül), csak úgy, maguktól. Sziránó és Sziránó már jó ideje összenőttek és ezt Sziránó pár hete úgymond hivatalosan is bejelentette, hogy neki, írd és mondd, Sziránó a legjobb barátja, persze kedveli ő a többieket is, de Sziránó helyére ne is próbáljanak pályázni, minek a strapa. Sziránó meg ugyan nem is próbált volna ilyet, elvégre is francnak kell Sziránó legjobb barátjának, azért mégis érzett némi sértettséget, amiért ő kvázi szóba sem került. Legalább a jelöltek közt, vagy valami. Neki is volt amúgy legjobb barátja, végül kiegyezett Sziránóval (mármint a lehetőséggel, hogy akkor ő). Erre a pár hónapra már megteszi, gondolta. Sziránó ugyanis addigra már egészen másfelé barátkozott.

Szóval minden, de minden, ami csak körülvette, belekövült abba a nyugodt mozdulatlanságba, ami ilyenkor ballagás előtt egy hónappal lenni szokott. Még ami a leginkább foglalkoztathatta volna, nevezetesen a hivatalos iskolai elismerés(ek), sem kötötte le, amire esélye volt, a papírforma szerint úgylis az övé kellett, hogy legyen.

A Sziránótól elkért kulcsosomóval nyitogatta a termeket, már a harmadikon járt. Kizárja, bemegy, villany fel, ablak nyit. Ha kedve szottyant (bár ez nem is szerepelt a munkaköri leírásban), még a székeket is leszedegette a pad tetejéről. Ahol maradt valami kis órányom a táblán előző napról, letörölte. Még másfél emelet, aztán ha itt végzett, mehet a sapkátle. Sapkátle, sapkátle. Héteott, leasapkával. De hisz nincs is rajtam sapka. Sapkátle, mit mondtam. És röhögött befelé, hogy végre valahára megérte, hogy nem vele művelik ezt. Sapkátle, pardon, csókolom, Sziránó néni.

Ha akarna belegondolni, de nem is tud, nem is akar (most már minden zajong és zsi bong és csipong és nyafong - ennyi maradt még hajnali jó formájából), bizonyára ez is valami mérhetetlen átvitt izére (=lózung) futna ki, ez az egész napja (értsd: ezek az egész napjai). De ennyi ember közt, ilyen zsi bongó (zajongó, satöbbongó) tarkaságban lehetetlen ezt végig gondolni.

Ó, jaj, hogy tűnne már el minden, gondolta, mialatt a sápadt neonszínben fénylő prérin még utoljára szétnézve letette a kulcsokat Sziránó asztalára (a dömper feltehetőleg épp a vécén volt), majd munkakörileg igazolt, kétperces ügyelet-vezetői késéssel kémia órára indult.

(megj.: Spanyolnátha, 2011. április)

MÜZLI

női dal #2

Elég nagy baj, hogy rút vagyok,
s pár hibám, juj de sok,
nem részletezem.
Mégis kívánom.
Még csúnya is lehet, mit bánom,
én így szeretem.

Neki szabad, de mért csak ő-
tőle előkelő,
hogy kancsal s kövér
meg nagy az orra?
Én meg magammal dacolva
ne nyúljak sörér?

Inkább éljek szar müzliken,
miktől a víz kiver,
s arcom kifestve,
mint egy rossz bohóc,
csüggjek rajta folyton, mint plusz kolonc
mindegyik este?

Egy nő is vallhat szerelmet?
Vagy csak flörtöl, szemezget?
Én már nem tudom,
de bánva szánom,
hogy a szívem egészen a számon,
de majd eldugom

és leszek hát, mi lennem kell,
férfi, balek, Werther.
Vénlány maradok,
de veled leszek.
Zsebedben a lelkem, s előveszed,
ha nem zavarok.

(megj.: Irodalmi Jelen, 2010. november)

PAYER IMRE

Cápa az aszfalton

A vállam és a lábam a torpedó
alakját ölti és uszonyom: halál.
A lét iramlík át kopoltyún.
Mozgat örökkön a zajba, hangba.

Megannyi foltban emberi rajhalak.
Itt csúszom-úszom. Itt csupa-fog világ.
Lökődöm aszfaltáradatra.
Úszom, az arcaim elmaradnak – –

Szirénahajlék itt a szirénsziget.
A hely helyett a helyzetek árama.
Önkívületben zordzabálok.
Önmagam is megemészttem – s téged.

Az idő, mint egy képeslap

Téglafalra rózsza tapad.
Odafenn girbegurba tetőcserép.
Még feljebb ég ragyog.
A belső udvaron atlétatrikóban
nyugdíjas ül kopott hokedlin.
Az előtte levő másik hokedlin
papír. Arra ír.
Én a szomszéd irodaépületben
állok a metlachiborítású padlón.
Várom valamire. Nem tudom, mire.
Figyelem az ósdi épületcsonkot.
Áll az idő, mint egy képeslap.
Visszaülök a számítógép elé. Írok.
A rózsza a téglafalra tapad.

Hermész éjszakai intelmei

A napfény kötömbjei
körbezárják és felépítik
ami magad vagy,
s te benne kerengsz,
mint rabszolga
órló kő körül.
A nappal fénye alattomos.
Elfedi előled, ami te vagy.
Bezár magadba.
De jöjj, én vezetlek,
s az éjszaka szétoldja e falakat.
Örvénylik, forog a sötét,
mint rulett – fekete pénz,
túl könnyű szél túl tágas ég
alatt. A sötét tárja fel a látást.
S te oda-
visszafolysz – látással, világgal.

Esti ének

kirakatüvegek sötét mennyig érnek
néma próbababák azokon kinéznek
szfinx-tekintetükkel néznek engem, téged

szétszerelt végtelen sötét ragyogása
zúgó csendjét szórja káoszi utcára
szétszóródó pontok: a göncölök árja

kísértetes közök, sötétjén a térnek
remeg a mindenség, búra a hangzása
szilánkokban arcunk én-töröttesének

PAYER IMRE

A nagy titok

Marcangolta az asszony szűk kabátját,
vastag ajkat az éber száj vadászta,
dióbarna szemében a vadállat,
örjögő s üveges nézés, halotté.

Csak férfi, nem ember, és az asszony
hullámzott, nekidőlt fenék a rácsnak
(Villamosperonon még kisgyerekként
figyeltem, mi a nagy titok, mi felnőt.)

– Jaj, meglátnak a szomszédék s a férjem!
– sipította a nő süllyedve vissza,
úgymond, védtelenül. (Évekre évek,

és a nő örege, telten kisétál
egy boltból s tovaring lazán. A férfit
nem láttam soha többé, tán meg is halt.)

Keleti capriccio

Világkert - síkos holdfényben Allah arca merül át.
Külön mozdul kebel, csípő, rubinodnak mámora,
áloé illata lengi, s kerted kéjben merül át.

Majd Káma isten delej-imája hangzik
– dzsungelben oltár: a hasad és a kebled –,
gyorsuló ringás a hevesebb szorítás.
A *rukh* rikolt fel, mikor a csúcsra érünk!

Tenger kékje, ég kékje

tenger kékje, ég kékje
felhő fehéré, örvény fodra
három pálma szigetének
fehér homokja
pereg sötétkék horizontra
tenger kékje, ég kékje
örvények fodra, felhők fehéré
kenek szállnak örvény fölött
honnan jönnek habra omolva
senki se tudja félve-remélve
Cape Town-ból? Hondurasból?
plankton és olajmezőkön úszva?
vagy képernyőre programozva
tizedmásodpercenként villogva?
alakok bennük, arcuk takart,
némán ülnek, evezők csapása,
érnek sötétkék horizontra,
kenek tűnnek hangba omolva
szemmel hallva, füllel látva
nemlétből nemlébbe sodorva
tenger kékje, ég kékje
felhő fehéré, örvény fodra

TÓTH KRISZTINA

Hazaviszlek, jó?

— Te nem is szereted a Rudit — mondta sértődötten a lány.

Ez félig-meddig igaz is volt, a barátját idegesítette, hogy a madár folyton a lány fejére állt és mindenfélét próbált a fülébe dugdosni. Ha meg bezárták a kalitkájába, idegesen harapdálta görbe csőrével a rácsot és csapkodni kezdett. Ilyenkor tele lett magokkal a szőnyeg, a lány meg kibontakozott az ölelésből és ment a takarítócuccért. Volt erre külön egy nyeles lapátja, mint a mekiseknek: apró mozdulatokkal ügyeskedte fel rá a szemetet, mintha minigolfozna.

Rudit néha kiengedték. Ilyenkor érdeklődve figyelte a számítógép monitorján mozgó betűket, vagy félrebillentett fejjel hallgatta a beszélgetést. Ha megijedt, utánozta a kintről behallatszó autóriasztókat, de egy idő után a billentyűzet kattogását is produkálta. Éjjel a legváratlanabb pillanatokban elkezdett „gépelni”, aztán sokszor egymás után bemutatkozott a sötétnek.

A fiú egy idő után kezdte határozottan mulattatónak találni. Aztán amikor egyszer a papagáj az ő hangján szólalt meg, azt a sóhajtást is produkálva, amivel a hátizsákját szokta ledobni, hogy „Na, meg-jöttem”, akkor végképp megenyhült. Attól kezdve magokkal teli zacskóval érkezett, és amint lehetett, ő maga nyitotta ki a kalitka ajtaját. Rudi időnként a vállára szállt, tünődve belenézett a sörébe, vagy a tévét bámulta vele.

Július vége volt, amikor egyszer nyitva maradt az ablak. Nem volt szélesre tárva, de mégiscsak nyitva volt, Rudi pedig meredek ívben kiröpült az utcára. Maga is meglepődött a hirtelen tágasságon. Nem ment messzire, ott körözött a tetők felett, de nem bírták visszacsalogatni. Későn sötétedett aznap, még órákig járkáltak a közeli utcákban, le a buszmegállóig és vissza. Hívogatták, kiabáltak neki.

Másnap cédulát ragasztottak a környékbeli boltok ajtajára, a postához meg a szelektív hulladékgyűjtők mellé. A lány egész éjjel sírt. Rudi másnap sem került elő és harmadnap sem, bár hetekig jöttek a telefonok, hogy látták egy fa tetején, látták az óvoda kerítésén, hogy ott repkedett a patika előtt. Aztán a telefonok is elmaradoztak, a fiú pedig megint elkezdte Rudit nem szeretni, mert a délutánok szomorú, meddő sétákkal teltek, az üres kalitka pedig még mindig ott állt a helyén, mintha valami jóvátehetetlen vétekre figyelmeztetne.

Augusztusban aztán a fiú egyszer kilépett a hátizsákkal az ajtón és soha többé nem jött vissza. Ügy röppent ki a lány életéből, mint a papagáj. Egy-két hétig még jöttek az SMS-ek, aztán elmaradoztak azok is.

A kalitka lekerült a pincébe, de a szőnyeg alól, vagy a bútorok részéből mindig előbújt egy-egy mag és amikor már azt lehetett hinni, hogy nincs több, vége, hogy már nem kell éjjelenként bekapcsolni a mobilt, és megnézni, hogy nem jött-e üzenet, akkor valahonnan, a semmiből szállingózva megjelent egy színes kis toll. Ott landolt a szőnyeg közepén.

Október vége volt, amikor először összefutottak. A Keleti pályaudvaron történt, a vágányoknál. A lány először a piros-fekete hátizsákot látta meg, és iszonyút dobant a szíve. A fiú meg mintha megsejtette volna, hogy ott áll a peronon, hirtelen megfordult, és elkezdett lépegetni a vagonok mellett visszafelé. Kereste a húszas kocsit.

– Szia.

– Szia. Hova mész?

– Nyíregyházára.

– Ani néniékhez?

– Oda.

– És te?

– Egerbe. De Füzesabonynál át kell szállni – felelte a lány a cipőjének.

Nem volt mit mondani többet. Nézték egymást, mint a búcsúzkodók.

– Nem lett meg?

A lány rázta a fejét, hogy nem, aztán elindult előre egy másik kocsiba, a fiú pedig föllépett a lépcsőn és nem fordult utána.

Két különböző kocsiiban ülve döntötték fejüket az üléstámlának és figyelték a meleg őszi tájat. Magas, fakóra száradt kukoricák, sárguló erdők, köröző varjak húztak el az üveg mögött.

Késő este, amikor a vonat visszafelé jött, már sötétség ült a földeken és csípős hideg az állomásokon. Étkezőkocsi nem volt, a lány megette az összes magával vitt almát.

Arra gondolt, bemegy az éjjel-nappaliba, hogy legalább tej meg kenyér legyen. A pályaudvarnál is vehetett volna valamit, de nem akarta hazáig cipelni. Sokáig metrózott, buszozott, aztán befordult a nyárfákkal szegélyezett utcába. A kisbolt lent volt az alsó végen, ilyenkor késő este mindig álldogált pár ember a szemben lévő járdán, mert a közvetlen környéken nem volt kocsi. A trafószekrény tetejét használták asztalnak, tele volt sörösdobozokkal.

A kivilágított bolt előtt egy csonkolt akác állt, vastag törzséből idéetlenül meredeztek vékonyka ágai. A laposra vágott törzsön az ágak közt ott gubbasztott a papagáj. Tépett volt és kócos, mint a fa, amire telepedett. Nézte a lányt félrebillent fejjel, a lány meg nézte őt.

Leeresztette a táskát a földre és lassan a madár felé nyúlt, mire az ijedten arrébb rebtent picit. A pár hónap alatt mindent, de mindent elfelejtett, amit valaha megtanult. Most mégis szeretett volna megszólalni és mondani valamit, úgyhogy azt az egy mondatot kezdte ismételni rekedt hangján, amit az utóbbi időben az összes emberi lénytől hallott: – Gyerre ide, gyerre ide! Hazaviszlek, jó? Hazaviszlek, jó?

JENEY ANDRÁS

Gyöngyökre lelni

Ti költők mondani – s nagyot – akartok;
Én óceánban gyöngyöket keresni.
Szavakból fényt kirakni, istenarcot;
S csak énekelni, illatot lehelni.

Hová anyám szült, ám sosem jutottam.
Rajtam a billog, lantnok nem lehettem;
Hajléktalant gúnyoltak lenn a porban –
És én magosban otthont építettem.

Picinyke kertet, hol titokvirágból
Kinyíltak mégis késő őszi versek –
Smaragdtuják, leanderből szonettek.

S levél, ha szárad, gyöngyként hull az ágról.
A zizzenésben fény remeg, s az ének:
Szellőharangban istenrezdülések.

Útra ha keltek

Tamásnak és Gabikának

Új tömlőben a bor, kosarak teletöltve reménnyel,
Tiszta, fehér kendőbe takarva, házikenyérrel.
Szívbatyutokban a fűszer: cukrotok is, meg a sötök.
Angyalok óvjanak, el sose fogyjon az útravalótok.

Csillagúton

Csillagomnak

Kocka perdül jobbra, balra,
Fordul ötre, fordul hatra;
Így jutottak volna hát el
Ötven évek hatvanakra?
S majd a hatvan is, ha menne,
Van-e hová, s ugyan merre:
Jobbra, balra, lentre?... Messze?

Vagy csak ötről még a hatra,
Hatvanról tán még hatvanra...
És utána?
Rögtön, egyből?
Arra tűnik el – amerről?
Talán? Vajon?
Ördögszárnyon, angyalkaron?
És, ha angyal, meddig karol,
És mondd, miért, és ott? – ahol?

Honnan jöttél,
S lettél – mikor?
És mi végre...
Anyád ajkán boldog sikoly
Mért szállt – pedig fájt – a szélbe,
S mért vitt a szél felhők fölé,
Föl az égre;

Vagy csupán a földi létre:
Hatvan éve – hatvan évré?
Kockaélre, kockalapra,
Rászegezve mind a hatra,
Csillagról tört fénydarabka,
Sors vetett a pillanatra?
Vakszerencse vakvilágra,
Reggel is már éjszakába,
Percnyi bálra, délibábra;
Bába pólyált – gyászruhába?

Balga kérdés. Hófehérbe!
Napfonatba, égi kékke,
Végtelenből végtelenbe,
Két kezedet én kezembe,
Én szívemet te szívedbe,
Tiszta gyolccsal átkötözve,
Mindöröktől-mindörökre.

Ötvenről-hatvanra,
Jutottál-e ötről, hatra...
Ki dönti el – kocka, mantra?
Válaszol-e imamalma,
Miért kell a százra jutni,
Faltól-falig holtra futni,
Hóvirágot eltaposni,
Körbe-körbe csak forogni;
Félre is bár, – csak haladni?

S vajon merre van – maradni;
Gyermekekkel csak kacagni,
Fát ültetni, magot szórni,
Elszáradtat meglocsolni,
Az ötből is másnak adni:
Gyönyörűnek megmaradni...
Hogyan tudtál? – s mindent kapni.

Százra jutni – kinek elég?
Mennyivel több: kicsi veréb,
Hallgatni a levélzenét,
S halkan fogni egymás kezét.
Nem menni se jobbra, balra;
Soha lentre.
És ha egyszer – mégis – messze,
Csak maradni odafentre;
Csillagúton fényöbölbe –
Végtelenből mindörökre.

GYÖRGYPÁL KATALIN

Műfajaim

Valaki kedvesen gratulált – felolvasott kis prózáimhoz.

Ez elgondolkodtatott.

Ugyanis verseskötetből olvastam fel, a sajátomból.

Emlékszem pontosan, hogy melyeket:

1. szabadverset, melynek határozott lüktetése van
2. hasonlót, kérem szépen
3. rímes verset, ha nem is szabályos rímekkel, de a páros rímek egyértelműek
4. 2 x 4 soros, keresztrímes verset
5. lüktető szabadverset
6. még egy hasonlót
7. „szabálytalan” verset a címe szerint; sok szóvégi ismétléssel, kántáló jelleggel
8. olyan verset, amely felfogható ugyan egyetlen hosszú mondatnak is, de azért prózának nem mondanám
9. szonettet, vitán felül
10. szabadverset, kétségtelen
11. végül még egy lüktető-áradó szabadverset...

Nos, egyöntetűen „kis prózák”-nak nevezni mindezt – merészségnek tűnik. Nem mintha lebecsülném a prózát. A szabadverset sem tekinteném kis prózának...

Vagy mondhatta volna jelző nélkül, csak prózáknak (ha nem szereti a szabadverset) és verseknek, azután már nem az ő dolga szétválogatni...

Talán azért izgalmas a dolog számomra, mert ő maga is sok szabadverset ír?

A megoldás legvalószínűbb kulcsa azonban itt motoszkál az agyamban: olyan hátul ült, hogy nem is igazán hallhatta őket.

Én meg itt tűnődöm – a semmin.

(2009)

Családi kötelék(?)

– Mert neked mindig az kell, ami nincs! – vetette oda lesújtó, bíráló éllel, indulattal telten Rozika – nekem. Istenem, nekem, aki soha...!

Lebénultam.

Rozika édesapám második felesége. Anyám halála után házasodtak össze, már felnőttek voltunk a nővéremmel.

Ez az indulatos kijelentés pedig egy családi ünnepen hangzott el, ahová Rozikát is meghívták, ő volt a leginkább „kívülálló”. Unokahúgom az aperitifeket sorolta, és én választottam. Azt, amelyiket legelsőnek említette. Amúgy sem iszom, nem is nagyon értek az italokhoz, nem is igen érdekel, ezt hallottam elsőnek, de mert illik kérni valamit, hát ezt kértem. Rozika bizonyára nem hallotta, hogy említésre került...

De ez az indulat! Ez a mondat!

Apám szájából hangzott el sokszor annak idején. De a nővéremnek. És csak neki, és sokszor okkal. Én meg talán éppen a kiváltott indulatok miatt – ritkán kértem bármit is. „Nem olyan időket éltünk...” amúgy sem, és megriasztottak az indulatok, ha nem felém áramlottak is.

Apám nem él már régen. Évek óta a nővérem sem. Rozika belopta szellemüket, indulataikkal együtt, közénk. A többiek azonban – nővérem gyermekei, családjukkal – nem tudhatták: túl régi „történet” ez számukra. Gyerekkori, fiatalkori nekem, ők pedig már a következő generáció.

Apám viszont említhette valamiképpen Rozikájának. Talán fáj neki, keserűvé tette, mert bírálat volt öfelé nővérem „folytonos” kérése-követelése? Vagy mert apám, gyerekkorában, soha semmit nem kérhetett a szüleitől – ezért fájnak neki nővérem gyermeki követelései? Apám lelki fájdalom miatt maradt meg e szavak Rozikájában?

Apámban mindez, a régmúlt úgy maradt meg, hogy „én is csak folyton kértem”, ezért ezt mesélte és így Rozikának, rólam – is? Vagy csak rólam?

Vagy Rozika egyszer hallotta, amint apám mondta a nővéremnek? Valaki másnak? Nekem biztosan nem, hisz nem kértem soha

semmit... Ma is nehezen kérek bárkitől bármit, olykor érthetetlenül is túl nehezen.

Rozika azonban akkor „robbantott”.
Minek? Kinek? Miért? Mi volt ez az indulat benne – ellenem?!

Unokahúgom csodálkozva mondta, hogy de hiszen van, amit kértem. Felocsúdva bénultságomból, még én védekeztem, hogy ez volt a legelső, ami elhangzott...

Rozika motyogott valamit. Elnézést kérni, persze, eszébe sem jutott... Talán fel sem fogta szavainak élet. Folydogált tovább a „családi élet”.

A sötét indulatárnyak azonban bennem maradtak, és előjönnek olykor sok év múltán is... kicsit fájdalmasan, kicsit keserűen és érthetetlenül.

Ideje lenne végre továbblépni...

De hiszen azt teszem. Mert hiszen egyre ritkábban találkozunk... egyre ritkábban jutnak az eszembe ők is. Szavaik is...

Abban azonban nem vagyok biztos, hogy ez az elképzelhető legjobb megoldás.

(2010)

Ahol vagy...

„Ahol vagy, onnan méysz tovább.”
Megállapítás. Közhely, vagy annak hat. Olyan pofon egyszerű... Egy könyvcím. Nem tudom, mi áll benne, nem rendeltem még meg. Inkább eltűnődni van róla kedvem.

Mert annyira egyszerű. Túl egyszerű. Gyanúsán egyszerű. Éppen csak tudni kell, hol vagyok, és tudni kell, merre megyek. Hová. És minek.

Lehet, hogy mégsem olyan egyszerű.

Ki mondhatja meg, tényleg hol vagyok?

Helyzetelemzés, kívülről, kevés. Félrevezető. Nem jó. Ki tudhatja, ismerheti érzéseimet, lelkem rezdüléseit – bárki más, rajtam kívül? Az ő lelke, bárki lelke, másképpen „rezdül”...
Megállapíthatunk kritériumokat. Iskolai

végzettség. Veszteségek. Vagyon... fizikai és szellemi... Csak én tudhatom mindezt magamról. Ha tudhatom. Ha tudom.

És nem biztos, hogy tényleg tudom, hogy jól tudom. Elvben miért ne tudhatnám? De saját magam bonyolultságában? Elemeire szedni, értékelni, újra összerakni. Helyzetet, kívánalmakat, célokat, alcélokat... Céloknál egyszer megpróbáltam. Alaposan, átgondoltan, egy-egy alcél, rész cél minden lehetséges buktatójára figyelve... azután már csak össze kellett volna rakni. Elemeiből, részeiből egyetlen egésszé.

Nos, éppen ez nem ment. Nem állt össze bennem egésszé, a Nagy Egésszé. Valami hiányzott, éreztem. Tudni nem tudtam, megfogalmazni pontosan nem tudtam, csak sejtettem: semmi más nem hiányzik, csupán a lényeg.

És akkor még el sem indultam sehová.

Ahol vagyok, onnan megyek tovább...

Teljesen igaz. De olyan pontosan nem tudhatom, hol is vagyok. Túl sok a szempont, a kényes egyensúly, a szinte észrevehetetlenül piciny változás bennem és mindenki másban. Továbbmegyek? Feltétlenül, pillanatról pillanatra. Akaratom ellenére is haladok. Akkor most megint hol vagyok?!

És megint merre van az a tovább?!

Talán megkeresem azokat a régi tervrészleteket. Talán rájövök, valóban a lényeg hiányzott-e, hogy egyetlen, egész tervvé alakulhasson bennem.

A könyvet azonban, attól tartok, továbbra sem rendelem meg. Választ kívülről az sem adhat.

Ha nem lenne bennem ezer és egy kérdés erről, akkor, persze, azonnal rávetném magam. De az egy másfajta lelkiségű élet lenne, bizonyára.

(2010)

TAKÁCS ZSUZSA

Egy lakás fölszámolása

Hol van a mi lakónk? – kérdezik
az elbizonytalanodott bútorok
a porként szivárgó, őszi megvilágításban.
A félig leeresztett redőny lécei
szabályos sorokban megindulnak
lefelé. A növekvő homályban megérkezik
a felszámolóbiztos. Hosszú botokon,
fölpeckelt szájjal kivezetik az asztalt,
az ágyat, a székeket. A sintérek
leülnek a lépcsőn vacsorázni.
Az ágytakaróba beletörlik bicskájukat,
majd visszakattintják a pengét
a díszes alumínium tokba. Mosolyognak.
Vidám nyújtózással fölírják a falra
egy agyafúrt mondatot: „Holnap
jöhetsz értünk!”, ha megjelenik értük
a Kaszás, hogy csak fölmutassanak
rá. Telnek-múlnak az évtizedek,
mindenki meghal, csak ők nem.
Foguk kihullik, mozgásuk
elerőtlenedik. A falról az írást
többé nem tudják letörölni.

A hibátlan test

Leginkább az alkalmi társaságban
a két szereplő egymásba kulcsolódó
tekintete rendített meg, amelynek
aranyfedezete volt a hibátlan test.
A távozó az ajtóból visszanezett.
Hallotta jól a kétségbeesett, el nem
hangzó, magyarázatra nem szoruló,
reménytelen kiáltást: szeress!

Éjfél

Most hogy éjfél van, szeretnénk,
hogy újra tíz óra legyen. Még
nem ömlik ki a pohár karimáján
a zubogó víz az átszögezett
kézre, az agyonnézett fényképeken
zaklatott kérdéseinkre
még nem válik üvegessé
a magunkra vont tekintet.

Nyárvégi álom

Mért álmodik szerelemről, amikor
tilos és nevetséges arról álmodnia.
A nádszál karcsú hercegkisasszony
egy táncpalotában szép táncosa lépteit
követve. Kényes testét könnyű selymek
ölelik. Érzi (mint régebben is mindig)
lehet bárkivel, egyedül van, mint minden
élő. Hol van pedig az élőkől ma már!
Beburkolózik nehéz ruhába,
melyeknek neve: érdek nélküli szeretet,
aggodalom országa sorsa miatt, s végül:
ez az életkorához nem illő vágyakozás.

Panasz

Belecsorbul a bicskánk a megfaraghatatlan
fába. Hüvelykünk tenyerünk alá-
fordul, vállköpenyünk beszakad, az álló-
munkától remeg a lábunk. Ezt akartuk
– mondjuk. Pedig volt kacagás elég éppen.
Szolgánkat a testet nagyon szerettük.
Beleremegett a lelkünk is, amikor szült,
és szemeink sírtak az örömtől látva
az Élt. Mégis, akik merünk még egyes
számban beszélni, és pusztá együttérzésből
használjuk a legtöbbet, bevalljuk magunknak,
hogy Istent csak feltételezni tudjuk, hiába
látjuk, hogy a forma, amelyet faragunk,
egyre inkább hasonlít egy kereszthez.

Holtpont

Dermedtségünkől hegycsúcson fölébredni,
ahonnan kilátás nyílik a behavazott
településre, itt-ott füst színes szalagja
kanyarog, bogozódik, mint egy gonddal
földíszített ajándéksomagon, amelynek
krepp papírját elég egyetlen mozdulattal
fölszakítani, és máris előttünk a finoman
rovátkolt fadoboz, s benne bársonypárnán
a gyöngyházberakásos, drága pisztoly.
Ahol a szakadékba hullás mámora szárnyát
bontogatja, a holtpont tetőgerincéről
hanyatt-homlok a házak közé menekülni el.

TAKÁCS ZSUZSA

Maszk

Egy-egy tökéletes arc, amelynek
rabszolgája lennél. Csak el ne árulja
magát! A porcelán maszk mögött ne legyen

ragadozó száj. Képzeld, a megközelíthetetlen
szépséget látod. Adj Istennek hálát, hogy van.
Kérd, hogy megismerned ne kelljen.

Holnap erősebb leszel, reméled. Ha majd
megadja magát, cinkelt kártyáit kirakja, és
tarolni akar, fölkelhetsz az asztaltól bátran,

hivatkozhat az óramutatók derékszög
állására, egy fagyoskodó árnyékra az utca-
sarkon. De ma még nagyon is védtelen vagy.

San Vicente veintitrés

A címet megjegyezte, de a város nevét
nem írta föl könyvei közé rejtett cédulára,
álmában ezért egész éjszaka kereshette.
Végül egy dobozba rejtett kisebb dobozban
egy térképet talált, amelyen ott volt az utca
abban a városban, ahol kószált éppen.
Szívdobogva igyekezett az ismerős
szállodához, az udvaron vigalom készülődött.
A zenészek hangoltak, csupa hajdani szám
akkordjai szálltak a levegőben, Előkerült
egykori szerelme, és táncoltak, mint akkor,
holott nem jártak táncmulatságban soha,
viszont annál több vonószenét hallgattak
szobájukban, Míg arcát a férfi arcához
szorította, s ő érezte lányosan sima bőrét,
döntésében megerősödött újra: nem
élhetnek együtt. S ezen nem változtatott
a rákövetkező öt-hat nyomorúságos év
tapasztalata, amiről már – előre – tudott.

Egy újszülött feje körül

Egy újszülött feje körül
derengés. Boldog, aki
szül a sötét éjszakában.

Egy kapszula

Van ám bennem valami veszélyes,
valami anyag. Ami egy légmentesen
lezárt, apró kapszulában közlekedik
az erek útjain, nagyon is tartok tőle.
Teret kíván magának, tágasságot
és egyértelműséget. Falait szüntelen
áttörni akarja, azt kívánja, hogy lássák,
mire képes. Mint egy fiatal test,
meztelen találkozásra vár. Emlékszel
még a szerelemre? kérdezi futólag,
s mert emlékszem nagyon is,
vadsága iránt vonzalmat érzek.

Dániel az oroszlánok között

Most hogy este lett, és a doktor
mellkasunkra szorítja fülét, hallja
futásunkat a kockaköves utcán,
s amikor kikopnak alólunk a kövek,
egy földúton lefelé kapkodó lélegzet-
vétélünket hallja a bolyhosodó
sötétben . Sápadságuk többé
nem lepi meg. Sóhajtsunk! mondja,
és mi sóhajtozunk; föltépve
máris lüktető sebeink. Elhajtott
tárgyaink gurulását hallja az egyre
kivehetőbb sistergést vagy morgást.
Összeomlásunk ágropogását fölírja
noteszába. De hogy ne legyen rajtunk
sérülés nyoma az oroszlánbarlangban
töltött éjszaka után? Nem látja a doktor
a királyi parancsot megszegő Dániel
térdre borulását Istene előtt,
nem látja a bekötött szájú vadakat.

UJHÁZY LÁSZLÓ

HANGFELVÉTELEK HALLGATÁSA A ZENEOKTATÁSBAN

*Ujházy László okl. villamosmérnök, tanszakvezető
Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola*

Az alábbi írás a 2011. április 15-én az Optikai, Akusztikai és Filmtechnikai Egyesület, a Roland és a Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola közös szervezésében lezajlott akusztikai szakmai napon elhangzott előadás szerkesztett változata. Elolvasása elsősorban a zeneiskolai igazgatók, tanárok, valamint mindazok számára javasolt, akik szívügyüknek érzik a hangfelvételek minőségi meghallgatását.

Az előadás arra a kérdésre keresi a választ, hogy tantermi körülmények között, csoportos oktatás esetén lehetséges-e a sztereó- és sokcsatornás felvételek hangzásesztétikai szempontból is igényes bemutatása, elősegítve a hangfelvételek értő befogadására is kiterjedő zenei nevelést. E témához kapcsolódóan a Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola oktató stúdiójában hallástervezők segítségével a hallgatási zóna 20 pontján vizsgáltuk a sztereó közép-lokalizáció és a surround térérzet minőségét. Az előadás a beérkezett mintegy 700 adat kiértékelése mellett egy lehetséges tantermi elrendezést is bemutat.

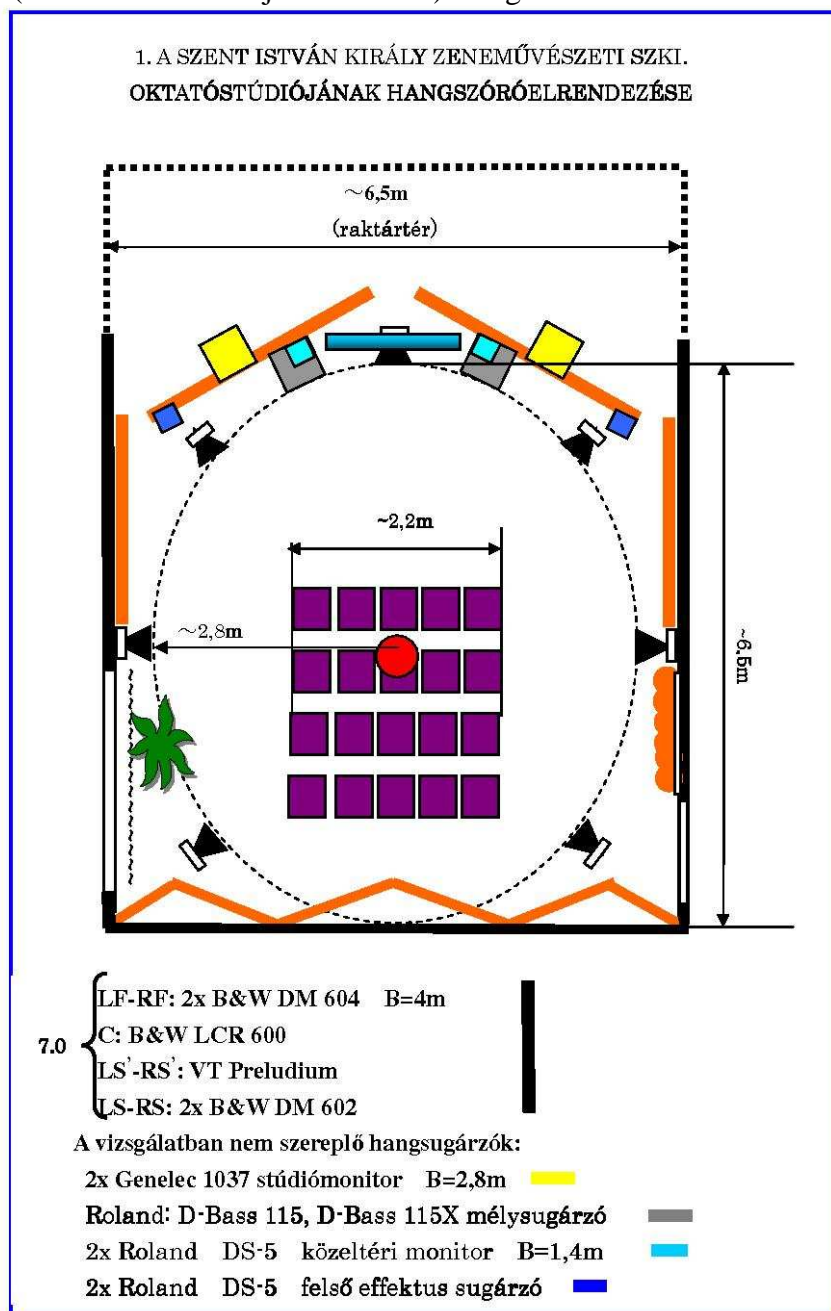
Napjaink zeneoktatásában megfelelő technikai háttér birtokában jelentős szerepet tölthetnek be a tanórai hangfelvétel-hallgatások. A mögöttünk álló évtizedek stúdiótechnikája már magas szinten teszi lehetővé, hogy a szerző és előadó „üzenete” minél hiánytalanabban juthasson el a hallgatóhoz, s itt nem csupán a – divatos kifejezéssel élve – „zenei információról” van szó, hanem arról a *hangzásesztétikai értékről* is, amit a zenei rendező és a hangmérnök művészi újjáteremtő tevékenysége révén a felvételek képviselnek. Kérdés azonban, hogy egy gyenge minőségű, vagy akár egy kitűnő, de igénytelen akusztikai környezetben működtetett lejátszó berendezés egyáltalán közvetíti-e az alkotók üzenetét? Ilyen körülmények között nem marad-e rejtve a zenei hangzás szépsége a diákok előtt? Emellett az sem elhanyagolható, hogy az iskolának a napjainkban gyakran igénytelen zenehallgatással szemben is jó példát kell felmutatnia.

Előadásom egy olyan vizsgálathoz kapcsolódik, amelynek során azt kutattuk, hogy csoportos oktatásban egyáltalán lehetséges-e tantermi körülmények között a térhatású hangfelvételek jó minőségben történő megszólaltatása. Ugyanis mind a sztereó, mind pedig a sokcsatornás felvételek hangszóróelrendezésére és lehetséges egyidejű hallgatói létszámára vonatkozóan ismeretesek a nemzetközi ajánlások. Ezeket az igényes stúdiókban be is tartják, s megközelítő alkalmazásuknak általában az otthoni viszonyok között sincsen akadály. Ám ezek az ajánlások a stúdiókban is csak néhány főt vesznek alapul (zenei rendező, hangmérnök, akik számára valóban elengedhetetlen a hangkép torzítatlan megfigyelése), s a hallgatói létszám tekintetében a házi zenehallgatásra is inkább ez a jellemző. Más a helyzet a csoportos hangfelvétel-hallgatáskor, s ezért merül fel a kérdés: *egy tanteremben egyidejűleg maximum hány tanuló részére teremthető meg a térhatású zenei hangkép torzulásmentes, zavartalan élvezete?* S itt a hangsúly a

tanulón és magán a „tantermen” van, hiszen pl. egy zeneirodalom-óra keretében nagyobb létszámú hallgatóság számára kell biztosítani a megfelelő zenehallgatási körülményeket.

A vizsgálat helyszíne

A vizsgálat a Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola oktatóstúdiójában történt, mely elsősorban zenei- és video felvételek jó minőségű lejátszására, valamint zenei felvételek készítésére szolgál. Lehallgató helyisége egy nemzetközi felmérés és az oktatás során szerzett benyomásaink szerint is igen jó minőségű. (Akusztikai tervezője Arató Éva.) Hangszóró-elrendezése az **1. ábrán** látható.

Az alaprajzon narancssárga szín jelzi az akusztikai rendeltetésű burkolatokat, valamint azt az akusztikai paravánt, amely megteremti a helyiség optimális méreteit, ill. magába foglalja a stúdióminőségű sztereó hangszórópárt. A hátsó fal megtört felületű gipszkarton táblái nemcsak a helyiség alacsonyfrekvenciás csillapíthatósága, hanem a szemközti mélysugárzók által gerjesztett állóhullámok elnyomása szempontjából is jelentősek. A helyiség a sztereó hangszórók zónájában akusztikai szempontból teljesen

szimmetrikus, a surround zónában – a tanterem jellegből eredően – aszimmetrikus: jobb oldalon a tábla, alatta és fölötte gipsz diffuzor, a bal oldalon ablak és függöny. Az áttekinthetőség kedvéért a helyiség elektroakusztikai berendezésparkja az ábrán nincsen feltüntetve, de elhelyezésük egyik fontos szempontja volt, hogy a hangszórók közterét ne zavarják. A hétcsatornás surround rendszer hangszóró-elrendezését a fekete hangszóró-szimbólumok jelzik. Látható, hogy a nemzetközi ajánlás körkörös hangszóró-elrendezésével szemben – melynél tehát az 5 ill. 7 hangszóró egy körív mentén helyezkedik el – a két oldalsó hangszóró miatt az alaprajz itt enyhén elliptikus. Az alaprajzon látható további hangszórók inkább a hangfelvétel, a hangtechnikai oktatás és a kísérletezés céljait szolgálják, de a vizsgálatban nem vettek részt. A képernyő a center hangszóró fölött, az ülő szemmagassághoz képest valamivel magasabban helyezkedik el.

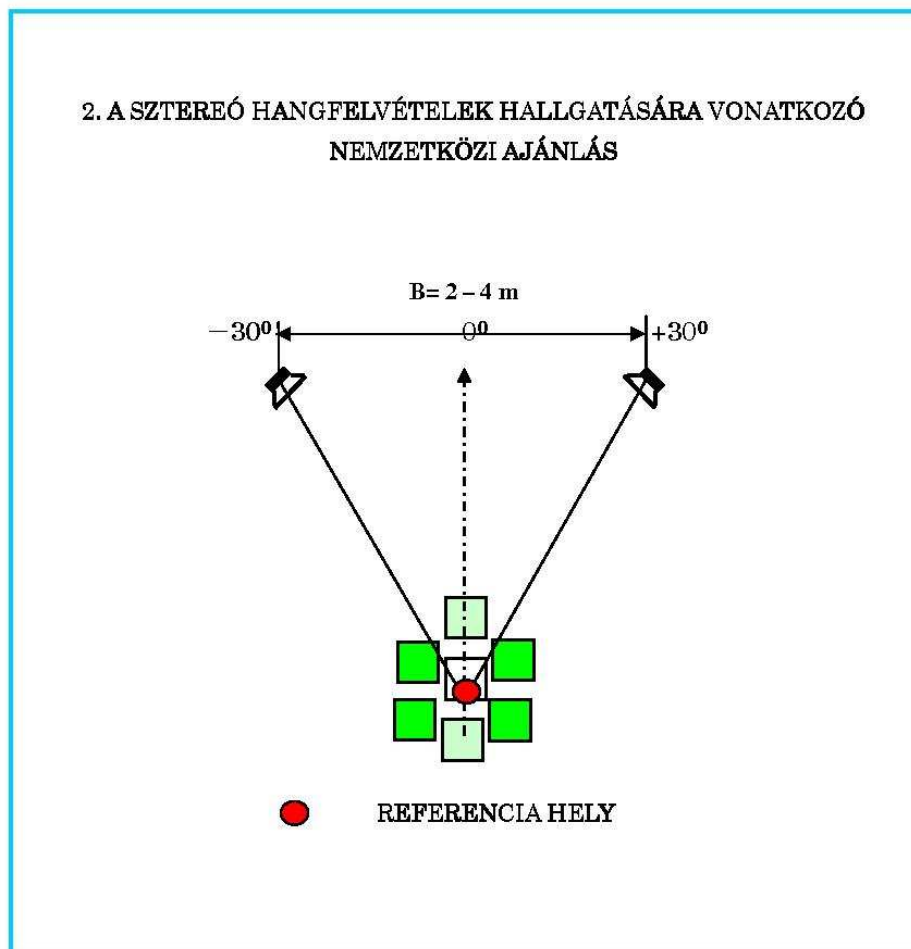
A vizsgálat módszere

A fent bemutatott stúdióban iskolánk felsőbb éves hangkultúra szakos diákjai tesztfelvételeket hallgattak, s az alaprajzon feltüntetett 20 ülés valamelyikén elhelyezkedve válaszoltak a tesztlapokon feltett kérdésekre. Miközben a zene folyamatosan szólt, kb. percenként (de egyidejűleg) ülőhelyeiket szabadon cserélgették. A tesztlapokon nevüket nem kellett feltüntetniük, így a vizsgáztatás jelleg fel sem merülhetett, ami segítette a szabadabb válaszadást.

A vizsgálatok során a tanulók *a sztereó virtuális középírány pontosságát, valamint a surround térleképzést tesztelték*. Az esetleges kifáradás elkerülése érdekében a két sorozat két külön alkalommal történt.

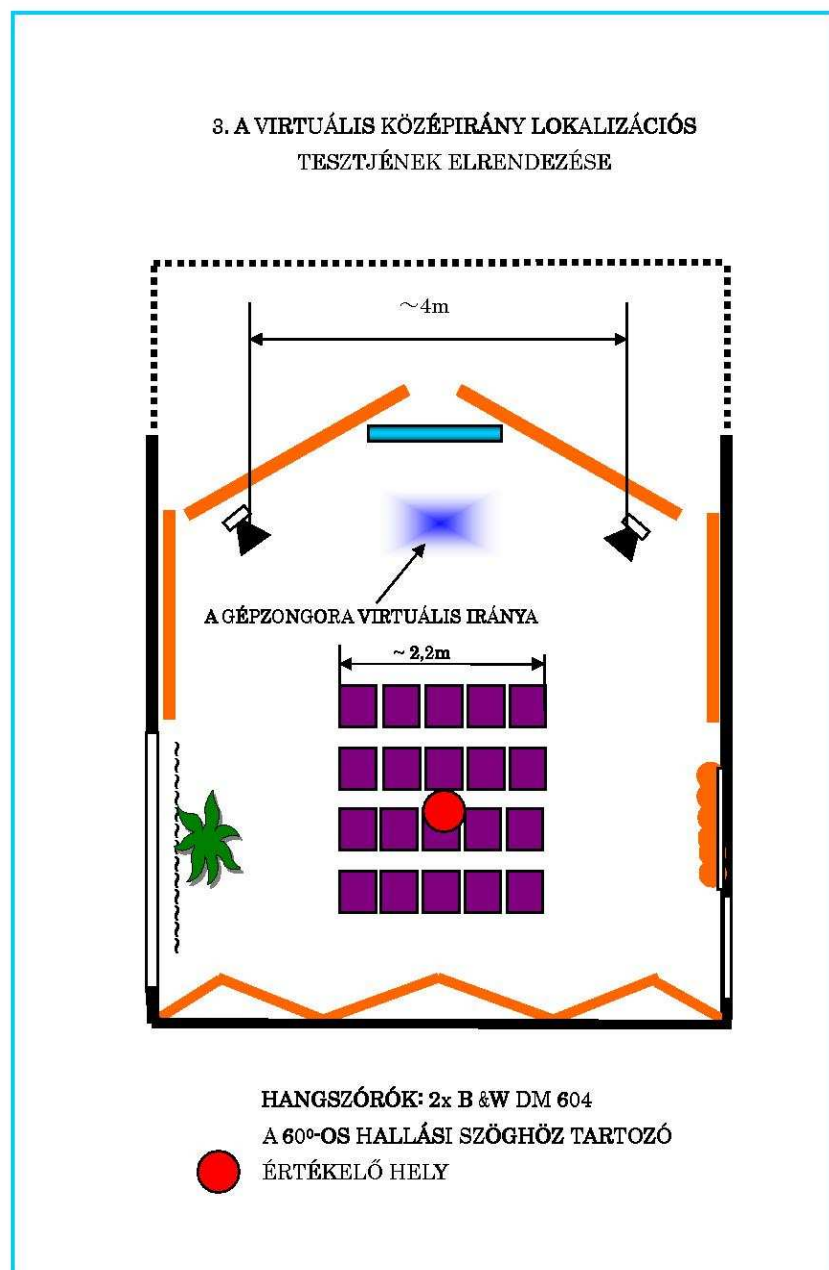
A sztereó bázis virtuális középlokalizációjának vizsgálata

A Párizsban 1881-ben lezajlott első sztereó hangátviteli kísérlet óta együtt kell élnünk azzal a jelenséggel, hogy olyan irányokból is szeretnénk hangokat hallani, melyekben nincsen hangforrás, vagy hangvisszaverő felület. Egy gyakori példán bemutatva a sztereó hangtechnikában ez azt jelenti, hogy bár a zenekari felvételeket csupán két valóságos hangforrás: a bal- és jobb hangszóró sugározza, ám mégis úgy érzékeljük, hogy a zenekar a kettő közötti teret folyamatosan kitölti. Ennek egyik markáns esetét jelentik pl. a versenyművek, amikor a szólistát a hangkép közép tájára lokalizáljuk. Ám hallásunk e durva megtévesztése csak akkor lehetséges, ha – a lejátszáskor teljes akusztikai és elektroakusztikai szimmetriát feltételezve – pontosan a két hangszóró szimmetriatengelyében foglalunk helyet, optimális esetben a hangszórókat 60^0 -os szögben érzékelve. **(2. ábra)**

A szimmetriatengelyből balra vagy jobbra kimozdulva e látszólagos középirány (és valamennyi virtuális irány) elmozdul ill. követ minket. Kis bázistávolságnál (pl. a számítógép monitorok alkalmazásakor) már néhány cm-es kimozdulás esetén megváltoznak a hangkép virtuális irányai, s a nemzetközi ajánlásban ezért is 2m a minimális bázistávolság, míg maximális értéke 4m. Az első vizsgálatunk éppen arra vonatkozott, hogy egy adott tantermi szituációban, az ajánlott maximálisan 4m-es bázistávolságnál egyáltalán hány diák számára és milyen elrendezésnél biztosítható, hogy ha egy hangszernek a felvételen középről kell megszólalnia, azt valóban onnan is érzékelje.

Ennek során a sztereó bázis virtuális középirányába keverve a **3. ábra** szerinti elrendezésben gépzongora felvétel hangzott el,

s a kiértékelés a **4. ábrán** látható tesztlap alapján történt.

(4. ábra)

IRÁNYLOKALIZÁCIÓS TESZTLAP

1./ JELÖLD BE, HOGY HOL HELYEZKEDSZ EL

2./ JELÖLD BE, HOGY A HANGOT MELYIK IRÁNYBÓL HALLOD

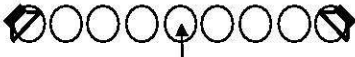

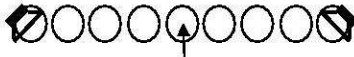

□	□	□	□	□
□	□	□	□	□
□	□	□	□	□
□	□	□	□	□

□	□	□	□	□
□	□	□	□	□
□	□	□	□	□
□	□	□	□	□

□	□	□	□	□
□	□	□	□	□
□	□	□	□	□
□	□	□	□	□

□	□	□	□	□
□	□	□	□	□
□	□	□	□	□
□	□	□	□	□

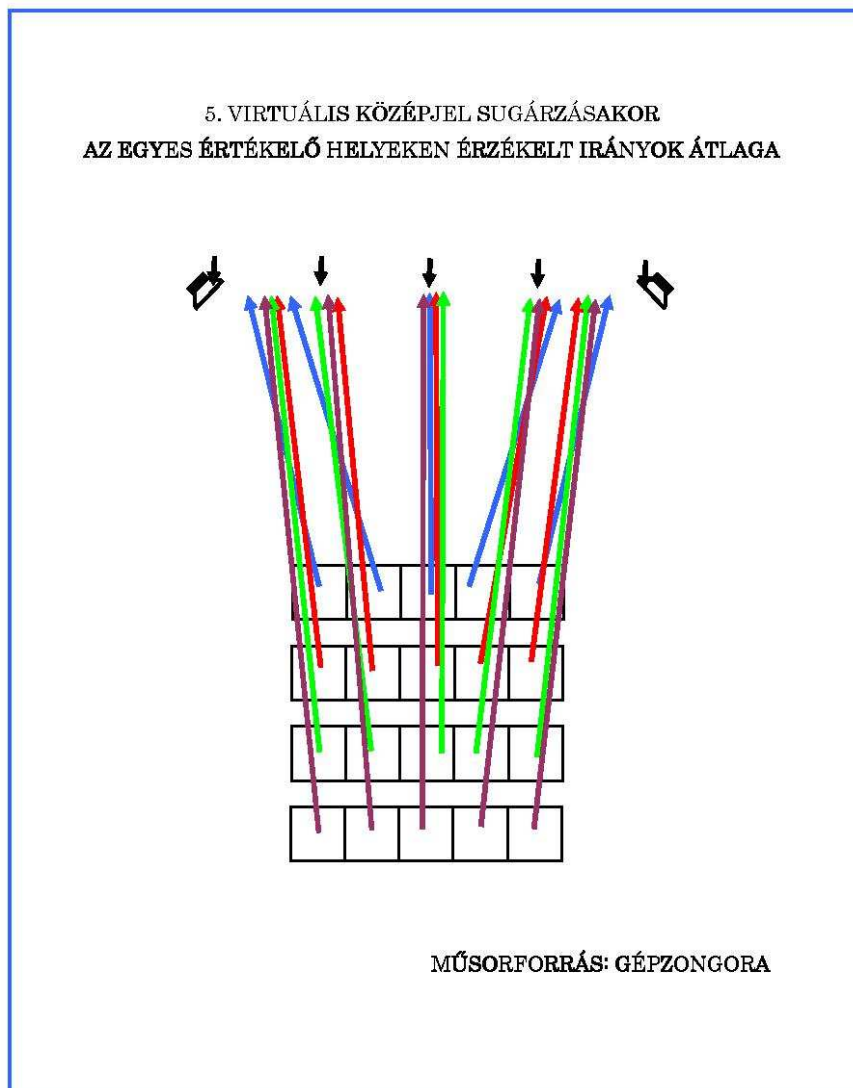

□	□	□	□	□
□	□	□	□	□
□	□	□	□	□
□	□	□	□	□

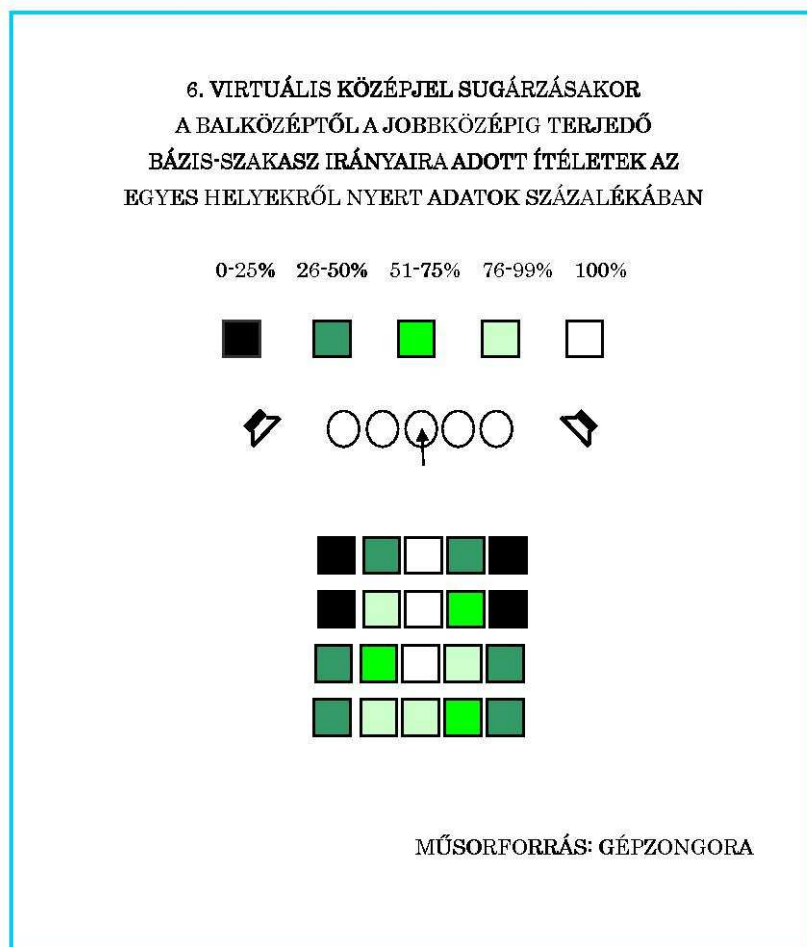
□	□	□	□	□
□	□	□	□	□
□	□	□	□	□
□	□	□	□	□

Azért is esett a választás gépzongorára, mert annak viszonylagos hangszín- és dinamikabeli egyöntetősége nem tette szükségessé rövidebb zenei részletek állandó ismételtetését, aminek monotonitása esetleg a figyelem lankadását okozhatta volna. Így tehát a teszt folyamán a zenei anyag hangzási szempontból az ismételtetések nélkül is végig azonos volt.

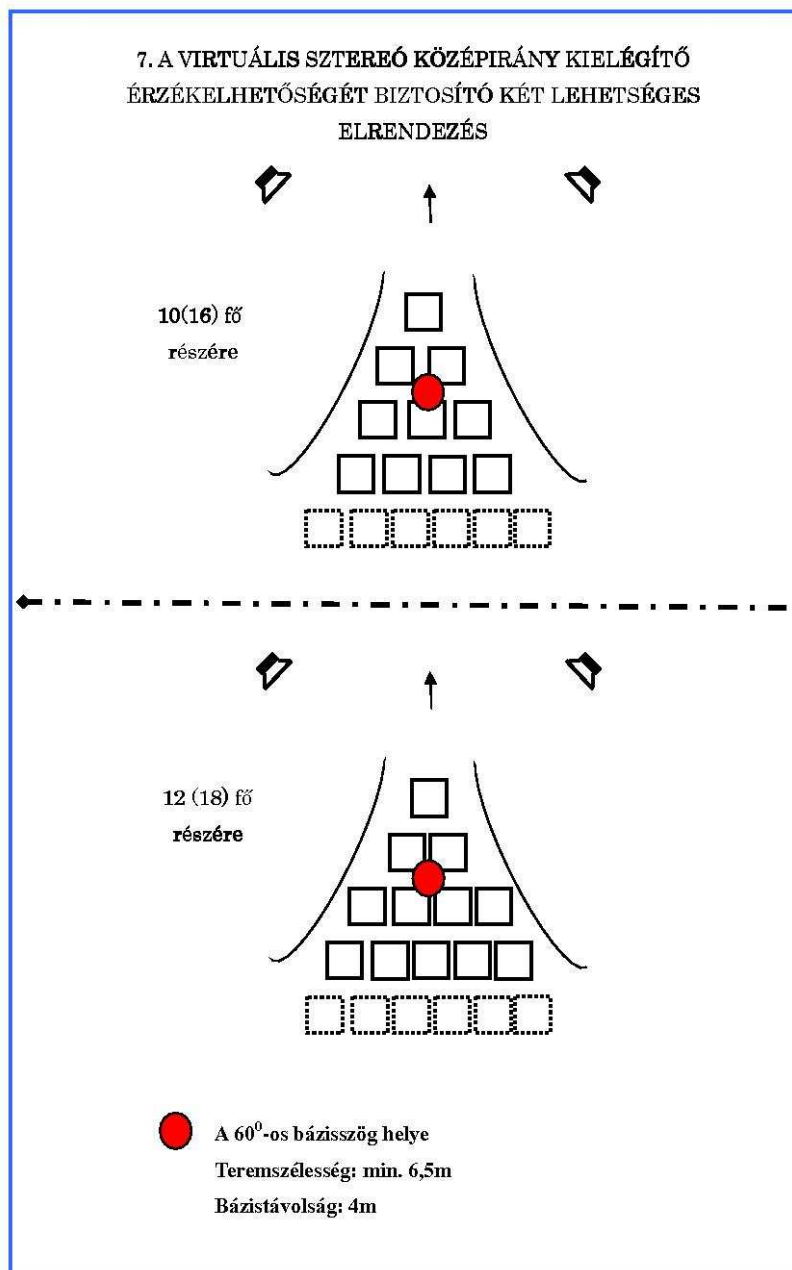
A nyert adatok összesítését az **5. ábra** mutatja.

Ezen jól látható, hogy a rendszer szimmetriája tökéletesnek mondható, hiszen a szimmetriatengelyben pontos a lokalizáció. A középső széksortól jobbra vagy balra a közép elmozdulása már létrejön, s ennek mértéke az első sorban a legerőteljesebb, ettől távolodva azonban csökken.

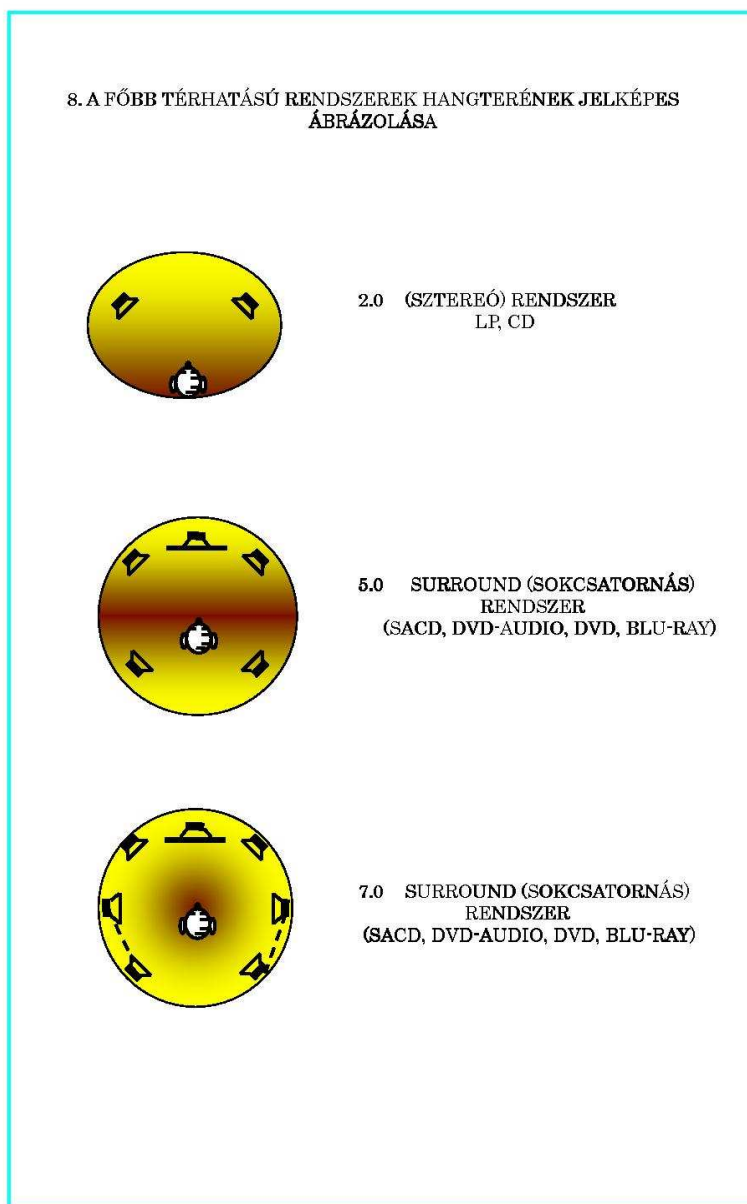
A **6. ábra** az adatokat azzal a kompromisszummal dolgozza fel, hogy a pontosan középre történő lokalizáció helyett a középjелеknek a bal- és jobbközép közötti lokalizációját is elfogadja. Ennek nyomán

a **7. ábra** azt mutatja be, hogy egy kb. 6,5m széles tanteremben, 4m-es sztereó bázistávolság esetén milyen elrendezést célszerű megvalósítanunk ahhoz, hogy egy kb. 10 fős csoport számára kielégít sztereó lokalizációt biztosítsunk. Ennél nagyobb bázistávolságban nem célszerű a hangszórók elhelyezése, részben mert ezzel az optimális hallgatási helyek is hátrébb tolódnának, (ui. az ajánlott 60°-os hallási szög a hallgatási zóna középső területén feltétlenül betartandó), részben pedig a sugárzók a helyiség sarkaiba kerülhetnek, ami a mélyhangok tartományában kellemetlen elszíneződésekhez vezet. Az ábráról az is leolvasható, hogy az ülőhelyek esetleges bővítése a hangszóróktól távolabbra lehetséges ugyan, ám ott ekkor a hallási szög szűkülésével kell számolnunk.

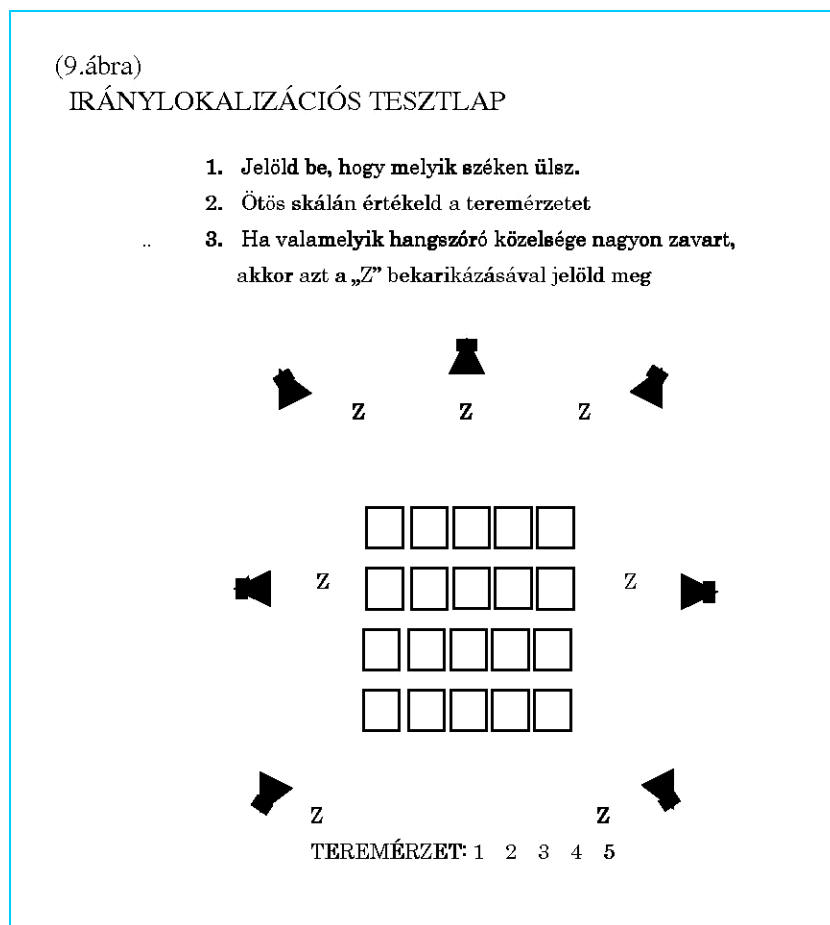
A surround hangtér vizsgálata

A vizsgálat ismertetése előtt a **8. ábra** alapján tekintsük át a legfontosabb térhatású rendszereket. Az ábrák természetesen jelképesek, ám mégis jellemzik az egyes rendszerek közötti különbségeket.

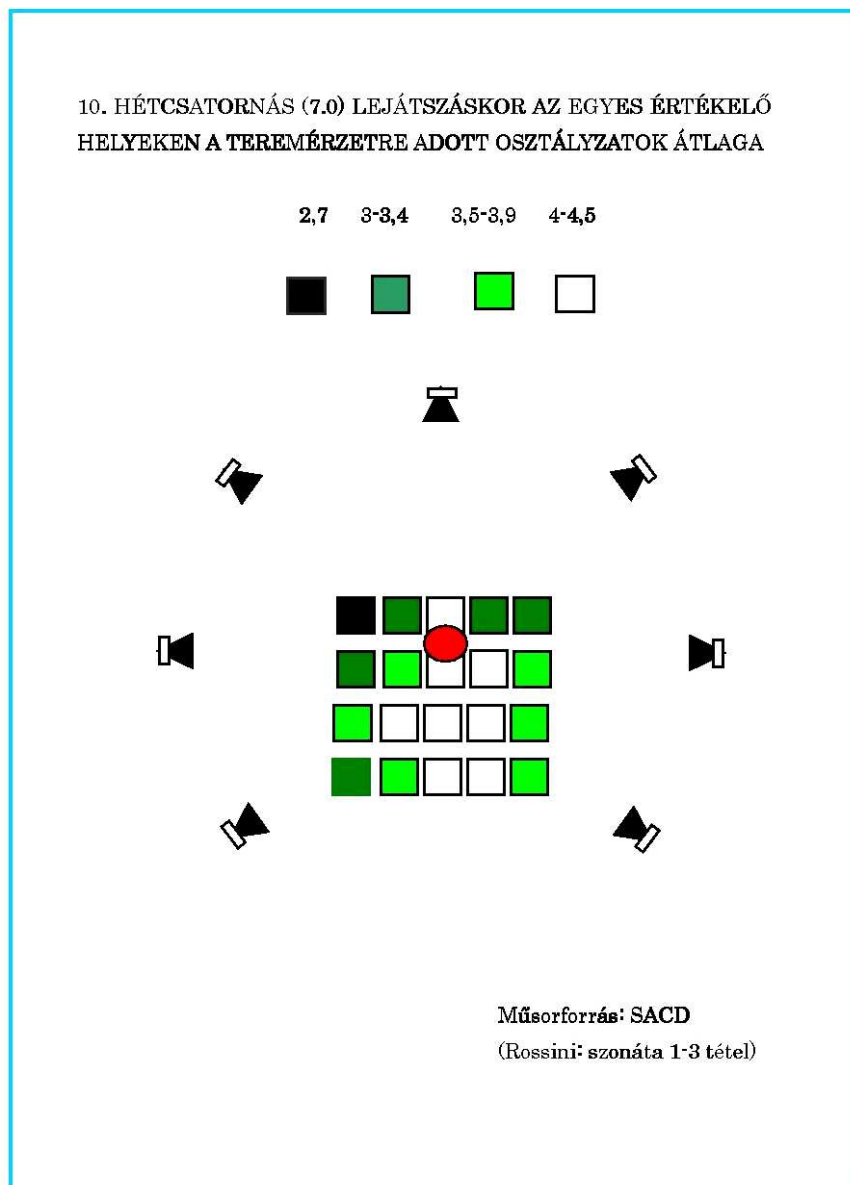
A kétcsatornás sztereó rendszer térélménye nem a hallgató körül, hanem a hallgató előtt jön létre, egy gyakori hasonlattal élve kb. úgy, mintha egy hangversenytér nyitott ajtaján át hallgatná a bent megszólaló zenét. Az ötcsatornás rendszer már behelyezi hallgatóját a hangtérbe, de a hátsó hangszórók – bár különleges filmszínházi- és hangjáték effektusok létrehozásakor hatásosak, – még sem töltik ki maradéktalanul a hallgató két oldalán keletkező űrt, ami pedig a térélmény szempontjából a szubjektív-akusztikai vizsgálatok szerint a legfontosabb lenne. A két oldalsó további hangszóró ezen próbál segíteni, így a jelenlegi legáltalánosabban használt rendszerek között a 7 csatornás biztosítja a legteljesebb térélményt. A tanórai felvétel-hallgatások alkalmával tanulóink is egyértelműen állítják, hogy a hét csatorna térélménye jóval meggyőzőbb, így a sokcsatornás lehallgatásra vonatkozó vizsgálatunk is erre vonatkozott.

A sokcsatornás hangtér tesztlapja látható a **9. ábrán**.

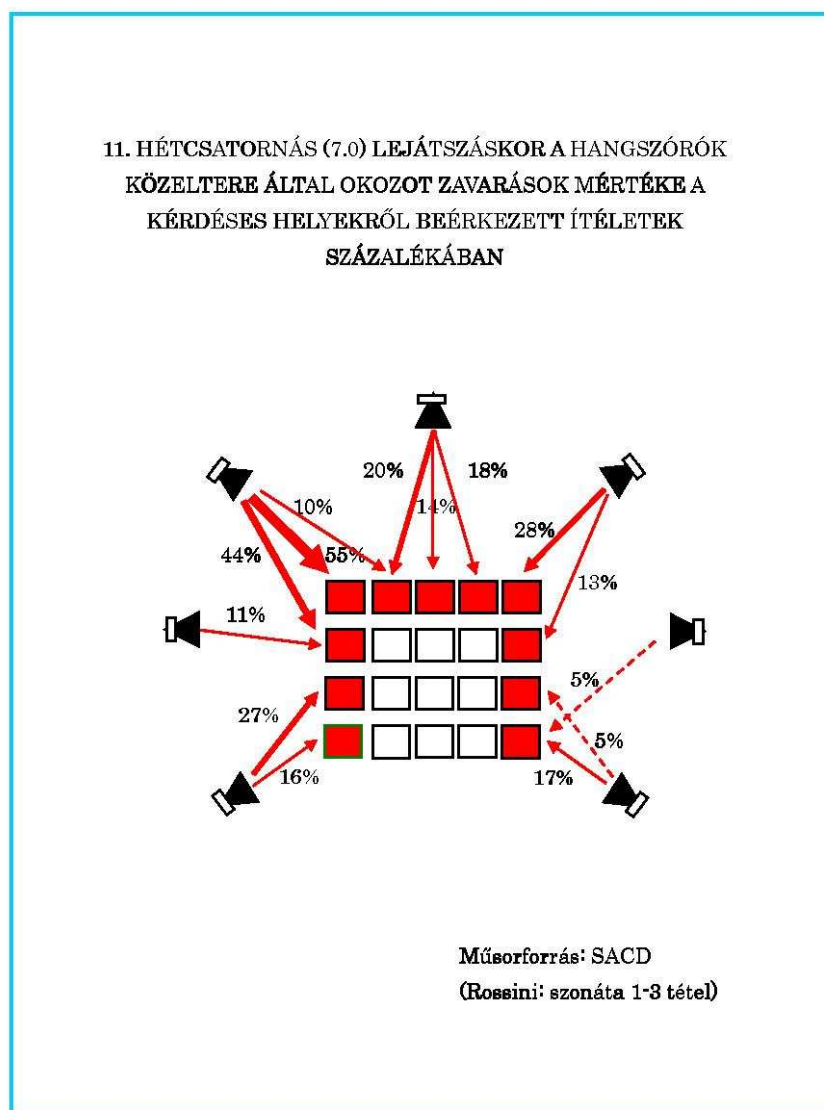

A kérdések között már nem szerepelt a virtuális közép lokalizációja, hiszen a sokcsatornás rendszereknél – a film dialógusok irányhelyessége érdekében – bevezették a középső (center) csatornát. Ennek hangszórója – korábbi példánkat idézve – már valóságos hangforrásként szólaltatja meg a versenyművek szólistáit, ill. általánosságban a hangkép középső tartalmát. Szerepelt azonban az adott helyen a térérzetre adott osztályzat, mely valójában meglehetősen szubjektív. A tesztek során ezért is mindenkor hangsúlyoztam, hogy nem magát a felvétel hangterét, hanem azt teszteljük, hogy egy adott felvétel hangtere hogyan érvényesül a helyiség különböző hallgatási pontjain. Mivel a tesztelők itt is változtathatták helyeiket, az állandó összehasonlítási lehetőségük következtében ítéleteik megbízhatónak tekinthetők. Az értékelő helyek változtatása nem okozhatott jelentős ítélezési bizonytalanságot, mert az elhangzott vonószenekeari mű hangzása szinte mindvégig azonos volt, a levont következtetések elfogadhatóságát pedig az adatok viszonylag nagy száma is erősíti.

A teremérezetre adott osztályzatok összesítése látható a **10. ábrán**.

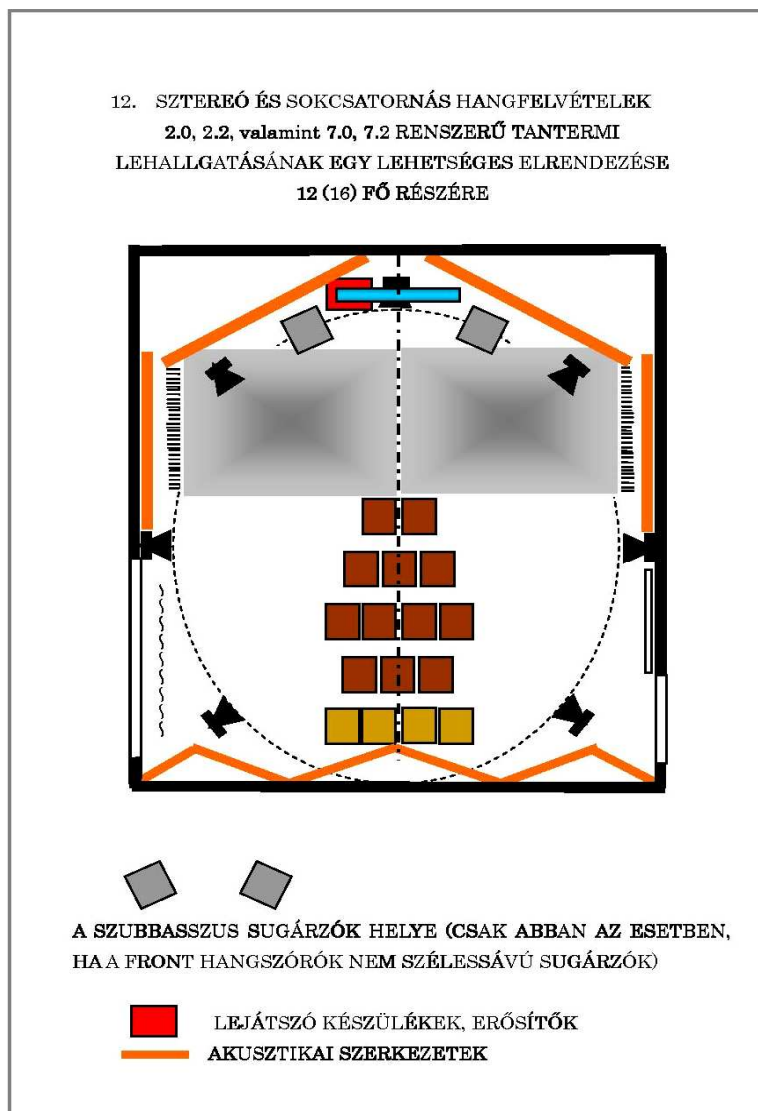
A hangszórók által meghatározott terület középpontja, ill. a front sugárzók vonalára merőleges szimmetriatengely itt is a legjobb hallgatási helyeket jelentette. Hogy ennek ellenére a maximális osztályzat itt is miért csak 4,5, annak az a magyarázata, hogy a tesztelők között voltak, akik inkább a közvetlen megszólalás hívei, s ezért a hátsó sorokban már túl erősnek érezve a teremhangokat, ott gyengébb osztályzatokat adtak, míg mások az első sorokban már túl visszafogottnak érezték a teremhatást. E jelenségek a tesztelés utáni beszélgetésekből jól kiderültek. A szélső helyeken pedig a hangszórók közeltére zavarta a teremérezetet, s a tesztlapok erre vonatkozó második kérdésére adott válaszokból ki is derült, hogy mely helyeken mely hangszórók közelsége zavarta a hangtér homogenitását. Ennek összesítése látható a **11. ábrán**. Itt különösen feltűnő a bal első hangszóró zavarása, amit az 1. hegedű szólam magas fekvésű hangjai okoznak.

Sztereó zenekari felvételeknél is gondot jelenthet, ha a magas vonósok élesebb hangjait, markánsabb irányítottságukból eredően a közeli mikrofon intenzívebben érzékeli, s a bal hangszóró – a magas frekvenciákon ugyancsak irányítottabb, – pontszerű besugárzása mindezt tovább erősíti. (Ugyanis míg élő hallgatáskor az 1. hegedű szólamot a pódium bal oldaláról térbeli kiterjedtséggel érzékeljük, addig ugyanez a felvétel hallgatásakor lényegében egy pontból szólal meg.) Kisebb mértékben a mélyvonósok oldalán is megfigyelhető e jelenség, úgy tűnik tehát, hogy a surround hangtérben feltűnőbbek azok a jelenségek, amelyek megbontják a hangtér homogenitását. A tesztben feltett két kérdés között is szoros az összefüggés, hiszen a bal első hely kapta a legrosszabb teremérzet osztályzatot, s itt volt a legerőteljesebb a bal első hangszóró közelterének zavarása is. Az összesítésekben fellelhető aszimmetria pedig nagy valószínűséggel a helyiség surround térfelének akusztikai aszimmetriájából ered, hiszen a határolófelületek különbözőségének itt is jelentősége van. Alabárdos Zsuzsanna kolleganóm pedig ezzel kapcsolatban arra hívta fel a figyelmemet, hogy a szubjektív hangzási aszimmetria a bal oldali ablaknak, mint fényforrásnak is köszönhető. A sztereó technika bőven szolgáltat arra vonatkozó példákat, amikor a látottak mintegy felülírják a hallott benyomásokat. Sajnos tantermi körülmények között ez az aszimmetria nehezen oldható fel, pl. az elengedhetetlen nyílászárók vagy a tábla következtében.

Összefoglalás

A fentiekben bemutatott sztereó- és surround vizsgálat igazolja, hogy megfelelő akusztikai és elektroakusztikai feltételek teljesülése esetén kb. 6-7m-es teremszélesség (és a hozzá tartozó terem-mélység) esetén lehetséges, hogy kb. 10-12 tanuló számára a tanórákon jó minőségben szóljanak meg sztereó ill. sokcsatornás hangfelvételek. A **12. ábrán** bemutatott ülésrend a sztereó felvételek hallgatását kielégíti, emellett részben a sokcsatornás felvételeknél is alkalmazható, ám nagyon fontos, hogy a hangszórók közelébe ne kerüljön ülőhely.

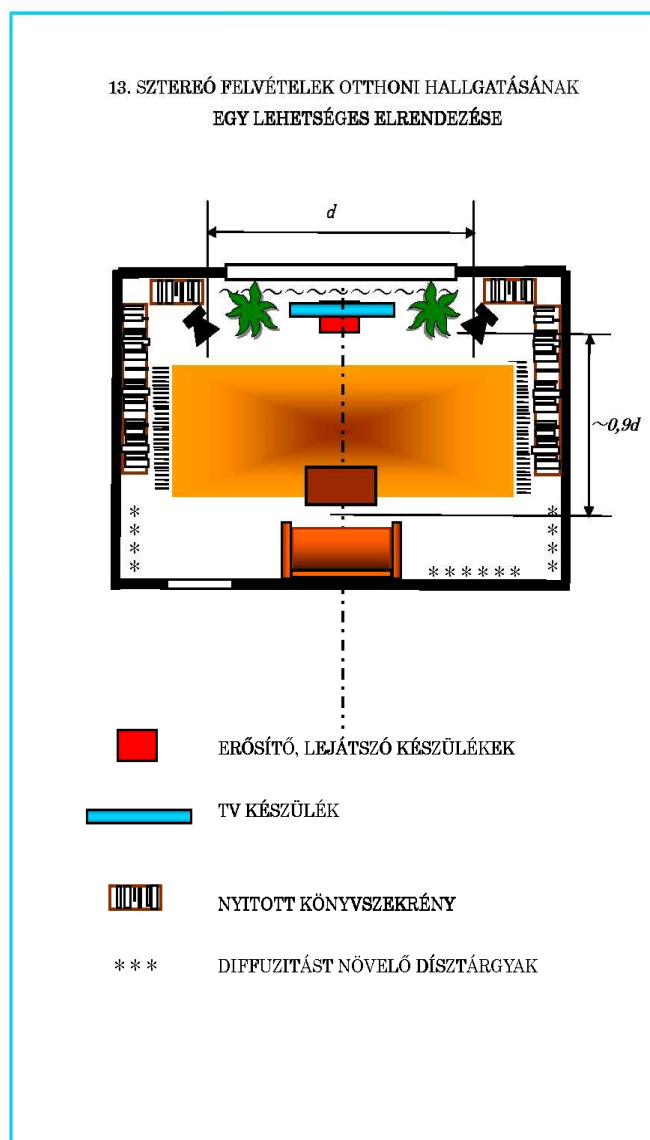

Ennél nagyobb létszám esetén az ülésrend legfeljebb a hátsó sorok irányában és a szimmetriatengely közelében bővíthető, mert az első sorok szélső területei mindkét hangátviteli rendszer esetén problematikusak, de a hátsó szél „beültetése” a surround felvételek esetén sem célszerű. Ha a terem alaprajzi szempontból megengedi, akkor a két hátsó hangszóró nagyobb bázistávolságban is elhelyezhető, mert így távolabbra kerülnek a hátsó sorok szélső ülőhelyeitől, ám a sarkokba semmiképpen sem tehető. Az alaprajzokból is látható, hogy a hagyományos iskolapadok levegős, négyzetes ülésrendje itt nem alkalmazható, hiszen akkor hallgatási szempontból értékes területek vesznének kárba.

A rendszerre vonatkozóan említett „megfelelő akusztikai és elektroakusztikai feltételek” vázlatosan a következőket jelentik:

- a terem sztereó térfelének intenzív akusztikai csillapítása,
- a terem sztereó térfelének minél tökéletesebb akusztikai szimmetriája,
- a terem hátsó térfelének diffúz kialakítása, vagy csillapítása,
- a terem hanggátlása és az épület utcai frontjától távol történő elhelyezése,
- szélessávú hangszórók üzembeállítása, kb. 3m sugarú kör mentén, megközelítőleg a nemzetközi ajánlásban előírt elrendezésben, fülmagasságban elhelyezett magassugárzókkal,
- ha a hangszórók méreteit csökkenteni kell, akkor az csak a surround sugárzóknál engedhető meg, az első 3 hangszóró lehetőleg szélessávú legyen, (tehát beszéd minőség helyett a center sugárzónál is zenei minőséggel)
- ha külön mélysugárzók mégis szükségesek, akkor azokból nem egy, hanem a center hangszórótól balra és jobbra kettő használata célszerű, a mélyhangok egyenletesebb eloszlása érdekében.

A tapasztalatok szerint a tanulók – éppen az iskolai példa nyomán – sokszor kérnek tanácsot otthoni hangrendszerük kialakítását illetően. Bár konkrét lehetőségeik és körülményeik nyilván eltérőek, a **13. ábrán** mégis megkíséreljük néhány alapelv bemutatását, melyek összefoglalva a következők:

- a téglalap alaprajzú helyiségben a sztereó bázis mindenképpen a hosszanti fal mentén helyezendő el, mivel így kerülhetjük el a hangszórók sarokba kerülését, ill. az oldalfalakra beérkező reflexiók markánsabb zavaró hatását,
- a bázistávolság a hangszórókkal szemközti fal távolsága alapján határozható meg
- a hangszórók mögötti sarkok csillapításánál az akusztikai anyagok helyett jól megfelelnek a lakásban esztétikusabb és hasznosabb teljesen nyitott fa könyvszekrények, fa polcrendszerek, a padlószinttől kb. 1,8m magasságig,
- a hangszórók magassugárzói pontosan az ülő fülmagasságban legyenek,
- csak olyan hangszórók alkalmazhatók, melyek reflex-nyílásai az előlapon vannak,
- a hangszórók elé a padló hangvisszaverő hatásának csökkentése érdekében vastag szőnyeg helyezendő,
- a szabad falfelületek sima egyhangúságát a diffúzitás érdekében különböző díszítőelemekkel célszerű megtörni.

Az ábra szerinti elrendezés természetesen ideális: lényegében csak az akusztikai és elektroakusztikai „kellékeket” tünteti fel, azt tehát nem veszi figyelembe, hogy a lakásban a zenehallgatás mellett lakni is kell. Bár éppen 10 évvel ezelőtt már megjelent tudományos dolgozat, mely a hagyományos lakóépület-stílus jövőjét megkérdőjelezve házi média-központok kialakítását jósolja és javasolja, ám ettől még eléggé messze vagyunk. Mégis, minden szakmai segítséget meg kell adnunk mindazoknak –így diákjainknak is, - akik a minőségibb zenehallgatásra törekednek.

Záró gondolatok

Napjainkra az igényes stúdiómunka és az igénytelen hallgatási szokások közötti szakadék a jellemző. A mai átlagos hangfelvétel hallgatási módok ahhoz a televízió-nézéshez hasonlíthatóak, mintha a készüléket élére állítanánk és a képernyőt különböző színű fátylakkal letakarnánk, mely utóbbiakon át az elszíneződött képet csupán csak sejthetnénk. A hifisták tábora persze nagy hangsúlyt helyez a hangminőségre, lényegében ők éltetik tovább az 1950-es években született mozgalom célkitűzéseit, amely igyekezett megszüntetni a felvétel-készítés és befogadás közötti minőség-különbségeket. Ám miközben a stúdiótechnika fejlődik, addig a felvétel-hallgatás színvonalát az igénytelen minőségű letöltések, a mobilzenehallgatás terjedése csak rontja, s e „korszerű” készülékek hangzása már a fonográf színvonalát sem éri el. Így azután nem csoda, hogy egy tanítványom egyik kedvenc zeneszámát a stúdiómban meghallgatva csodálkozva állapította meg, hogy ezen a felvételen olyan hangok is vannak, amiket korábban sohasem hallott. *Legalább a zeneoktatási intézményekben el kellene érni, hogy legyen egy olyan tanterem, amelyben lehetséges a hangfelvételek, DVD-k olyan minőségű meghallgatása, amely a zeneoktatásban megkerülhetetlen hangzásesztétikai nevelés mellett a jövőre nézve is követendő példát állít a tanulók elé.* Előadásommal is ezt a célkitűzést kívántam elősegíteni.

Végezetül ez alkalommal is köszönetemet fejezem ki hangkultúra szakos tanítványaimnak a tesztek lebonyolításakor nyújtott segítségükért.

VASADI PÉTER

Tényállás

Radnótinak

Lusták voltak keresni
néked egy juhhodályt az
éjszakára, s különben is
fagyott, s esett, hát agyon-
lőttek... Nem főbe, agyon.
S mivel koponyaburok
védi az agyat, a csont-
boltot kellett golyóval,
eggyel, közelről átszakítani.
A cél Radnóti agyveleje
volt. Értitek? R.M. agya.
S minthogy a csóhoronytól
a lövedék tűztengelye körül
forog, magánál kétszer
szélesebb csatornát fúr,
csipkézve véres alagútját.
Tarkónál átlósan be,
és ki az orrtövön.

Láttatok már meztelen
agyat? Akár egy puha
csillag, ha van ilyen.
Szürkéssárga, rózsaszínű.
Nem tűri az érintéseket.
Szikét, szúrást, rugalmasan
kanyargó acélszálat igen.
Erős, szabad és engedelmes.
Fél tőle az ember. Bámulja,
mint hűvös, vakmerő és
hallgatag kerubot, ki
szárnyát összecsukva vár.
Tekervényei mozdulatlanok.
Korona. Önmaga ékszere.
Zárt fészke létnek, gondolatnak.
Már-már letérdepelnél.
Ha nem volna füledben ott
a szörnyű fütty s a recsenés.

VASADI PÉTER

Ilsa Lehner

P. J.-nak

I.L. nem csak német. Nem csak fehér. Nem csak táborparancsnok. Feleség is, anya is. Nem csak halálra ítél, gyermeket is szül. Aztán özvegy. Sír. Magára marad. Beteg lesz, meghal, eltemetik.

Mikor a csönd maga
sem mer sóhajtani,
mégis apró acélgolyó
szünettelen záporverése
úgy állt a harminc SS,
szétvetett lábbal, utász-
csizmában, keresztben
mellén géppisztolya,
feketén, mozdulatlanul,
– ott csillanva, alkonyatban
Szemben velük a négy-
soros, eleven reszketés,
vágyva, hogy össze-
rogyjon. De állni kell.
Az elnyújtott halál
szipog, bujkál, vihog
magában, még kajánkodik.
Pedig már nincs neve.
S akkor finom léptek
a sárgás murván, mint-
egy habozva, tétován.
Félmagas női cipőben.
Megáll a két sorfal között.
Egy lengyel öregasszony,
akár szennyes rongytömeg alá-
hajítva emeletről, leroskad.

Lehner süvít: Fölállni!
Csöndzapor megszűnik.
S így menteget Teréz:
Ez nem tud németül.
Lehner kislányos kék
szeme elfeketül. És oly
nyugodtan, s halkan,
mintha jóéjt kívánna
álmos kisfiának, azt
mondja: Kuss... Nézi
Terézt: ő a következő.
Szemébe metsz szemével.
Rátalált, tévedhetetlenül.
S már látja sovány testén
az öt golyónyomot, kopasz
fején a vászonzacskót.
És belső végtelenjén
áthúz a csóvás gyűlölet.
S hallja Teréz végső szavát:
Kárhozott lélek maga, Ilsa
Lehner... Azóta annyi sem.
Csak fölbukott kezdőbetűk.
Időtelen szökés.
A másik sugarában egy
elszabadult hiábavaló.

FÁBIÁN MÁRIA MARY

Hitem

Hiszek a felettünk lévő teremtő erőben,
Hiszek egyszülött fiamban,
Hiszek a szépségben, a jószágban, a szeretetben
[mely legyőz mindent,
Hiszek az örök szerelemben,
S végre hiszek önmagamban...

Moszkva 1972

1972. július 14-19-ig az Expressz Utazási Iroda szervezésében moszkvai utazáson vettem részt Gyurcsik Éva barátnőmmel.

Kiérve a Ferihegyi repülőtérre, ahol addig sohasem jártam, nagy izgalommal töltött el a repülőgépek látványa. Nem mertem reggelizni, mert a kollégáim ugrattak, mindenféle lökött viccekkel. 10 óra után néhány perccel elindult velünk egy TU-104-es repülőgép. Éva sikoltzott, hisztizett, én nevettem. Mellettünk ült egy bajuszos, szemüveges vöröshajú, folyton dohányzó fiatalember: Völgyes Tamás. Jókat derült Éva rémületén, tetézte különböző repülő rémtörténetekkel. Miután a gép egyenesbe jutott a stewardessek körbehordták az ennivalót. Akkor láttam életemben először feketekenyeret, kaviárt. Mit tagadjam ízlett. A repülőút simán zajlott. Amikor a Seremetyevói repülőtéren leszálltunk, megtapsoltuk a pilótát. Ahogy kiléptünk a gépből, mellbevágott bennünket a 32° árnyékban.

A szállásunk ronda vöröstéglás hatalmas épületben volt Moszkva külvárosában. Fürdőszoba az alagsorban, a folyosókon csak mosdók. Valami isteni. A víz ihatatlan, az étel ehetetlen volt. Folyton éhes voltam, mindig kellett valami pótlást venni. A Kreml és Lenin, a Lomonoszov Egyetem felejthető, a Vaszilij Blazsennij székesegyház gyönyörű volt. A Tretyakov képtár iszonyat. Semmire sem emlékszem a képekből, csak arra, hogy rengetegen voltak. Jól összerabolták a fél világot.

A nagy élményt az Arzenál jelentette, ahová csak csoportosan lehetett bejutni. Tamással mentünk el, ő nagyon jól beszélt angolul, egy amerikai csoporthoz csapódtunk hozzá és belógtunk. Csodálatos kincsek tárultak elénk. Nagy Katalin cárnő ékszerei, hintója, fegyverek,

kincsek tömege. Tamással sokat kóboroltunk a városban, mindenről mindent tudott. Estéknént kiültünk a Kreml kertjébe, ott beszélgettünk jó későig, az éjszakák világosak voltak. A taxi nagyon olcsó volt, így sokszor azzal mentünk a szállásra. Éva barátnőm nagyon féltékeny volt Tamásra. Nem sokat izgatott. Ő jól elvult a szobatársakkal. Az egyik szobatársnőnk iszonyúan horkolt. Forgathattam, lökdöshettem, ő füttyült mindenre, én meg nem aludtam.

Egy napon többen elmentünk a nagy ipari kiállításra. Ott ettem életemben először banánt. 1 rubel volt 1 kg, vettem, egyhelyben meg is ettem. Ott ittam háromszögletes csomagolású tejet, állítólag birkatej volt, nagyon ízlett. Végre jól laktam. Másnap szintén szabad program volt, kóboroltunk a városban, valami jobb éttermet keresve. A Rosszija sok csillagos volt, nem nekünk való, elmentünk a Budapest étterembe. Az körülbelül úgy nézett ki, mint a régi Tanács körüli Centrál étterem. Alumínium tálca, stb. Sorbaálltunk, különben is mindig mindenütt sorbaállítás volt. Láttunk húst zöldborsóval, meg palacsintát. Evőeszközként csak villát kaptunk. A szomszéd asztalnál ülő férfitől elkértünk egy bicskát, nagy nehezen elváltuk a csizmatalpakat. Tamás gyorsabban evett, mint én, megkérdeztem:

- Milyen a palacsinta?
- Sós.
- Mivel van töltve?
- Üres.

Tényleg az volt.

Az üzletek kongtak az ürességtől. A cipőboltok kirakataiban 2 cipő jelezte, hogy mit árúsítanak, a ruhásboltban karfán néhány ócska rongy. Az egész város bűdös olajszagot árasztott. Ez volt Moszkva 1972-ben.

Megérkezve a Ferihegyi repülőtérre a vámosok a hasukat fogták a nevetéstől, amikor a csapatunk megérkezett Lenin fejjel, Osztankinó tv-tornyokkal, Maruszja babákkal.

Most 27 év után felidézve az eseményeket, mindent összegezve, azért nem volt ez olyan rossz út. Csak azt sajnálom, hogy mind Évával, mind Tamással az évek folyamán kapcsolatunk megszakadt. Éva meghasonlott, nem hajlandó kibújni a vackáról, a vallás felé fordult válása után, hiába hívogatom néha. Tamással utoljára a Fészek Klubban találkoztam, még abban az időben amikor a Zeneakadémián dolgoztam. Néhányszor együtt ebédeltünk.

HORVÁTH-HOITSY EDIT

Mózes

*"megengedem neked,
hogy szemekkel lásd,
de oda nem még át...
és meghala ott Mózes,
az Úrnak szolgálója a Moáb
földjén az Úr szava szerint"
(Mózes V.34/4-5)*

Uram, tudom: odaát Kánaán...
Egykor gyülelevész néped itt.
Ó, hányszor szegte meg törvényeid!
A sivatagban vénei hevernek,
s ősz lett a gyermek, ősz a gyermek.
Ki elmaradt, oszló teste felett
sakálok énekelnek.
De odaátról int már Kánaán.
És újabb, s újabb nemzedékek kelnek,
karddal kezében születik
a csecsemő, és anyatej helyett
iszik tüzes sárkánytejet.
Uram, én nem akartam
— a Nílus engem elkényeztetett —
vén fejjel idehozni Neked
ez innen-onnan sereget!
De máglya támadt s forró zivatar,
és felhőkig növekedett,
látó nem látott még olyan tüzet...

Mózeset Ekhnáton papjai nevelték,
s csak álom volt az ősapák
vallása — régi emlék.
Vagy az se már. És rege Kánaán,
s nem volt más nékem Ábrahám
édesapánk, csak egy név...

Uram, én nem akartam...
Mért, hogy ez elpuhult,
e vén egyiptomit
választottad Terveid eszközének?
Én féltem, mikor bokrod égett!
Én öltem, féltem, futottam
és lapultam, mint vad a vackán,
remegve és titokban.
Mért, hogy e gyávát, e sehonnait
választottad a Magadénak...?
Azóta tizenötször ezer éj s nap
vonult el, míg vonultunk, s most sem értem!
Ám, ahogy rongyos, árva népem
elhoztam Egyiptomból, sose kértem,
s nem kértem: tisztelj alól ments fel!
Tettem, mert kellett, s becsülettel.
Hegyedben háltam, s tábláidat lehoztam;
száraz sziklából vizet fakasztottam;
korbács is volt inas kezemben:
bosszúló erő aggastyán-karomban.
Büntettem is — és félték, akár Téged,
s rajtam körösztil láttak-félték.

Most itt vagyok. Ó, százszor öregebben.
Uram! Fáradt vagyok... hogy elgyöngültem!
Hogy Kánaánt meglátni nem fogom?
Hisz láttam én, s oly sokszor: álmaimban!
Végzésed szerint van így — jól tudom.
A többi - másnak dolga mostan.

Néped hadrendbe állítottam,
S én - elalszom. Oly vígan, megkönnyülten!
Melengesd, Király, szolgálád tenyeredben,
s csak egyszer! - látni engedd odafentről
- ha láthatom még szememtől —
a Jordánon túl azt az Édent!

A Jordánon túl érik majd vetésem...

LÁNG EL PÉTER

Részletek a *Mi hatan és a többiek...* c. családi naplóregényből:

2007-05-22

Ebédre tojásos sztrapacskát készítettem.

Recept 6 személyre: 4 közepes krumplit meghámozol, a citromhéj reszeléshez használhatsz hasonló, csak nagyobb méretű, durva reszelőn néhány deci vizet tartalmazó keverőedénybe reszeled. Ez azért jó, mert a nyersen reszelt burgonya a levegővel oxidációs reakcióba lép és megbarnul, a galuska így nem fehér, hanem fekete lesz kifőzéskor. Legalábbis sötétszürke. A víz, meg a közben rászórt liszt ezt megakadályozza. Kb. másfél kiló finomlisztet használok a családnak. A liszt és a víz adagolásával – meg 3 db tojással – közepes keménységű galuskatésztát keverek. Lohogó sós vízbe - melybe egy evőkanál étolajat is buggyantok – szaggatva kifőzöm. Amikor a galuska feljött a felszínre, még 2-3 percig forralom, majd egy pár kanál olajjal előkészített lábosba szűröm le. Egy platin – kitalációm szerint ezt Michel Platíniról nevezték el! – fölforrósítom. Közben 9 egész tojást, s ennek űrtartalmához közelítő mennyiségű tejet összekeverek, s ráöntöm. Folyamatosan keverem az egészet, amíg a tojás kellően meg nem köt. Savanyúsággal vagy tetszés szerinti salátával tálalom.

Ma is elfogyott, mert ilyenkor az ínycsebbek kétszer-háromszor is kérnek belőle a nap hátralévő részében.

Az ebédéről ugrik be egy történet Jóanyámmal. Éppen sütéshez fogott a nyári konyhában egyszer, amikor eszébe jutott, hogy már régen készített ilyen tésztát, jó lenne megnézni a receptet. Megkért rá, hogy a horvátikonkából – ezt talán már csak az én korosztályom tudja: Horváth Ilonka sok-sok kiadást megélt szakácskönyvéről van szó – keressen elő a kézzel írt receptet és olvassam fel neki. Pillanatok alatt felfedeztem, hogy a „tolyás”-t így, ly-nal írta. Rögtön meglódult a fantáziám, s kb. így kezdődött a recept az én olvasatomban:

„Végy 4 tolyást, törlyed fel, malyd válaszd külön a sárgályát a fehérlyétől...!” Anyukám értette a tréfát.

Erről meg drága Nagymamikám története kerül elő. Éppen nagynénémnek, a drága Iduskának írt

levelet, s nekem kellett átnézniem. A huncutság – amit nagyrészt bizonyára tőle, s Nagypapától örököltem – rögtön hatalmába kerített. A levélben ugyanis egy fia vessző és pont sem volt kitéve. Fogtam magam, s jó nagy lélegzettel, egyszusza, hangsúlyok nélkül végigolvastam neki! Drága, csontos, nehéz kezét felém emelve, azzal az imádott, örök belső mosolygásával „támadt” rám:

– Megállj, az anyád jóistenit! Kigúnyolod Öreganyádat! – de a keze, mint mindig, most is csak megsimogatta a fejem.

Párom kedvenc szavajárását idézve: jut eszembe, nálunk csak kétféle kaja létezik: 1. a fast food és 2.a macerás.

Előbbit többnyire Anya, utóbbit pedig az a bizonyos Valaki szokta készíteni.

A kajáról szólva – ami szó szerint a megélhetés igen fontos része – nálunk nem ritkák az ún. „hűtőszekrény-ürítő” ebédek. Ezekből többnyire a legklasszabb dolgok szoktak kiszülni-kifőni. Nálunk most is, mióta Anya két teljes állásban dolgozik, hogy igencsak szőrmentén fenn tudjuk tartani a családot, rendszeres, hogy maximum 10-én már nagyon sokadika van. Éléskamrakészleteink nagyon gyorsan szoktak csaknem nullára redukálódni.. Ilyenkor jön el a kutatósfőzés – vagyis az átlagemberek KF-je – ideje. Íme egy példa: A spájzban csak krumpli, 7 tojás, a mélyhűtőben még árválgodik egy negyedkilós fagyasztott spenót. A sima hűtőben találok egy darabka füstölt szalonnát, egy darabka trappistát. Így a spenótra fejedelmi feltét készül. A szalonnát 6 vékony szeletbe vágom, s mindegyiket bevagosom félcentinként. Megpirítom az egyik oldalát, majd mihelyt átfordítom, szépen virágsziromba kerekedik, s minden szalonnakarika közepébe beütök egy tojást. Amikor már a fehérje is félig megkötött, vékony sajtszeleteket is teszek minden körívre.

A gyerekeknek néha eszébe jut, s olyankor hűtőürítő feltétet kérnek más mártáshoz vagy főzelékhez is.

LÁNG EL PÉTER

2007-05-23

Gyökerek. Előtörténet I.

Dédapám úgy ringatott az ágyából, hogy a nagy lábujjára volt kötve a madzag egyik vége, a másik pedig a bölcsőmre. Nagymami szerint mindig azt kérdezgette tőlem, hogy

– Ugye, Lajos vagy, kisfiam?

Iparos ember lehetett, amíg dolgozni tudott. Valamelyik Pest megyei településen, Rádon vagy Pencen éltek és Kmetty volt a vezetékneve. Anyai nagymamám az ő egyetlen gyerekük volt. Takarékos népek lehettek, mert Nagypapa sokszor mesélte, hogy 9 ezer pengős takarékkönyvük volt, amit addig tartogattak, míg a háborús évek nagy inflációja – a mil- és bilpengős pénzromlás – mindet elvitte.

Nagypapa autodidakta módon több hangszeren is megtanult játszani: gombos tangóharmonikán szájharmonikán, még cimbalmon is. Épp az volt a nagy fájdalma a megtakarított nagy összeg elvesztésével, hogy kitartóan próbálta rávenni apósát, vegyen neki egy cimbalmot. Tudott játszani a felsorolt hangszerek mindegyikén, de saját hangszere csak egy magakészítette citera volt, amin sokat hallottam őt játszani gyermekkoromban. Szájharmonikázni ő tanított meg.

Baráti társaságában csak a Kis Vörösként emlegették, és édesapja, Tamás keresztnévén szólították. Apró, inas-szálkás emberke volt, de a hegyekkel is szembezállt. Zselléreként vagyis nincstelen parasztként tengették életüket nagymamával és a két lánygyermekükkel. Részesaratóként – lám, még a számítógép nyelve sem fogadja el ezt a szót, hogy is tudnák értelmezni a mai generációk tagjai! Olyan mezőgazdasági munkást jelentett hajdan, aki fizetségként előre kialakított mennyiségű buzát, rozst, vagyis kenyérgabonát, esetleg 1-2 oldal füstölt szalonnát kapott a munkájáért. Mindig első kaszás volt, ami óriási teljesítmény, ha figyelembe vesszük, hogy arató-csapatában csaknem minden férfi nagyobb termetű volt nála! Dolgos híre, humora, jó énekes-táncos mivolta, emberi tisztessége és férfias kiállása miatt mindig is nagy

tiszteletnek örvendett környezetében, akár a faluban, akár ha katona volt, akár ha az erdőn dolgozott favágóként, tuskó kitermelőként.

Történeteiből kettő is ide kívánczok.

Katonaként mindig ő tartotta szóval társait Estéről-estére kifogyhatatlanul mesélte a hol igaz, hol meg a kreatív fantáziájában megszülető történeteket, meséket. Egy alkalommal, ahogy elbeszélte, takarodó után a körletben, hirtelen ötlettel megkérdezte a fiúktól, láttak-e már üstökös? A válasz természetesen nemleges volt.

– Na, ha akartok látni, én megmutatom nektek! – Persze, hogy akartak.

Nagypapa szépen az ablak előtti ágyakra rendezte őket, hogy mindenki jól megszemlélhesse a látványt. Mikor mindenki elhelyezkedett, a feszült figyelem közepette kinyitotta az ablakot, fellendült a párkányra. Pisszenéstelen csend volt, szép csillagos, holdfényes éjszaka. Nagypapa hirtelen mozdulattal letolta a gatyáját, s leguggolva eléjük tárult az „üstökös”. Volt csillagja is meg rúdja is, de a huncut bakának bizony menekülnie kellett a látott társak elől.

Hajdan Magyarországon is nagy vonzereje és hagyománya volt a búcsújárásnak. Minden kis település is képes volt akár száz főnyinél is nagyobb kompániát kiállítani, akik aztán a falusi pap vezetésével gyalogosan vonultak a településhez legközelebb eső kegyhelyre. A mi falunkhoz Márianosztra volt a legközelebb, a Börzsönyben. Erdőkön-mezőkön, hegyeken át vezetett a búcsújárók útja 10 kilométereken át, a hajnali óráktól estig. Reggeli és ebédidőben letanyáztak fél óracska pihenőre, hogy elemózsiás tarisznyáikból és az ismert források vizétől felfrissülve folytassák az utat. Az idő múltása céljából, hol beszélgettek, hol viccelődtek, de szinte az egész útvonalat végigénekeltek szép, templomi népekekkel.

Nagypapát itt sem hagyta tétlenkedni kópésága. Az egyik szent ének dallamára sajátos verset fabrikált, amit persze a kellő áhítattal, de a közvetlen mellette haladók – főleg a többi falusi legény és leány – számára jól hallhatóan kezdett énekelni:

„Mikor mentünk Nagycellbe
Ma-ri-s-ka,
Enyim volt a tiedbe,
Ma-ri-s-ka.
Szívem örült, ha hanyattdült.
Lágy a csöcsöd bimbója,

Mint a tököm golyója,
Ma-ris-ka.

Velem, mint unokájával szemben, általában rigorózusként mutatta magát, számomra, de felesége és felnőtt lányai számára is etalon és megfellebbezhetetlen tekintély volt. Ennek ellenére, teljesen érzékelttem mély szeretetét, amellyel saját fiaként nevelt. És védelmezett, ha kellett.

Ő tanított meg dolgozni, kitartóan dolgozni. Favágó fizetségként pár szekér akáctuskót kapott az egyik télen.

A tuskókat össze kellett fűrészelni, hogy a kisebb darabok baltával felapríthatók legyenek. Bizony, a tuskó-fűrészelés lett a terepe az én igazi fizikai kiképzésemnek. Nem voltam még 10 éves sem.

Nagypapa valami kilőtt háborús tank vékonyabb páncéljából fantasztikus kétkezi – ún. keresztvágó – fűrész fabrikált. Máig őrzöm, s még mindig tökéletesen használható. Ez egy kb. 2 mm vastag lemezből készült, mintegy másfél méter hosszú, középen kiszélesedő ívű, jól fogazott, a két végén tenyérbe illeszkedő fogantyúval ellátott nagyfűrész.

Egyik nap Nagypapa – megunva, hogy Nagymamival nem nagyon haladnak – odaállított a fűrész másik végére, a fűrészbakra tett tuskó másik oldalára. És számomra – meg persze az ő számára is – elkezdődött egy többnapos tortúra, melynek során nem csak a nagyfűrész tanultam meg profi módon használni, hanem egy sokkal fontosabb, s az egész életemre kihatással bíró ismeretre is szert tettem. Nevezetesen a kitartó és lehetetlent nem ismerő munkavégzés tudományára! Ma is úgy végzem bármilyen tennivalómat, hogy nem számít fáradtság, fájdalom, izomgörcs, semmi, s a munkának nem akkor van vége, amikor eljött az ebédidő vagy beesteledett, hanem amikor elvégeztem. Máig hálával gondolok rá ezért, s nem vagyok biztos benne, hogy én képes leszek-e hasonlóan fontos örökséget hagyni a gyermekeimre.

Végül még egy adalék arról az emberről, akit, bár nagyapám volt, édesapámként tisztelhettem, hiszen legfontosabb korszakomban velük éltem, ők neveltek valóban szépre és jóra!

Nagypapa csak 6 elemi osztályt végzett, mégis ő volt az 1950-es évek második felében az, aki a helyi állami gazdaság hatalmas magtárának gyakorlati irányítását és minden adminisztrációját végezte. Kiválóan, mindenki – a keze alatt dolgozók – számára is elismerésre méltóan. Szívesen játszottam a három emeletes magtárban tárolt hatalmas gabona- és vetőmaghegyeken,

amikor ebédet vittem neki, vagy amikor elébe mentem a munkavégzés idejére. Különös élvezet volt az illatozó, mezítlábam alatt besüppedő, hűvösen körülölelő gabonadombokon csúszkálni, bukfencezni. Persze, ügyelve rá, hogy más munkájában kárt ne tegyek, mert erre Nagypapa keményen kioktatott. De már ilyen tanítás nélkül is tudtam érzékelni a szabályokat, belém égtek, s alkalmatlankodás közben elég volt az ő egyetlen szemvillantása, hogy tudjam, mi helyes, mi nem.

A magtárból vele hazakészülődve, számos esetben láttam kikezdzhetetlen tisztessége és becsületessége megnyilvánulását. Az utolsó ellenőrző kör során, a záráshoz készülődve, minden egyes esetben levette mezítlábra húzott bakancsát, s az utolsó szemig kirázta a beléjük került gabona- és vetőmagvakat. Akkor, amikor főnökei mindegyike meggazdagodott a magtárvezetői beosztásában, ő nem vitt haza annyi répamagot sem, amit a kertjében elvethetett volna, hogy picit segítse a pár tyúk, vagy a nagyon ritka években tenyésztett disznó etetését. A tisztességre mindig az ő példáját hozom fel, s ezt korán tapasztalva és jól megtanulva, rögtön a szívemben szólalhatott meg József Attila igazsága és törvénye:

Miért legyek én tisztességes,
Kiterítenek ügyis!
Miért ne legyek tisztességes,
Kiterítenek ügyis!

*****

NAGY BANDÓ ANDRÁS

(A versek a szerző Ünnepi Könyvhéten megjelenő *KICSI VERSEK KICSINYEKNEK* c. kötetből valók)

Öreg szekér

Szekér gurul a völgy ölén,
amott a hídon át,
kipeg-kopognak ló paták,
verik az út porát.

Szekéren bajszos bácsika,
vajon, megkérdik-e,
hány éves ő, s az oldalán
szorongó néni?

Baktat a ló a dombra föl,
unottan mendegél,
sok éve húzza terheit,
ki tudja, meddig él.

Egymáshoz koptak mára már
ló és a két öreg,
a lovat csak ők, őket meg
csak a ló érti meg.

Amott a dombon szorgosan
kaszál a jó öreg,
boglyákba illeszt asszonya
friss harmatgyöngyöket.

Szekérre szállnak, mára kész,
ismét jó napra nap,
derűsre festi arcukat
a bíboralkonyat.

Liliom

Liliom, liliom,
szirmod hárommilliom.
Liliom, liliom,
évig nőj, úgy akarom!

Liliom, liliom,
lángol minden tarajod,
liliom, liliom,
perzselsz is, ha akarod.

Liliom, liliom,
szirmod éget tüzesen,
liliom, liliom,
perzselsz, mint a szerelem.

Mező

Túzok lépdél gangoskodva,
meg a kicsinye,
nézi, hogy a pocsolóyából
vajon iszik-e.

Balettozik a pipiske,
magot szedeget,
tovalépdél azonmód, ha
eleget evett.

Világgá fut naponta a
mezei nyuszi,
tán a párja világgá ment,
azért keresi.

Gyík futkos a meredélyen,
lesi a napot,
akárhogy is perzsel, éget,
nem hord kalapot.

Három őz a rétek alján
füvet falatoz,
kis gidácska néha-néha
el-elmaradoz’.

Kukac után kutatgat a
feketerigó,
ki gondolná, rigóbegybe
giliszta való.

Ébren már a rókanépség,
délre jár a nap,

gondtalanul hűsölnek az
akácok alatt.

Gólya áll a mocsárszélen,
ide-oda néz,
vajon honnan hallatszik a
békabrekegés?

Sas köröz a levegőben,
lesi a füvet,
ezerfelé szaladnak a
pici egerek.

Űrge lépdél ide-oda,
épp csak megyeget,
ám amikor lecsap a sas,
szalad eleget.

Már a nap is lemenőben,
bizsereg a rét,
szárnyalगत a cserebogár,
lángot vet az ég.

Évig száll a pacsirta is
mindig, ha dalol,
hallgatja egy kicsi gyerek
talán valahol.

Fecskefészek

Egy kis sár, és
kell egy kis mész,
pár csepp kell, és
kis híján kész.

Sárcseppekből
szép kis fészek,
egy kis lyuk kell,
innen nézlek.

TAMÁS PÉTER

Lassan ennek is vége

Az alagút vaksötétje után milyen fehérek a Batthyány tér oszlopai, hát nem hiszem el, milyen tágas és nyugodt ez a megálló, a padlón apró villanásokkal csúszkál a fény, középen a fal két hajóra osztja a termet, a székek oldalt olyanok, mintha imapadokat daraboltak volna egyszemélyes ülésekké, azon a plakáton egy félmeztelen férfi tárja szét a karját, mintha át akarná ölelni a levegőt. Hasonlít innen a keresztre feszített Jézushoz.

A metró ablakából látszik a terem, teljesen üres, mintha ide csak ritkán jönnének az emberek, csak azok, akiknek szüksége van erre a csendre, csikorgás, eltolódnak az oszlopok és egyre gyorsabban peregnek előttem, elhagyjuk a megállót, elvész a habszínű világítás, sötét az ablak, a tükörképem rajzolódik ki benne, ahogy a többi ember közt ülök. A jobb oldalamon unott képű, hivatalos kinézetű öltönyös ül, a balon egy tépett frizurájú csaj, ez olyan, mint egy kifestő, amit rikítólila rúzzsal és hullaszín sminkkel pingáltak ki, előveszi a mobiltelefonját, beüt egy számot, és vékony hangon elkezd beszélni az *édesével*, alig tudja túlkiabálni a metrót, de azért megmarad ennél a vékony hangnál, ami most már inkább sipítozás. Kábelek kúsznak a tükörképbe, az életre kelt kifestő mellett nyurga srác olvas, ha jól látom, a Hamletet, félig lecsúszik az ülésről, és álmodozva oldalra pillantgat a kötet mögül. Meg tudom érteni, hogy nem érdeklí túlzottan a könyv, én még mindig ott tartok benne, hogy Hamletnek megjelenik a kísértet, egyszerűen nem bírtam rávenni magam, hogy folytassam. Lassít a metró, enyhe hányingerem van, a kapaszkodók himbálóznak. A Hamlet melletti kopaszodó főszer lehajtja a fejét és a cipőjére mered, mellette két fiú beszélget, sör van a kezükben, az egyik épp valami disznó viccet mesél, felkászálódok, végignézek a kopott metrón, az ajtóhoz megyek, nekinyomom a fejem, és várok, míg megérkezünk.

Kinyílik az ajtó, kiszököm és levágodom az egyik székre, hullámzik a tömeg a mozgólépcső felé, nekidőlök a falnak, kifújom a levegőt, belenyúlok a táskámba, előveszek egy

tollat, aztán a naplómra, és megkeresem a legutolsó bejegyzést. Pár oldal és betelik, felírom a dátumot, remeg a kezem, nem tudom, mivel folytassam, márványfehér a lap, nem tudom, mit írjak rá, remeg a toll a kezemben, a papír két szélét nézem, ahogy összepréselik a fehérséget. Valami pápi hajol fölém, nem is vettem észre, hogy idejött, *leckét írsz, fiam*, kérdi, miért mindig engem találnak meg ezekkel a pápik, olyan hirtelen bukik ki belőlem: *hát nagyon nem*, hogy inkább sarkon fordul, és eltotyog. Leteszem a naplómra a kezem, a papírt bámulom. Pár szám a márványfehér papíron. Eszembe jut a temetés. Ahogy beléptünk a ravatalozóba. Kicsúszik a toll a kezemből, tompa koppanás, nem veszem föl.

Lila bársonyfűggöny, halk, szomorú zene, középen volt az urna, előtte, a földön virágcsokrok, sárga, narancs és vörös színű virágok, fehér szalagokkal átkötve, a szalagok szélén arany csíkok, azok között szabályos, vékony betűk voltak odaírva ugyanazzal az arannyal. Elolvastam az egyik szalag szövegét, *nehéz szívvel búcsúzom tőletek, gyermekeim, ó, Istenem, búcsúzik tőlünk, búcsúzik*, bekapcsolódott a kórus, üvegtörésre hasonlított a hangjuk, ez volt a búcsú: utoljára megüzente, hogy fáj értünk a szíve, de ezzel vége, elmegy, hogy az életben többé ne lássuk. Az akusztikus gitár húrjai úgy pendültek meg, mint ahogy sírás után szakadozik ki az ember mellkasából a sóhaj, lassan és szaggatottan, az urnára néztem, *ó, én szegénykém, hát ennyi maradt belőled*, kérdeztem magamban, a bizonytalan, halk zene fölött egyre hangosabb lett a kórus, *szegénykém, szegénykém*, hajtogattam magamban azt a szót, amivel régen vigasztalt, ha elestem, beütöttem valamimet vagy más miatt sírtam, *szegénykém*, az urna melletti gyertyák lángja megnyúlt, narancssárga csíkok indultak el belőlük, kiteljesedett a kórus, a csíkok elfehéredtek, a szemem égett, homályosodni kezdett a szoba, lehajtottam a fejem. Biztos hangon kántált a kórus, a virágcsokorról lelógott a földre az egyik szalag, olyan volt, mint egy hervadt virág, nedvesség jött a szemembe, *micsoda ügyetlen védekezés*, becsuktam a szemem, visszatartottam a levegőt, görcsbe rándult a gyomrom, erre még erősebben szorítottam össze a szemem. Megbicsaklott a kórus hangja, remegni kezdett a térdem, a többiek leültek, csöndes

mozdulatokkal zsebkendő után kotorásztak, óvatosan szipogtak, halkulni kezdett a kórus, kifújtam a levegőt, szagatottan jött ki belőlem. Leültem Anya és Öcsi közé, Anya felém fordult, ránéztem, és ő rám mosolygott, képes volt mosolyogni, hogy valahogy bíztasson vagy nem is tudom miért, nem viszonztam, nem tudtam viszonzni, elfordítottam a fejemet, a szemem sarkából még láttam, ahogy összeszűkül a szeme, az ajkába harap és fájdalmas grimasszá torzul a mosolya, nem akartam tovább nézni, *csak nehezebb neki, ha nézem.* Öcsi felé fordultam, elhallgatott a kórus, csak a zene maradt meg, nyitva volt a szája, hangtalan szavakat ismételtetett, és alig láthatóan csóválta a fejét. Őt sem akartam figyelni, lehajtottam a fejem, a zene egy pillanatra megakadt, ekkor fogtam fel, hogy CD-ről megy. Visszatért a zene, újra visszatért az a finom dallam, éreztem, ahogy rázkódik mellettem Anya válla, kétségbeesetten néztem a földet, próbáltam a lassú dallamra figyelni, de megint megakadt egy pillanatra a CD, *szörnyű, hogy ez a gyász dallam CD-ről megy,* gondoltam, és eszembe jutott, amikor az osztályfőnököm megjegyezte, hogy a papok beszéde a temetéseken direkt olyan, *hogy sírnod kell tőle, ez a célja, sírd ki magad, ahogy hallgatod a beszédet,* ez a zene is ezért volt ott, ez az egész azért volt, hogy tudjunk sírni, *ilyen az ember, magától nem tud sírni, mindenféle mesterséges dolgokat kell összehangolni, hogy sírjon.* Elakadt a zene, de visszajött, majd megint elakadt, aztán még egyszer, és utána nem szólalt meg többet, arra gondoltam, attól lehet ilyen karcos a CD, hogy mindenkinek ezt a lemezt teszik be, talán már évek óta. A függöny irányába néztem, kint szürke volt az ég, az egyik fa alatt egy bántóan nagy dzsip parkolt, a hátuljára az volt írva: *Varázskő Kft.,* és egy telefonszám, *varázskő, hogy lehet ezt a nevet adni egy ilyen cégnek,* tombolni lett volna kedvem, a dzsip előtt két öltönyös, kopasz alak állt, akik később a sírig vitték koporsót, most beszélgettek, az egyiknek fülbevaló volt a bal fülében, az egész látvány dühített úgy, ahogy volt. *Mit keres egy dzsip a temetőben, miért úgy állt meg, hogy látszódjon innen,* elszomorító volt ez a hétköznapiság, ez a józanság, hogy ott állt a két főszer komoly arccal, de lehetett tudni, hogy délután hazamennek, átöltöznek, és elmennek sörözni. Gyűlöltem, hogy tudtam,

ilyen az élet, ilyen egyszerű, ilyen undok. **Visszafordultam Öcsi felé, egy könnycsepp esett le előtte, nem szipogott, nem szorította össze a száját, semmi nem utalt arra, hogy sírna, olyan volt, mintha csak véletlen esett le volna le előtte egy könnycsepp, valahonnan, nem tudni honnan, de biztos nem az ő szeméből, ez az egy csepp pottyant csak le, nem volt több, csak ez az egyetlenegy, magányos könnycsepp, mintha egy átlátszó drágakő esett volna le előtte, és tört volna darabokra a földön.**

A pap nemsokára belépett, egy Biblia volt a kezében, üdvözölte az *itt egybegyűlteket,* és elkezdett arról beszélni, hogy az *elhunyt* mennyire szerette a gyermekeit, milyen sokat beszélgetett velük, nyilván azért, mert át akarta adni minden tudását, hogy *ha már ő nem lesz,* velük maradjon minden, amit csak át tud adni. Aztán felolvasta a huszonharmadik zsoltárt, *Az Úr az én pásztorom,* így kezdődött, de nem tudtam odafigyelni rá, bögtém, nem hallottam én semmit, csak bögtém, amikor sikerült abbahagynom, már a magyarázásnál tartott, épp abba a sornak kezdett bele, hogy *csordultig van poharam,* azt mondta, *Az élet pohara sosincs csordultig,* erre szó szerint emlékszem, aztán azt mondta, hogy *ez a pohár csak Istenben telhet meg csordultig,* megrándult az arcom, gyűlöltem ezt hallani, karmolni kezdtem a tenyerem, és néztem a pap árnyékát, ahogy áldásra emeli a kezét. Aztán lassan felvettük a virágcsokrokat, akkor vettem észre, hogy félreolvastam annak a szalagnak a szövegét, az volt rajta igazából, hogy *nehéz szívvel búcsúzunk tőled,* és alatta, hogy *gyermekeid,* a mi csokrunk volt Öcsivel, az, amit nekünk kellett a sírra tenni, nem tudom, hogy olvashattam félre, de bárcsak ne vettem volna észre. A pap azt mondta, *kísérjük hát el az utolsó útjára,* elindultunk a vezetésével, a harangkongásban azt próbáltam elképzelni, hány csont heverhet körülöttünk a föld alatt, de nem sikerült. Aztán ott álltunk a nyitott sír előtt, beletették az urnát, a pap mondott egy áldást, és ez volt a vége, Anya még előrelépett, és földet szórt a sírra, visszalépett, az ujjáról felkapta a szél a maradék port, és szétszórta a levegőben, az öltönyös alakok elhúzták a fedelét, és mi rátettük a csokrokat. Sárga, narancs és vörös színű virágcsokrok a síron, mellettem Anya zokogott, a másik oldalamon Öcsi állt, nézte a

feliratot, egy szót se szólt, a márványkő előtt lobogtak a virágok szirmai, majd hirtelen az egész temető magányos lett, minden egyes sír, minden egyes csont, a virágok minden egyes szirma, külön-külön mind magányos lett, és éreztem, hogy megint mindjárt elbögöm magam, és elhaló hangon azt mondtam: *Ez... szép... de hát ez... szép...*

Nem tudnám leírni, nem, hányszor jutott már eszembe, mindenre úgy emlékszem, mintha csak most látnám, de leírni azóta sem tudtam, most se menne, felveszem a tollam, hideg a tapintása, becsukom a naplóm, mindkettőt elteszem, nézem, ahogy a hátizsákomba csúsznak a kezemből. Egyedül vagyok itt, a tömeg már elment, észre se vettem, egyetlen arcra sem emlékszem, még a pápiéra sem. Unalmas itt ülni, egyszerűen rossz érzés, az emlékezésnek vége, lassan felkelek, kicsit állva maradok, enyhe szellőt érzek mögülem, egyre erősödik, fékcsikordulás, megvárom, míg kiszállnak a metróból, és az emberek közé vegyülve fellépek a mozgólépcsőre. Lassan vissz fölfelé, fél kézzel kapaszkodom, előttem is mindenki kapaszkodik, tömött sorokban állnak, ahogy lassan haladunk fölfelé, alig mozdulnak, olyan a hátuk, mint pár kemény téglá, vagy inkább pár téglá, ami fallá olvad össze. Fúj a szél, átfúj a téglák közötti réseken, minden ember egyenesen áll, simára gyalultak a téglák, lassan megyünk fölfelé, a szél összekócolja az egyik férfi haját, billeg a ritkás hajcsomója, mintha moha lenne a téglák között, micsoda huzat van itt folyton. Fémes kopogás – ez meg mi –, gyors kopogás balról, arra nézek, a szomszédos lépcsőn egy kisfiú igyekszik lefelé, elrobog egy középkorú férfi mellett, majdnem fellöki, de az csak megcsóválja a fejét, és atyáskodva elmosolyodik, majd átengedi a kimerőbb léptekkel ereszkedő asszonyt is. A dobogásra megfordul a két bakancsos-bőrdzsekis kopasz, az egyik kelleetlenül félreáll, úgyhogy eldübörög mellettem a kisfiú, az asszony pedig sietni kezd utána, hogy leérjen, amíg szabad az út. Nem látom az arcát, a haja elfátyolozza, ahogy lehajtja a fejét, és figyel, nehogy rosszul lépjen, csak a keze feltűnő, koszos az ujja. Hagyom, hogy ők mind elsüllyedjenek mellettem, aztán visszafordulok a fölfelé tartók sorához. Hátranézek, szorosan egymás mögött álló emberek, végigfuttatom a

szemem a téglasoron, már nem is látszik az alja, mindjárt felérek, lassan ennek is vége, visszafordulok, várok, félig levakart matrica jön szembe, fehér szakadások marnak az odaragasztott képbe, lehajtom a fejem, meglátom a lépcsőfokot, amin állok, apró fémrácsok a cipőm alatt. Rátámaszkodom a kezemre, karistolás, a hátizsákomból csatját nyomhattam neki valahogy a fémnek, odébb rúgom, és megvárom, míg felérek.

Szemmagasságba kerül a padló, émelyegve szökik be a napfény a kijáraton, vár a kavargó embertömeg, és ahogy a koszos légáramlat meglöbögatja a hajamat, a lenti padokra gondolok. Ennyi az egész, csak valami, amivel befejezhetném a naplóm, mielőtt előveszek egy újat a sápadtan figyelő lapokkal.

*** **

MILLEI ILONA

Hazaszeretet

A hazát nem lehet jobban szeretni,
a hazát csak szeretni lehet.
Hazudik, aki azzal ámít: van
jobb- vagy baloldali hazaszeretet.

A hazaszeretet olyan, mint az álom,
megfoghatatlan, néha tétova,
hitek szerint nem porciózható ki,
nem méricskéli, csak az ostoba.

Velünk nyugszik hűvös, nyári éjen,
szőke füvek közt táncol hajnalig,
ő kelti fel a színeket a Nappal,
holdezüsttel hinti vágyaink.

A hazát nem kell jobban szeretni
másnál, egyszerűen csak szeretni kell.
Ne higgyetek a pózoló hazafiságnak!
Cifra gúny az! Szót nem érdemel.

A hazát nem kell jobban szeretni
annál, mint mindannyian szeretjük magunk.
Amit magunkért teszünk, azt érte tesszük
mert a haza mi mindannyian vagyunk!

2010. február 9.

Ne hagyjatok el, barátok!

Ne hagyjatok el, barátok,
nem vagytok oly sokan.
Bolondul robog mellettem az élet,
nyomomban múlt liheg, jövő rohan.
Futnék én is, de jó, ha lépkedek,
apró pohárból hörpintek életet.
Habos felhők közt járok álmodón,
ne lépjete át legszebb álmomon!
Csillagmező, fény, végtelen Tejút,
ide nem beszélhetünk meg randevút,
a Földön van dolgunk, méltó és merész,
hisz bujdosni készül a józan ész!
Embertelen gonoszság feni karmait,
hogy széttépjen szépet, jót, emberit.
Borzong a táj, az ősznek könnye hull,
feketedik az ég. Hogy alkonyul!

Félek, a jeges szél egyszerre elragad,
magam leszek a sok közt áldozat,
s ti nem halljátok hívó szavamat.
Ne hagyjatok el barátok!
Nem vagytok oly sokan.
Bolondul robog mellettem az élet,
nyomomban múlt liheg, jövő rohan.

2009. november 20.

A szabadkőműves ars poeticaja

Én a mindenség gyermeke vagyok,
homlokomon fényes holdsarló ragyog,
kezemben a Nap, ölem a Vénuszé,
lázás, lüktető vérem az Univerzumé.

Bolygóm a Föld. Itt itthon vagyok,
szirom-percekből nap-kazlakat rakok,
s, ha színes álmokból megszövöm életem
kitárt karokkal vár a végtelen.

De addig körül zsonganak szebbnél szebb szavak,
magam vagyok a Hold, én vagyok a Nap.
S hiába kísértének bukott angyalok,
mert költő vagyok, nem hazudhatok!

Strázsa vagyok a legkülső körön,
- menekülnöd kéne 013 sűgja ösztönöm,
s már indulnék is, de mindig visszatart
egy ezerszer átélt kínzó gondolat;

dolgom van itt. A fegyverem a szó.
S, mert gazságokat nem védhet írástudó,
tudom már én is, az hát a végzetem,
hogy elmondjam, mily gazságokkal átszótt a jelen.

Ezért nem jár pénz, dicsfény, se jutalom, ha teheti
elnémít a sunyi hatalom.
Szolgák szolgájáért csak az hullat majd könnyet, ki
évszázadok múlva olvassa e könyvet.

Hajnalodik. Hirtelen rám csöppen a fény, egy
sápadt csillag még óvón int felém:
te tudod a titkot, az ősi képletet,
tanúnak születted, s, hogy védj az életet!

2008 november

SZÉKELY LINDA

Esély az életre (A chance to live)

- *Csak nem félsz?*

Ez az utolsó kérdés melyet hallok. A kérdés, mely a fülemben visszhangozva gyötör. Egy gúnyos mosolyt látok, majd egy halk, lenéző nevetést hallok, és végül teljes csend lesz.

Remegve fekszek a hideg kőpadlón, s az egész testemet átjárja a fájdalom. De ami a legjobban fáj, az a mellkasomban éget. Szünni nem akaró, szűrő, szorító fájdalom. Megzavarja a légzésem, s homályosodni kezd a látásom. Mégis, a kövön szétfolyó meleg vér megnyugtat.

Megnyugvást érzek, hiszen nincsen többé fájdalom, se szenvedés. Nincs több aggodás, nincs több elveszített remény és csalódás. Nincs több felelősség és kockázat. Nincs több csapda és átverés, hamis barátok, se múló szeretet. Semmi, csak az ismeretlen, s én mégis...

- *Igen, félek...*

*

Lassan kinyitom a szememet, mindenhol csak fehér és fekete, elmosódott alakokat látok. Hirtelen egy éles fény vakít el, mire a szemeim akaratlanul is becsukódnak.

Érzem az életet. Érzem, ahogy a mellkasomban dobog, lassan és bizonytalanul. Érzem, ahogy a tüdőmbe apránként, megtörve áramlik a levegő. A hirtelen visszatérő fájdalomtól összerándult a testem, s lehetetlennek éreztem, hogy továbbra is elviseljem őket.

Egy újabb lehetőség lenne? Mindenki így gondolja. Vagy talán szerencse? Sokan hiszik el ezt is. Ám én nem tudom, mi ez, amit kaptam. Talán nem is tudom meg soha, de ez nem számít.

Csak az, hogy ismét fel tudjam építeni a világot, melyet lerombolt a félelem, s hogy egy nap szembe tudjak nézni veled, és legyőzzem.

Menyasszonyi ruha (Wedding Dress)

Csodás dallam töltötte meg a szobát. Magas, majd mély, lágy hangok szálltak fel keveredve, a fényes, fekete zongorából. Mintha csak a lelkem mélyéről szóltak volna. Az érzéseimmel összefonódva törtek fel a szívemből.

A melódiában elmerülve, csukott szemmel csúsztattam az ujjaimat egyik billentyűről a másikra. Elnémítottam magamban a világot. A fájdalmat. Az örömet. Csak a zongora csodaszép hangjára figyeltem.

Még azt sem hallottam, ahogy belépsz az ajtón, s nem messze tőlem leülsz egy székre. A kezedbe veszel egy akusztikus gitárt, majd szó nélkül bekapcsolódsz a zongora mellé.

Amikor meghallom a gitár hangját, a kezeim megremegnek egy pillanatra, de tovább játszom. A szemeimet még mindig nem nyitom ki, pontosan tudom, hogy te is ugyanazt érzed, amit én. Pár könnycsepp folyik végig az arcomon, a zongora és a gitár tökéletes harmóniáját hallgatva.

A dallam összetöri a szívem, újra és újra.

Leengedem a kezeim, s felpillantok rád. Tudom, hogy vége. Most már tényleg vége. Látom a szemedben a csalódottságot, a fájdalmat, s ezt mind én okoztam. Miért tettem ezt veled? Ha hamarabb tudtam volna, mit érzel, talán...

Elkaptam a tekintetem, s az ölemben nyugvó kezeimre néztem. Megfogtam a fehér, csillogós anyagú menyasszonyi ruha szoknyáját, és felálltam a zongora mellől. A nyitott erkélyajtóhoz sétáltam, s megállva előtte, a naplementét figyeltem. A szellő belekapott a hajamba, és meglengette a szoknyám fodrait. Csak néztem, ahogy a narancssárga ég lassan sötétedni kezd, s hagytam, hogy a könnyeim végigfolyjanak az arcomon.

Amikor visszafordultam a zongora felé, te már nem voltál ott. Hangtalanul kísértáltál a szobából, ahogy az életemből is.

A zongora tetején viszont ott pihent egy gyűrű, melyet sosem kaphattam meg tőled.

KARAFFA GYULA

A szénhordó

(Friedrich Seidenstücker képéhez)

a szénhordó karján az erek
mint a vastag bányakötelek
egy égi tetkós varrta rá
a hús fölé a bőr alá

a szénhordó bőre fekete
mint a szénbányák feneké
és nincs szappan mi lemossa
fekhet bármilyen habokba

a szénhordó szép frizurája
nem akad be a kosárba
rövidre vágatja havonta
ez a jussa ahogy mondja

a szénhordó fess ad magára
ritkán fürdik mert sok az ára
egyetlen luxus arcszesze
a bánya hús lehelete

a szénhordónak nincs szakálla
arca mint a bányatárna
ráncaiban a szén pora
a szép öregség vándora

a szénhordó foga fekete
ritkán éri csak fogkefe
öblögetni ott a vodka
vagy amit épp ad a kocsmá

a szénhordó csupasz szőrtelen
szemölcsstelen és szeplőtelen
lemarta róla a kabátot
a bánya mit még sose látott

Fejben írni

van egy noteszem
amibe összefogdosom
a metrón repkedő gondolatokat
a városban szállingózó szavakat
a porszemek közt lavírozó képeket

kinyitom a lapokat
és huss belerepülnek
sikeres lehetnék
ha mindezeket leírnám
de nem tudom
nincs hozzá ceruzám
ez az ember
igazi tragédiája

Ahogy lépdelsz

Ahogy lépdelsz az utcán,
kikerülöd a sarat. Illetve
igyekszel nem belelépni.

Rádtapad, talpad fugá-
iba ragad, lépsz vele,
cipeled magaddal végig.

Valaki megjegyzi, sáros
a cipőd. Be ne gyere
így, mondja a feleséged.

Cipőt cserélsz. Várost
is tudsz. Az életed nem.
Ebbe kell beleélned.

(Megjelent a Palócföld 2011/1. számában)

Mi lesz velem...

megtanultam várni a csendben
ülni összefont ujjakkal a diófa alatt
nézni a felhőtlen kéklő eget
érezni a hasogató hiányt
egyensúlyozni percek emléken
hallani halhatatlan sóhajokat
sírni ahogyan a kisdedek
karcolni keresztet a kenyérre
belesimulni szótlán göröngyökbe
aludni álomterhes vánkosokon
álmodni meghitt meztelen meséket
ébredni harmat-lucskos réteken
lépni elnyűhetetlen hétmérföldeket
lehajtani fejem áldást kérve
elfogadni azt is ha aláznak:

Csak félni sose mertem.

KÖRMENDI JUDIT

Az ember

1. Az ember szereti a zsidvását. Ott van MINDEN. Képes, lehető és lehetetlen. Szép, csúf, platina és szemét, és tél, nyár. S minden itt illik egymás mellé vagy semmi nem illik semmihez. Ilyenkor rájön az ember, hogy EZ AZ; egy feltúrt városi utcán is el lehet bogarászni annak, aki KERES. Végtelenek a lehetőségek. Végtelen sok hidat verhet az ember az egyféle örült rendszer szerint eldobált szavak között, s ha sikerül, az ember boldog, hogy ezt ő fedezte fel. Vagy megrémül a végtelen szabadságtól összetöpörödik és börtönt ácsol magának, amelyből nyújtogatja a kezét egy életen át. Hátba kell verni a másikat, hogy mindezt ő is lássa. A lüktető szavak káoszában frissen vert hídon átmenni a szöveg túloldalára — és vajon ki viszi át a Szerelmet?...

2. Az ember szereti a változatosságot, illik is ezt manapság szeretni, hiszen ezzel takarózva esztelenségeket is követhet el; bár a való élet inkább azt mutatja, hogy az állandóság és a monotónia bizony főszerepet játszik az életében, és gyakran ritmusnak, megszokásnak mondja, pedig ha tudná, hogy milyen veszélyes királya a hétköznapiaknak a megszokás, minden nap gondja lenne arra, hogy kitaláljon valamit, ami szokatlan, de legalább megtanulna élesebben és mélyebbre látni, mert ez lendíti meg az órák múlását, hiszen munka közben a nagymutató a kicsitől tanulja az ütemet, mely szinte a tetszhalott dermedtségével vetekszik — mégis vannak homlokhasító töprenkedések, amelyek felőrlik az EMBERT, VAN kétségbeesés, amely súlyosabb az egyiptomi piramisoknál.

3. Az ember ritkán van egyedül, de olyankor világmegváltó gondolatok a tenyerében, kiülnek az ujjai végére, mint az iskolások a térre a fáradó tavaszban; teli energiával, amihez hozzáér, abból kicsi, erős szikrák pattognak; papír fölé hajol, amely fölé majd ezek hajolnak, ha sikerül rá, csempésnie szerettei mosolyát, mert eddig belülről mindig hallotta azt a sercegést mosoly közben, mint a, mikor kávé darálnak;

éjjel van, s ettől a csömörtől olyan lesz a nyelve, mint az itatóspapír, felébred, hogy megnézzé a teliholdat: úgy világít, mint egy pupilla nélküli macskaszem, maga körül a csillámló fekete bundával, ezüstös fénye befurakszik a függő tűfoknyi lyukacsai között és kis tócsákba gyűlik a padlón, lefolydogál a szekrény intarziás ajtaján, parcellázott fény hullik az íróasztalon heverő bukdácsoló vonalú gyermekrajzokra —

ha az ember elengedi magát, a sötétben úgy burjánzanak a rémképek, mint a trópusi levegőjű üvegházban a kúszónövények; éjjel egyetlen gond is hét másikat ugat fel a teliholdra. —

az ember múltja csak az övé, de vajon elégséges alap-e ez arra, hogy zsarolja az embert; mit akarhat tőle huszonhárom év, amely huszonhárom polipkarjával tartja fogva, tapadókorongokkal szorítja magához, házhoz, kerthez, emberekhez, kutyákhoz, az almafa fényes térdéhez, amelyen annyit hintázott, az ablaktáblák finom rezgéséhez, amikor égett a munka a közeli fűrészsüzemben, s pirinyó famorzsák hulltak a virágcserepek földjébe az illatozó levelekre;

az ember ritkán van egyedül a gondolataival, s a feje örökké másokon jár és önmaga boldogulásán, s rekedt rögögésnek hallja a tücsök dalát, s mikor végre elalszik, azt álmodja, hogy hétéves gyerekek keresztre feszítik.

4. Az ember gyakran van egyedül, olyankor, amikor épp társaságra áhítozna, szeretkezés utáni parázsos ágyban riadt csönd kuporog., agyába szavak szöknek újra, arca akár a hipóba mártott vörös rózsa, leverőbe könnyülő kézzel az ember megérinti valakinek a hátát; mégis kacagnivaló az élet, csak poros motyogás hallatszik a környező lakásokból, ölelkező rímek szorítják harapófogóba a kertés házát, hiszen a lakótelepen egyre hiányzik: ilyenkor az ember azt mondja: lehetett volna akár rosszabb is, lázasan jó-pontok után kutat, s csak az jut eszébe, hogy ott a jobb, ahol a kormos galambszürke füstből teker meleg sálat a gyárba indulók nyakába a szél, mert ott született (talán egyeseknek az csak afféle ostoba nosztalgia — de nem föltétlenül szentimentális), s a kertben totyogott egy förmögő sündisznó után; de vajon van-e jó és rossz? mert a tartalmuk minden

nyelvben és minden vallásban ugyanazt jelenti, de talán csak árnyalatai vannak, jobb és rosszabb, mindig valamihez viszonyítva, hiszen csak így lehet reálisan értékelni: a fény is csak a sötétséghez képest világos – a festő, amint finom ecsetjével válogatja az ég színét, látása és hatodik érzéke egyre élesebbé válik; hiszen aki ma tudásra és felelősségre vállalkozik, kristálytisza és pontos igényei legyenek, mint a gyémánt fénye — az ember gyakran van egyedül, amikor bizonytalan, mert talán túl sok szempontot vett figyelembe, de nem tudja könnyen kifejezni magát, kifejezni magát, dühösen arra gondol, hogy kéne egy mosókonyha a szavaknak, ahol a József Attila-i gőzben tiszták és jó szagúak lennének, vagy talán egy automata mosógép lenne jó, nem, mert az letépné róluk a, sujtást és a gombokat... aztán arról álmodozik, hogy kigyulladtak a szavak, s a fényszórók ezüstalagútjában úgy siklik az ember, mint egy csupa izom, biztos hal a kedvenc folyója friss vizében.

5. Az ember élete bonyolult és éppen ettől egyszerű, de hiba, ha a felszíni egyszerűséget a mélység hiányának tulajdonítjuk;

ebben a kohóban vagy megolvad és átalakul a benső egy darabja, és befogad, megőriz, mint a pala a páfránylenyomatot — vagy hasznavehetetlen salak marad és elfekszik a langyos földön;

az ember szorítsa a markába az élete minden kis darabkáját, szeletét, szilánkját, foszlányát, érezze, hogy él, a vére úgy lüktet, szinte fáj; s minden lélegzetvétel új napkelte és naplemente — és amikor a délutánok szirma becsukódik, az ember ölében elbillennek a könyvek, felére telepszenek kínos barátságok, kisfröccs szerelmek, mint a nyűgös kis gyilkosok.

6. Az embernek megemelkedik a gyomra, ha Rágondol, az elvetélt mozdulataira, s amikor a parázsos ágyban Bach-muzsika szegi a, szavak szélet, s látja, amint a MÁSIKNAK csizmaszárba gyűrődik a homloka, de nem kérdez semmit, papír felé hajol vagy kibámul az ablakon és nem kertet és fákat lát, hanem millió másik ablakot, lenéz a parkolóba, ahol fenyőfák, amelyek valaha örökzöldek voltak és hócsillagosak, festőién fekszenek egymás hegyénhátán, mint a halomra ölt pásztorok, testük körül

tehetetlen vértócsa a lepergett száraz tülevelek milliója, csupasz karjaikon, mint az árulkodó, rongyos ruhadarabok, gyűrött szaloncukor-papirkák libegnek... eltelt az ünnep, amikor az arcok úgy ragyogtak, mint a menóra hét gyertyája, eltelt az ünnep és az emberek fellélegeztek.

7. Az embernek egész jó hangulata támad, amikor felpillant látja, hogy feneketlen dézsáit dönti az ég, aztán apró csillámok lógnak a gallyakról a friss tavaszi zápor után, a levegőnek rügy- és nedves földszaga van; s egyszer csak baráti üdvözlés érkezik, messziről jön és mégis nyolc perc alatt ideér, futtában végigcirógat egy álmatag hókupacot, csintalanul hancúrozik a kisgyerekek homlokán, bekúszik sapkájuk alá és a sapkák a szatyorba, kerülnek, most ott játszadozik minden boldog mosolyban, ott rezeget a lehunyt szőrnek sűrű pillái alatt — ugye, te is láttad ma délelőtt a napsugarat?

8. Az embernek hiába: hevül napközbe a szíve, ha összeszorul, amikor nem kérdezhetsz többé, hol van apa, mert tudja nagyon jól, hogy ott maradt a kertes házban;

s az ember mégsem tud kettészakadni, megrémül, amikor egy villanásnyira észreveszi, hogy felemelte a bal kezét és az árnyéka felemelte a jobbát; a homlokhasító töprenkedések csak arra jók, hogy az ember már érzi a nyelve hegyével a szájadlásán e fejébe vert szög kiálló hegyének fogcsikorgatóan fémes ízét — felülemelkedik az idézett klasszikusokon aztán önmagán is, szédül, ahogy lenéz, feszül a feje és a pocakja attól, amitől emelkedik —

9. Az ember nehezen szokja meg, hogy egyszer csak nem tágul ki a levegő az ajtónyitással, nem tűnik szeme elé a meggyfa és az égig érő ezüsthéj, nem ugat a kutya, ha csönget VALAKI — de ha megjelenik az ajtónyílásban, akit vár az ember, úgy tágul ki egy pillanat alatt a világ, mint amikor egy csepp napfény hullik a tenyerébe és ott fekszik, melegen vibrálva; de ha el kalandozik a tekintete, mindig látja AZT a kutatót, amely olyan mély, hogy a csillagok sem látják már magukat a sötét víz tükreben. (És vajon azt ki tudja, van-e víz az effajta kutakban?)

SÁRKÖZI LÁSZLÓ

Rostás-Farkas Györgynek és Dr. Ranner Gizella főhercegnőnek (részletek)

Már a húsboltok - húspalotává
avanzáltak, uralkodó sarjak
a srácok, lányok, szorongó, ádáz

harcban lakájmód jutalmat harapnak,
ha passzolnak mához, társasághoz,
vonzanak, rajongnak bárhogy, bárhol.
Ámbár: máshogyan magukra maradnak.

Tudok Habsburg trón várományosról:
roma auktort szolgált fakult hajjal,
pontosan, magasztosan, alázattal,
óvta: olyan volt, akár a kotlós.

Ugyan hová haladtok? Dorongot
kap a valóság s káprázat tapasszal
takarjátok magatok, bolondok!

*

Homályból lábál lázasan a látás,
tudom, hol vagyok – a borozóban,
agyam zugában kalapál a fájás.

Hogyan szóljak? kámforrá vált hangon
tátongok, hal a halászhajóban,
vagy csak álmodom? tátogok valóban?
jó volna karom máshová raknom.

Parancs száguldana karcsú húron
s holtpontra fut a halvány gondolatban,
a kar adós marad a mozdulattal,
rosktag hátam tartja a bútor.

Halkuló hangot hallok a hodályban,
ujjak tapogatnak, újra csak csúszom,
kozmoszom kútjába úszom. Homály van...

***

Hajnali elmélkedés Attiláról

Koszorúba fontad a kozmosz dalát.
Szokásból maradt szokatlan számodra
a harmadnapra látott, árva kanál.

Tudtad, láttad, hogy a korod mohó,
sokszor boldogan hajol túlzásokra,
akár kamasz a csúfolódásokra,
hogy parány, halandó, dacból bohó.

Utolsó rovás a számadásban.
Vásott fogaddal magadba haraptál,
majd száraz gally mód darabra hasadtál
a tolatómozdony kattogásban.

Utódok gyatra balzsama borúdra,
hogy tábládat a falakra rakják
aztán rád aggatják a koszorúkat.

* * *

Reflexiók Dömötör László Nehezék című kötetére

Drága költő barátom

Drága költő barátom, Dömötör!
Kik az irodalom szekerét tolják,
nem múzsát fogtak, hanem – törököt...

Nem engedi őket, bár ők is fogják.
Egy életet – egész embert kíván
az alkotás. Kik vagyunk? A lírát
nem érdekli. Ha csontunk sárba dobják,

csak azzá leszünk, mint a többi holtak.
Széljegyzet sem maradhat azokból,
akik kérészlét névért, haszonból
divatoznak vagy másokat majmolnak.

E tudás sírunkban is felderít,
kevesen voltak sokak, sokan voltak
kevesek. Rajtuk ez már nem segít.

Prológus

...egy s mástól, jó hagyományt követve,
undorral hányunk egymástól hazámban,
hol a cigány tán csak megkövezve

jó s a szép jövő munkást tart karámban.
Zsidókat gyűlölünk, míg lenézzük
a hajléktalant – Marx-ot idézzük
és megvetünk minden prostituáltat

használat közben is. Bár kinézzük
a szegényt, irigyeljük a gazdagot,
nagyszüleinkkel nyeletünk maszlagot:
vállát verve nyugdíját filézzük...

A sors elfeledtetni ügyetlen
e konok komédiát, hogy magyarok
között kellett embernek születnem.

I.

...hajnalonként száraz szájjal ébredek,
rögtön a kávé jár az eszemben
nem a barátnőm kínálta élvezet.

Sokat éheztem. Egyként kezeltem
csákányt, computert, kapát és a tollat.
Reggel, ha nem kávéztam, zaklatottan
végeztem munkám. Nem jól kerestem.

Most viszonylag kényelemben élek,
Lillám szívébe zártam múltam, jövőm.
Oly' fiatal; lágy álmokat szövő,
öntörvényű, szava néha éles.

Végre szép lányt ölelhetnék, de forró,
dupla presszó kávéval beérem
s tejpörrel, mely olyan, mint kint a porhó.

II.

...s veszekszünk Lillával, mint a házások,
kik létük láncát gabalyították
vagy húsz éve össze. Vakon lázadok

sorsom ellen, mert szemem kitolják
a silány, anyagi létezéssel:
hogyan élhetnék meg pusztán büszkeséggel
és versírással? E kort okolják

csak mások, ezt nekik hagyom – néha
a hibánk lesz lelkünk legfőbb erénye.
Testem sárban, bár lelkem szállni képes
és alánézek még bányász-béka

perspektívámból is koromra, melynek
nem is gyógyítója vagy hóhéra,
de krónikása s bírálója lettem.

III.

A rossz mondást most helyesen idézem:
csak a bölcs tanulhat saját kárán!
Lehetünk szépek, okosak, vitézek.

Lusta, lapos lelkünk láz, ha igézet
égeti, szégyen a széppé válás.
Mosolyog, ki csak elhúzza száját,
mindenünk külső, vagy inkább – kinézet.

Ahol az érzékiségben végtelen,
mindig divatos egyéniségek
virágszínű szürke tengerében
kimagasló, aki jelentéktelen,

ott értelmetlenné lett az értelem.
Posztmodern pöcegödör az élet:
minden lehetséges. Minden képtelen.

ILYÉS JÁNOS

Tetemre hívás

Árkus Mihály, a falu Misu bácsija hosszú sovány alakjával, meggördült hátával úgy magasodott embertársai fölé, mint juhász szamara a birkanyáj közül.

Az özvegyemberek egyhangúan sivár életét élte és csak az hozott felüdülést, ha néha - néha jól kirúgott a hámból. A Szakszövetkezet rendkívüli közgyűlést hirdetett, a közösség pénzügyi viszonyai körül támadt nehézségek tisztázására, és Árkus Mihály is illendően készült a nevezetes eseményre. Napszitta kalapját néhány poroló mozdulattal a térdéhez verte, majd fejére illesztette. Kérges tenyerét végig futatta ábrázatán, így győződött meg arról, hogy az orcáját díszítő vérerekkel átszőtt és nem csak a napsugár által színezett hatalmas orr a helyén van, majd néhányat pillogott ezáltal látását is élesítve elindult, mint szőlőkapás, hogy jogait gyakorolja.

Az csak természetes hogy betért a zugkimérésbe, közismert nevén a bögre csárdába, amit Juli néni, az intézmény tulajdonosa működtetett, akivel valamikor olyan jókat etyepetyéztek, tücsökzenés éjszakákon, a szalmakazal tövében. Hol vannak már azok a régi szép idők? Elszálltak fiatalságukkal együtt. Az asszony szótlanul töltötte a titkon csöpögtetett, finánc nem-látta, jóféle szilva, torok próbáló levét, és csak a bizonyosság kedvéért rákezdett.

— A gyűlésbe?

— Ühüm — adta meg értelmesen a választ Misu — Töltsél még egyet! — folytatta a társalgást a nem éppen bőbeszédű ember.

Amikor a második adag is követte az előző útját, a volt szerető, némi torokköszörülés után jobb kezének mutató ujjával a kalapkarimához bökött és elhagyta az ivónak kinevezett, ételszagú konyhát. Az elhagyott szerető még nézte a távolodó hátát, amíg a kerítés el nem takarta. Aztán kivette a szekrényfiókból a kockás füzetet és a Misu neve mellett sorakozó vonalak mellé kettőt húzott, majd néni tétovázás után még egyet sorolt be a többiek közé. Nesze neked, sziszegte némi kárörömmel.

Tűt sem lehetett leejteni a nagyteremben, és a várakozás feszültsége vibrált a levegőben. Néhányan összebújva sutyorogtak a példátlan eseten szörnyülködve. Szemben a tömeggel az asztalnál a vezetőség tagjai feszengtek, arcukon tanácstalanság tükröződött. Csak az elnök hiányzott. Amikor az óra már jóval meghaladta a kitűzött kezdés időpontját egy türelmetlen hang harsant.

— Kezdjük már? Mire várunk?

— Úgy van — csatlakoztak többen is a kiabáláshoz.

— De hol van az Elnök? — röppent fel a kérdés a hátsó sorból.

— Az ám, hol az Elnök? — hangzott fel a jelenlévők kórusa.

— Majd később jön. — emelkedett szólásra helyettese — Az iratait rendezzi, hogy tisztázza magát.

— Remélem a pénzünket is hozza! — visított egy hang a beállott csendben.

— Emberek, ne ítéljünk, hogy el ne ítéltsünk! — szólalt fel Zsuzska, a teltidomú özvegy miközben villogó szemmel végig pásztázta a jelenlevőket.

— Védi már a bakját, az ágyasa — dörmögte Misu maga elé.

— Honnan tudja kend, tán tartotta a gyertyát? — fortyant fel a mellette ülő fiatalember, Gajzágó Imre.

— Nem én, Öcsém, Gyura a hegycsősz látta kióvatoskodni Zsuzskától.

— Gyura bátyám csak azt mondta, olyan forma ember, mert hogy köd volt. Különb is a keresztanyám és nem hiszek a faluban szállongó mendemondáknak.

— Jól van fiam, jól védeni kell a rokonságot — fejezte be Misú a kipattant szópárbajt.

Az asztalnál Surguta János emelte a kezét, hogy szólni akar.

— Halljuk, halljuk. - bízatták tagtársai.

— Emberek — kezdte — én vagyok a második aláíró a pénzfelvételemnél. Amikor a bank pénztárosa kiszámolta a kért összeget, az elnök fogta a táskájába gyömöszölte és ez így történt minden esetben.

— Miért nem kértél elismervényt, János?

— Gáspár — nézett a kérdezőre tiszta tekintettel a kérdező. — Te sem kértél volna a helyemben, hisz csak Ö az Elnök.

— Igaza van — szóltak közbe többen is. Az ellenőrző bizottság elnöke emelkedett szólásra. Robosztus alakjából őserő sugárzott.

— Tagtársak! Négy esetben próbáltuk gyakorolni vállalt tisztségünket de az minden esetben megghiúsult, mert az Elnök, különböző kifogásokkal elutasította kezdeményezésünket.

A jelenlévők megdöbbenve fogadták bejelentését. Végh Pista bácsi a pénztáros kért szót. Ösztövé alakja eltörpült a mellette levőktől, pergamen színű arcát még pír sem lepte el az izgalomtól, amikor megszólalt.

— Ami a kasszán keresztül ment annak bizonylatai fillérre megvannak. A kassza üres — jelentette be fakó hangján.

— De akkor hol van a píz? — dördült meg érces hangján Misu bácsi, a beállott csendben.

— Az ám, hol van a pénzünk? — visszhangzott a terem.

Amint a felháborodás hangjai elcsitultak a főkönyvelő állt fel. Fiala pufók arcára lázrózsákat varázsolt az izgalom.

— Tisztelt Tagtársak! — kezdte sűrű torokköszörülés közepette. — A főkönyvnek van egy tartozik egy, követel és a végén egyenleg oldala. Ez makacs dolog, mivel tiszta képet nyújt a pénzügyi helyzetről. Ami bizonylat, tétel keresztül ment a könyvelésen, az mind rögzítve van. Ám, az egyenleg oldalon komoly hiányosság mutatkozik.

— Disznóság. — tört ki a jelenlevőkből a méltatlankodás.

— Hol? Kinél van a pénzünk? Vizsgálatot kérünk — zúgtak.

Az ifjú főkönyvelő felemelt kézzel kért csendet, és amikor a zaj elült bejelentette.

— Tisztelnél fogva feljelentést tettem a Népi Ellenőrző Bizottságánál és a vizsgálat rövidesen elkezdődik.

— Ez a beszéd — morajlott a tömeg.

— Öntsünk tiszta vizet a pohárba.

Most ismét az ellenőrző bizottság vezetője szólalt fel.

— Tisztelt Közgyűlés. Mivel teljes létszámban jelen vagyunk, javaslom, hogy addig, amíg az Elnök nem tisztázza pénzügyi helyzetünket, váltsuk le és válasszunk ügyvezető elnököt.

— Úgy van ez a helyes! — kiáltották a gyűlés résztvevői.

— Aki egyetért, kéz feltartással, jelezze.

Volt, aki mindkét karját a magasba emelte. A zaj elültével egy tétova hang hallatszott.

— De ki lenne az, aki ezt elvállalná?

— Én Pesti Ádámot javaslom, a volt főkönyvelőnket, aki bizonyítottan tisztakezű ember.

— Helyes, így van! — tört ki a lelkesedés.

— Igen, igen, de kérdezzük meg Ádámot is, hogy vállalná-e a jelölést.

Középtermetű ősz hajú ember állt fel a harmadik sorból. Végig tekintett a tagságon, majd némi tétovázás után megszólalt.

— Tekintettel a beállott helyzetre, szövetkezetünk érdekében megteszem, amit kértek, de csak addig, amíg a jelenlegi ügyek nem tisztázódnak.

— Éljen! Éljen! Igaz beszéd! — hangzott, és a lelkesedés vihara a mennyezetig csapódott.

Most az ajtónál állók között némi mozgolódás támadt, majd az Elnök köpcös alakja tűnt fel az elnémult teremben. Hasán feszült az ing és egész lénye amolyan sűrű ember benyomását keltette, ahogy a nép nevezi az ilyen alakot. Hóna alatt papírköteget szorongatott. Az asztalhoz ment, szembefordult az egybegyűltekkkel, nagyot fújt és elkezdte a beszámolóját. Számok röpködtek, ide fizettem, oda fizettem ezt is, lerendeztem, azt is kiegyenlítettem. A beállott lélegzetvételnél szünetben Surguta János hangja hallatszott.

— Istók! Hol van az a nagy összeg, amit az utolsó szállítmányunkért felvettünk?

— Majd az is sorra kerül, bebizonyítom ártatlanságomat.

— Ennek a tagságnak már nem — ugrott talpra az ellenőrző bizottság feje — Mert ez a tagság már leváltott tisztségéből. Majd a Népi Ellenőrző Bizottság előtt tisztázhatod magad.

— Feljelentettetek? — futott le a pír az elnök arcáról.

— Csak tettük a kötelességünket, hisz a közös vagyon nem Csáki szalmája, ezt Te is nagyon jól tudod.

— Akkor itt már nincs mit tenni — kapkodta össze iratait a volt Elnök és kiviharzott a teremből.

Árkus Mihály magányosan ballagott a bögrecsárda felé. Motyogott magában és időnként a fejét rázta. Julis kérés nélkül töltötte a fél decit majd rákezdett.

— Megvót?

— Meg — bukott ki a szó a kérdezettből.

— No és?

— Olyan ártatlan mindenki, mint a ma született bárány, de hát akkor hol a píz? — emelte fel tekintetét a légyiszkos mennyezetre Misu.

*** **

LATOR LÁSZLÓ

A herceg halála

„...úgy érezte, hogy széles, egymásra torlódó hullámokban hagyja el az élet...”

(Giuseppe Tomasi di Lampedusa:

A PÁRDUC)

Hát persze, tudta, így kell lennie.
De ki gondolja: ott van már mögötte,
egy órányira, egy lépésnyire?
Hogy vele is megeshet: szégyene
kitetszik, billogát már rásütötte?
Hát persze, tudta, fárad az anyag,
ma itt bomlik meg, ott feslik ki másnap,
most itt hátrál meg, most ott adja meg
magát az erőszakos rothadásnak.
Előbb csak bent, csontokban, szövetekben,
de nemsokára majd kiütközik,
és megroncsolja jóvátehetetlen
formáit, látható vonásait.
Hiába, hogy kemény alapra épül,
nem őriz meg magából szinte semmit,
itt behorpad a hús, ott kitüremlik,
és ismerős arcát elveszti végül.
Hát persze, mindig jött egy-egy előjel,
hangok, neszek. De győzte még erővel.
Most elnyomhatatlan, most egyre hallja,
hogy fut ki végképp az élet belőle,
nagy hullámokban, zuhogó morajjal.
Eloldva inog a terasz, a tenger,
hogy nagy testét még egyszer megmutassa,
mozgó tükrökkel, égő cserepekkel
villog a mozdulatlanul futóra,
mielőtt még a káprázó magasba
vonja fordított gravitációja.

Magányos cédrus

1

Kék, fehér, sárga, rögös ég alatt
ez a valószerűtlen sivatag,
a felszín képtelen domborzata –
ki-mi formálta alakzatait?
Vörhenyes okker, piszkoskék, lila,
érdes sárga, egynemű szépia
úgy áll tömören, úgy hullámlik itt,

egymással úgy forr össze s válik el,
hatalmasan és kezdetlegesen,
mintha egy tagolatlan értelem,
még beíratlan lélek játszana,
ködös ész, de már lucidus kezek
rajzolnák az anyagból meritett
elnagyolt mégis-képzeiteket.

2

Innen tört fel, ebben a fekete
földfészekben készült gyökérezete,
kétezer éve innen véttetett,
itt küszködtek a szívós gyökerek –
a fényes törzs, ahogy váratlanul
karcsúból göcsörtössé alakul,
mintha egy ártalmas mélység sötét
mérgei roncsolnák szerkezetét –
félíg növényi, félíg emberi
kín szenvedés mintázta görcsei,
egy felnyújtott alsókar önmagát,
önmaga inas testét szúrja át,
félbemaradt facsonkok, nyomorék
tagok feszítik-nyomják szűk terét –
itt idétlen daganatok, amott
egy kurta ág félmerev hímtagot,
egy kérge vesztett része őskori
hüllőt formáz, hosszú nyakon kicsi
csőrös fejet, itt-ott kiütköző
sebeiben alig megfeythető,
de valamit közlő jegyeivel –
van példázat igazabb, mint ez a
formába kényszerült anarchia?

3

Felül a sötétebb, mégis simább
középből jobbra-balra mennyi ág,
hány vékony, erős vezeték ivel,
hány alkalmazkodó hullámvonal –
tapogatóznak le- és fölfelé
a zöld tenyerek, a homályt, a fényt,
vak börtönökből az anyagtalan
magasságot szólítják hangtalan –
gyötrött gyönyörűségük így lehet
mennyből, pokolból küldött üzenet –
úgy fekszik, préselődik gallyra gally,
a zöld korona eleven radar,
fogja s szórja egy valahányadik
dimenzió hullámveréseit.

LATOR LÁSZLÓ

Zsoltár-parafrazis

„Füst szállt fel orrából, és szájából emésztő tűz;
izzó szén gerjedt belőle. Lehajtotta az eget és
leszállt, és homály volt lábai alatt.”
(18. ZSOLTÁR)

Úgy rendeltetett, mindezt látva lássam.
Tenger dagadt, nagy szél zúgása támadt.
Hurkait a halál reám vetette,
megkötözött, csapdába csalt, verembe
ejtett, a Seol megjelölt magának.
Kialtoztam a szorongattatásban.
Lator László: Versek • 443
Lehajtotta az eget, és alászállt.
Forgó sötétségbe mártotta lábát.
Ahova nézett, tűz támadt, alatta
megindult és kettéhasadt a föld.
A mezőket kénesóval maratta.
Ingott a hegyek fundamentoma,
ami a mélybe zárva, most kitört.
Láttunk olyat, amelyet még soha,
mert iszonyú volt felgerjedt haragja,
füstoszlopot fuvintott fel az orra,
és okádott tüzet fekete szája,
köpött eleven szentet a világra.
Szállt pallosláng-kerubon lovagolva.
Repült, sűrű felleg volt szárnya tolla.
Rejtekekül sötétséget kavart,
és fogható homályból volt a sátra.
És hatalmas fényesség járt előtte,
és hasgatta parázssal, jégesóval –

Őszi világ

Egy Mednyánszky-képre

Háromszögek, sötétek és fehérek.
Úgy tetszik, mindörökre elhagyatva
áll itt a súlyos sziklabélű félhegy
változhatatlanul végső alakja.

Vékony fácskák-bokrok rézkarca rajta.
Kérgéről rég lemállott minden élet.
A forró magma nincs ott már alatta.

De a fényes folyóban teste mása
úgy sötétlik, hogy ingatag sötétjén
bizonytalanul áttűnik a kék fény.

Mintha maradtak volna még esélyek

egy eljövendő színeváltozásra.

Mert fentről fény jön s letről újra vissza,
s a teremtés előtti tiszta
elembe mártott még élettelen
tárgyak körvonalait fellazítja.

Még mindennek két lelke van,
ez abba, az emebbe áttűnőben.

A testetlenbe oldódnak a testek,
mert nem szilárdult meg még semmi sem,
itt még akármi, jó vagy rossz, megeshet.

A mozdulatlan, sűrű levegőben
egyszerre van világosság, sötétség,
egylényegű testes s anyagtalan,
a bizonyosság és a kétség.

Nem különült el kezdet és vég.

Mi ez az ünnep?

Mi ez az ünnep? Mit keresek én itt
ezen a szürke, nincs-szegélye téren?
Ugyan miért kellett épp ezt a helyet –
se ház, se domb-völgy, se egy szál növény itt,
ki-mi, akinek ebben kedve telhet?

Hosszú asztalok, s itt-ott mintha sátrak –
nagy, össze nem szokott vendégsereg.
Úgy sejtem, hogy se hallanak, se látnak,
ismerősök és ismeretlenek,
feszengenek a rájuk rótt szerepben,
ezektől is, azoktól is viszolygok.

Nyugtalanít, hogy ezen az egészen
kívül vagyok, hogy nem értem a dolgot,
s nem akarózik félrenézni mégsem.

Ott ül az asztal közepén, világít
sápadtsága a szűk sötét ruhában.
Gyöngédségében van valami szándék.
Néz rám, s értem: el innen, ismeretlen
helyre kell néma parancsára mennem.

S jól tudom, még ha vissza is találnék,
régen nem lesz itt senki-semmi.

Valaki ocsmány átverésre készül.

Talán lehetne még ellene tenni –
vagy jobb lesz kimaradni az egészből?

MESTER GYÖRGYI

Szürkület

Mint derült égből a villámcsapás, úgy érte a hír! Elbocsátások lesznek a cégnél, melynél hét év óta, speditórként dolgozott.

Azt rebesgették, tizennégy százalékos lesz a leépítés, a neveket megismerve reménykedett, hogy ebbe nem esik bele, de aztán, a számot felkerekítették tizenötöre, és ő a lett a tizenötödik százalék. Vagyis, a tizenötödik kirúgott, mivel a száz alkalmazottból tizenötöt utcára tettek.

Először igazán fel se fogta, hogy mi történik vele. Reggel nem kellett sehová sietnie, idegeskedni, hogy elkésik. Amikor úgy-ahogy magához tért, munka után nézett.

Azzal tisztában volt, hogy a szakmájában nem tud elhelyezkedni, hát mással próbálkozott. Beállt egy afféle futárcéghez. Napestig lótot-futott a küldeményekkel, de szinte mindenünnen elkésett. Nem volt hozzászokva a gyalogkakukk léthez, na meg nem volt biciklije sem, így busszal, villamossal dőcögve, vagy éppen gyalogosan, sohasem tudta teljesíteni a feladatát.

Hamarosan felmondtak neki.

Tartalék pénze nem volt, bár mindig beosztóan, ugyanakkor napról, napra élt. Egyre kevesebbet evett. Időnként el-eladogatott valamit a holmijai közül. Így került elkótyavetyélésre először a hosszú, fekete kabát, melyet utoljára anyja temetésén viselt, majd követte a sötétkék öltöny.

Szinte észre sem vette, olyan váratlanul érkezett el a hóvége. Háziasszonyának nem tudta kifizetni az albérleti díjat, de szerencsére, volt még annyi „személyes” hitele, hogy kapott egy hónap haladékat.

Muszáj volt állást találnia. Következő választása egy ügynökségre esett. Ott próbálkozott, azonban ügynöknek se vált be. Hogyan is tudott volna hitelesen ruha- és cipőtisztító szerszámot megvételre ajánlani, amikor maga elhanyagolt, viseltes öltözetet, ápolatlan, kopottas cipőt hordott? Két hét után kitétek a szűrét.

Már a mindennapi betevő falatra is alig jutott, megvált hát a féltve őrzött, jobb időkre félretett két pár bőrcipőjétől is. Már rég nem evett húst, egy kis gyümölcsre, kenyérré és sajtra azonban még futotta.

Jobb ötlete nem lévén, beállt lépcsőház takarítónak. Azonban még ezt sem sikerült jól csinálnia. Túl alapos akart lenni, ezért sosem készült el időre, amikor pedig igyekezett, felületesre sikerült a tisztogatás.

Ekkor kerültek sorra finomabb anyagú ingei, meg kellett válnia azoktól is.

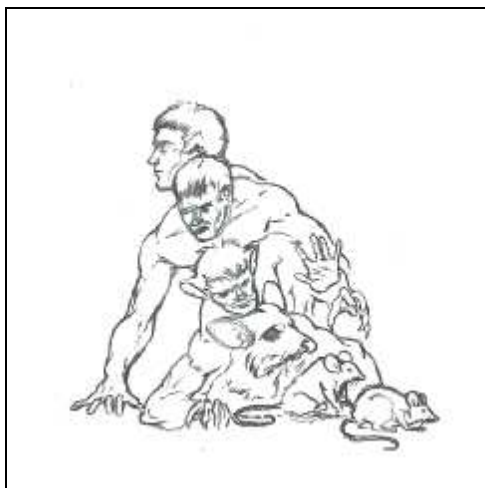
Ott volt állás nélkül, pénz nélkül, megcsappant ruhatárral és életkedvvel. Közeledett a halasztott határidejű lakbérfizetés esedékessége.

Napközben, már egy ideje, szinte úgy osont ki a lakásból. Igyekezett senkivel sem találkozni, különösen nem a főbérlővel. Félt, hogy az adósok börtönébe kerül, meghurcolják, megszegyenítik. Már nem tellett gyümölcsre, s kenyérré sem. A sarki fűszeresnél volt még ugyan egy kis hitele, itt olcsó sajtot kapott, azt eszegette napot sosem látott, sötét szobája magányában.

Eljött a lakbérfizetés előtti utolsó este. Másnap fizetnie kell. Így vagy úgy. Fizetnie, ha másért nem, az életterheltségéért. Magára zárta az ajtót. Fel, alá járkált a szűk kis helyiségben. Egyszer csak megállásra készítette a foncsorhibás falitükréből rábámuló kép. Milyen szürke kis ember is lett ő. Szürke öltöny, szürke színűvé vált, rosszul mosott ing, poros fekete cipő. És az arca, mintha az is megszürkült volna. Feketekarikás szemek, beesett, sovány arc, meghegyesedett, hosszú orr, vékony, szinte átlátszó fülek. És a kezei is. Milyen soványak az ujjai, szinte karomszerűek. Kintről zajt hallott, összerendezett, mint mostanában minden zajra. Amióta úgy kellett ki-kiszöknie a házból, félénkké vált. Fokozódó idegességgel ide-oda kezdett futkosni a szobában. Le sem pihent, egész éjszaka fönnvult. Az asztal mellett elhaladtában, bekapta az utolsó falat sajtot.

Szállásadónőjének reggel az volt az első teendője, hogy felkeresse a fizetéssel elmaradt bérlőt. Bekopogott, majd lenyomta a kilincset,

de az ajtó zárva volt. Lement a kulcscsomóért, és rövid próbálkozás után, engedett is az ajtó. Kinyitotta és felsikoltott, mert lába mellett elszaladt egy nagyméretű, szürke egér. A szoba üres volt.....

Keglovich Milán grafikája

Kívánj valamit, ha mersz...

Harminc év, nem kevés idő egy házasságban. Ilyen hosszú ideig együtt élni valakivel, akit egykor hően kívántunk, imádtunk, és mi lett belőle mára? A test taszít, az érzelmek kihültek, és hol van már az együttérzés, a megértés... Ez már mind a múlté.

Újsággal a kezében, olvasást mímelve, ilyen gondolatok kavargtak a fejében. A nejeire gondolt, aki az évek során jellemében megváltozott, fizikai külsejében megcsúnyult. A valamikor gusztusosan molett nő rémítően elhízott, a haja megritkult, tokáján fekete bibircsók éktelenkedett, szigorúan összezárt

vékony ajka fölött sötét pihék, kezdődő bajusz körvonalazódott.

Ez még csak hagyján, hiszen a külsőnk változásáért nem állhatunk jót, na de a természete! Elhízásával egy időben, a szokásai is megváltoztak. Lelassult, lusta lett, már nem ügyelt annyira a háztartása tisztaságára. Hová lett a régi, pedáns nő? A szennyestartóból időről-időre kibuggyant a sok belégyömöszölt piszkos holmi, és ő csak várt, várt, nem fűlött a foga hozzákezdeni a mosáshoz. Talpuk alatt roszogott a konyhakőre lehullott kenyérmorzsa, zsírtól ragacsos volt a tűzhely, ujjnyomoktól feketéllett a konyhaszekrény. A mosogatóból nem folyt le a víz, na de ki törődött vele? Majd csak veszi valaki a fáradságot, és ha nem tetszik neki, megcsináltatja. A hálóban egy idő után sosem ágyazott be, és még meg is magyarázta: széthányva jobban szellőzik az ágynemű. Az előszobában hetekig nem cserélte ki a kiégett villanyégőt, inkább bebotorkált a konyháig, és ott gyújtott villanyt.

Persze mondhatnák, hogy miért reklamál, hiszen ő is ott élt vele egy lakásban, miért nem csinált ő rendet, hívott szerelőt, cserélt égőt..., de hát a kenyeret is meg kellett keresni. Valakinek el kellett szegődni, dolgozni, és megkeresni az életben maradáshoz szükséges pénzt. És ez ő volt, nem az asszony. Eladta magát, bagóért. Egy hatalmas áruháza raktárában kulizott, hetente hat napon át. Az árukat nem csak bevételezni, rendszeresen rakodni is kellett, munkaköréhez az adminisztráció mellett, a fizikai munka is hozzátartozott.

Esténként holtfáradtan ért haza, és akkor már nem volt kedve semmihez, az asszonyhoz sem, hát miért fáradt volna a háztartás káoszának felszámolásával. Az asszony, mint egy nagy basa, egész nap otthon terpeszkedett, rég felhagyott a munkába járással, arra hivatkozván, neki ott van a háztartás minden gondja, baja. Pedig gyerekük se volt. Mert az legalább elfogadható hivatkozás lett volna, a gyerek gondja. Nem lett. Akartak, de nem sikerült. Talán a nőiessége csődje is hozzájárult ahhoz, hogy az asszony ennyire kifordult magából?! Nem érdekelt sem a külseje, a lompossága, sem az, hogy a férje szinte már nem is nyúl hozzá. Beletörődött,

megszokta. Könnyebb volt így. Az élet meg csak hömpölygött tovább, ment a maga útján. Így teltek az évek, így jutottak el idáig.

Mivel az újságot már többször átlapozta, feltűnő lett volna, ha még tovább forgatja a lapokat, úgy gondolta, inkább lemegy, jár egyet az utcán, a kellemesen enyhe, augusztusi alkonyatban. Így túl az ötvenen, kutya nélkül, furcsa volt az egyedül baktató férfi. Mások párosával sétáltak, a derekabbja meg kocogott. De ő már ezt se bánta. A fő az volt, hogy ne legyen otthon, ne lássa a nagy lomha test jövését, menését maga körül.

Egy parkhoz ért. Beljebb sétált, és a szökőkút melletti padra letelepedett. Újra végiggondolta előbbi eszme-futtatását. Vitriolosan kritizálta az asszonyt. De hát amit gondol róla, az mind igaz. Ez a szomorú valóság. És ő? Nem akarta magát se fényezni. Tény, ami tény, ő is megöregedett. Lehet, hogy nem szép, egy fiatal nőnek talán nem akadna meg rajta a szeme, de egy hozzávaló, középkorúnak, talán. Hiszen nem hízott el, még csak nem is kopaszodik. Persze őszül, de a bajusz férfiasabbá tette. És csendes. Nem veszekszik, még az ilyen asszonnal se, akivel megverte az ég. Belenyugvó, béketűrő, magát rendben tartja, még főzni is tud, bár évek óta nem próbálta. Megette, amit az asszony főzött, és megette, amit ő főzött magának. Hiszen a társát ő választotta annak idején, a válást pedig sosem merte megpróbálni.

A szökőkút csobogó vízére meredt, és akkor a medence szélén észrevett egy kis, zöld békát. Ha most fiatal lennék, ami nem vagyok, és hinnék a mesékben, amikben nem hiszek, talán azt kívánnám, legyen nekem is egy békám, amit, ha megcsókolok, gyönyörű szép asszonnyá változik. Igaz, a mesében fordítva volt, a békából királyfi lett, na de miért ne kívánhatnék ilyet? Annyira csak nem vagyok tehetetlen, hogy még kívánni se merjek! Augusztus van, valahol biztosan lehullik éppen egy csillag, és kívánságok raja száll az ég felé. Ha én megcsókolhatnám ezt a kis békát, és átválna egy jó asszonnyá, az lenne ám a csoda!

Elmosolyodott, hogy lám, milyen gyerekes gondolatok jutnak az eszébe, a nagy, lelki nyomorúságtól. Még egy kicsit elidőzött, nézegette az egyre sötétülő, ibolyalila

égboltot, de egy hulló meteort se látott. Na, ennyit a kívánságokról.

Lassan hazafelé indult. Az utca sötétebbnek tűnt a szokásosnál. Hirtelen egy nagy szélloket kiborította az egyensúlyából. Por vágódott a szemébe, s nagy csöppekben eső kezdett dobolni a járdán. Furcsának tűnt, hiszen nem is volt felhős az ég, és a csillagok is jól látszottak. Valami idegenszerű feszültség érződött a levegőben. Talán az én csodám érlelődik – gondolta.

Szinte felvillanyozódva nyomta le a lakásajtó kilincsét. Zárva volt, csöngetnie kellett. Türelmetlenül, a kelleténél kicsit erősebben nyomta a csengőt, annyira várta a csodát. Az ajtó kinyílt, és ott állt előtte egy... ember nagyságú béka. Óriás volt, kövér, mintha felfúvódott volna, nyakán nagy, fekete bibircsók látszott, és a szája fölött sötét bajusz körvonalazódott.....

Keglovich Milán grafikája

* * *

MÁNDY GÁBOR

Napló

Naplót vezetek,
hogy halálom pillanatában
számot adhassak
minden cselekedetemről.
Remélem, akkor majd az is kiderül,
hogy mi értelme volt
ennek az egésznek.

Negatív

Anyám emléke felvillan,
de mint a fényt kapott negatív,
kifakul a fejemből.
Ez olyan, mintha megvakultam volna.
Mit ér a fény, ha csak elfedi,
amit látni szeretnék?

Koncert

Játszunk egymás idegein,
e kényes hangszeren.
A koncert színhelye az ágy,
nem koncertterem.
Variációk egy témára -
s a variációk száma
végtelen.

Játssz csak, ne hagyd abba
egy percre sem!
Ajkadon, ujjam hegyén
gyönyör terem.
Mintha bájitalt innál.
Idegvégződéseinken vibrál
a végtelen.

Finálé nem kell. Játssz tovább!
Rá se nézz a kottára!
Ez nem holmi szórakozás,
hanem magunk feláldozása.
A szív már izzásig hevül,
s az előadó megsemmisül.
Ez az ára.

Bénán

Bénán fekszem az ágyon.
Lement a vérnyomásom.
Tudom, hogy mi megy végbe,
s hogy ez itt nem a vége,
de megrettent a séma:
bár nem halok meg még ma,
előbb-utóbb a létem
így megy ki belőlem.

Utánam nem marad semmi –
pár összefirkált cetli.
S azt mondja majd néhány barát:
„Sok fura dolgot kitalált,
nevettünk néha a humorán,
de nem ismertük igazán.”

Végakarát

Akarom, hogy tudjátok:
ha netalán meghalok,
az akaratom ellenére történik.
De nem fejezem be még itt.
A következő életemben
a cuccaimat összeszedem.
Addig is, amíg visszajövök:
semmihez se nyúlni, örökösök

Mindennapi tárgyak

Dobverő formára kopott fakanál
(nagyamamtól örököltem),
bádoggal lisztartó doboz,
sebzett zománcú kis fazék –
még rajta van a madzag, amivel
anyám a csöpögő radiátor alá függesztette.
Na és az U alakú vasdarab, amit
átdugott a kilincsen és a kulcsra,
távol tartandó a betörőket,
miután már beszedte az altatóját.

Valahogy megkímélem ezeket
minden lomtalanításkor.
Ők az én kincseim,
a mindennapi tárgyak.

A tárgyakat gondosan őrzöm,
csak a minden napok vesztek el.

PÉTER ERIKA

Emlékezőkönyv

Néhanap, ha rám talál az emlék,
egy öblös agyagkorsó
Goyát villantja fel,
a vörös állatsörény
vagon falára festve:
Altamira-barlang, bölényeivel.
Eposzá íródik a pár napos túra,
múltam könyve kútból piramist emel,
Titusz-diadalív lesz kenyerem héja,
s emlékemben csupa Homérosz nevel.

Pálmafává nő a szúrós szamárkóró,
márványlapba vészték, s nem padba nevem,
néhány nagyobb szikla Kartagót idézi,
s legendává szépül minden közhelyem.

MOCSÁR ZSÓFIA illusztrációja
Péter Erika verséhez

A csipkemintás fák alatt

Tavaszi ölel bennünket lágyan
a csipkemintás fák alatt,
s bár nemet mondtunk egyben s-másban,
kezem kezében maradt.

Pillangók bölcsőjét ringató szélanya
virágok szirmával hinti be a tájat,
tücsök ciripel, s körben zeng az élet dala,
a halálunk pedig néhány évet várhat.

Nem illik, most tudom temetőt idézni,
hol elporlad a test, s eltompul a szó,
odébb fordulok hát fák csipkéit nézni,
merre üdébb a rét s elolvadt a hó,

és amikor egyszer elszakad az élet,
s tél topog az ősz nyomán, fogd kezem,
hogy úgy ragyogjak, mint egykor a nász után.

*

Túlhordott ölelés

A negyvenkettedik hét után,
túllépve kiszabott időn,
ultrahangon,
pozitív teszten,
házi praktikán,
eltervezett napon,

azon az oxigénhiányos,
fojtó éjszakán,
agyongyötörten,
fáradtan, lilán,
megszülettél végre,
hogy magad-veszélynek kiteve,
túlhordott fájdalmak,
fájások között,
örök újraélesztésre várva,
kizárva az egyetlen
visszautat, búvóhelyet
kutatva mellemen,

Te légy halandó,
túlhordott ölelésem.

PÉTER ERIKA

Az ejtőernyős teknőc

Kedden Teknőc Ernő
felmászott a dombra,
mire felért szegény,
lábát húzta-vonta.

Visszamászni viszont
nem volt semmi kedve,
törte csöppnyi fejét:
vajon hogyan megy le?

Szerencsére éppen
arra sétált Pöttöm,
és a segítséget
felkínálta rögtön.

– Ne félj, míg engem láatsz!–
vigasztalta Ernőt.

– Mindjárt sodrok neked
fűből ejtőernyőt! –

Az ernyővel könnyen
lerepült a dombról.
A túrára most is
vágyakozva gondol.

PAPP ANIKÓ MÍRA *illusztrációja Péter Erika*
verséhez

PÉTER ERIKA

Egérvásár

Egérvásárba megy
Durr, a kandúrmacska,
kifogyott a házból
minden jó falatka.

Kiürült a hűtő,
nincs sem sajt, sem tejföl,
most is fáj a gyomra
a savanyú tejtől.

A vásártér nyüzsög,
szól a macskazene,
riszálja fenekét
a cicanép fele.

Középen miákol
kikiáltó macska,
a szomszéd faluig
hallatszik a hangja:

– Minden egér eladó,
áron alul kapható,
kövérek és kerekék,
gyertek cicák, vegyetek!

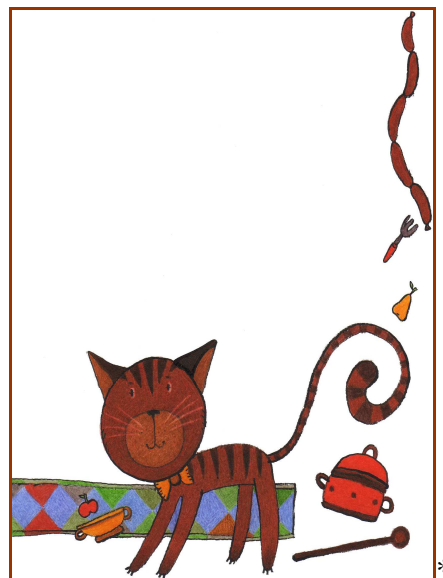

Tíz doboz egérre
alkuszik a macska,
végül kezét ráznak,
féláron megkapja.

Előveszi otthon
a legnagyobb lábost,
gáztűzhelyén gyorsan
meggyújtja a lángot.

De úgy meglepődik,
csaknem hanyatt esik,
mert, hogy egérsültet
sajnos ma nem eszik.

A bölcs vásárfia
útközben megszökött.
Durr kandúr meg nyávog
üres doboz fölött.

* PAPP ANIKÓ MÍRA
illusztrációi Péter Erika verséhez

SZ. PÓRDY MÁRIA

Elvek, tények

Kertváros Aachen szélén. Rendezett, mint szerte németországi testvérei. A házak formája, a telkek nagysága jó módú lakosokra vall.

Bernddel, az unokámmal a játszótér felé tartunk.

Az utca hirtelen kétfelé ágazik, szelíden emelkedő dombot fog közre, amelyre a kerítéssel és sövényvel körbevett játszóteret és parkot telepítették.

A domb aljában, egyik oldalon homokozók, a másikon kicsi hinták. Az emelkedő két oldalán ügyességi játékok: kötélháló és fém mászókák, lengőhidak, mókuserék, alacsony libikókák. Középső részét szaladgálásra és a téli szánkózásra hagyták szabadon. A dombtetőn focizásra, labdajátékokra alkalmas füves tér, azon túl pingpong asztalok, tovább a kis ligetben zajcsökkentő sövényvel körbevett kőasztalok és padok sakkozókna.

Az ember csak tátja a száját, itt minden célszerűségről, átgondoltságról tanúskodik.

A homokozóban teltház van, totyogóstól az ovis korúakig szórják, szítálgják, lapátolják (egymásra is) a homokot. F fiatal anyukáik körben, a padokon beszélgetnek olyan elmerülten, mintha évek óta nem találkoztak volna. Időnként felvisít egy-egy apróság. A felnőttek futó pillantással felméri a helyzetet, aztán újra belemerülnek a beszélgetésbe. Tanulja csak meg a gyerek egyedül megoldani a konfliktusait!

Az apukák a hintáknál, mászókáknál tartanak ügyeletet. Nekem a lélegzetem is eláll egy-egy megbillenő gyerek láttán, nekik az arcizmuk sem mozdul. Na ja! Az önállóságra nevelés elvét mindkét szülőnek be kell tartani!

Unokám fáradhatatlanul hajtja a mókuseréket. Fél szemem rajta, a másikkal egy három év körüli fiúcskát követek, aki rakéta formájú mászókán küzdi magát egyre feljebb. Négykézláb érkezik a kilátóba, megfordul és a fenekére tottyan. Onnan néz le segélykérően az apjára. Kezét feléje

nyújtja, hogy jöjjön érte és vegye le. Ő a fejét rázza és magyarázza, hogyan induljon visszafelé. A kicsi próbálgatja, helyezkedik, de egyre jobban inába száll a bátorsága. Kucorog a rakéta belsejében, ijedt szeméből kigördül az első könnycsepp. Apja hátat fordít neki, és pár lépéssel odébb megy.

Képtelen vagyok tovább nézni a gyerek kínlódását. Odamegyek a mászókához és kitárt kézzel hívogatom, hogy jöjjön, én majd segítek. Csak néz, néz bánatos kék szemével, aztán megfordul, és lassan ereszkedni kezd lefelé.

Apja már ott áll mellettem, arcán a megelégedettség vigyora.

– Ugye, hogy egyedül is le tudsz jönni? – mondja a fiának, és kezét fog velem.

Bernd odaszalad hozzám.

– Én is felmászhatok? – Magyarul kérdezi.

Bólintok. A mindig félénk unokám a mászóka előtt egy szemre idősebb gyerek elé vág. Hirtelen gyanús lesz a nagy iparkodása, Miért kérdezte, hogy felmászhatsz-e? Mire válaszolhatnék magamnak, Bernd már a rakéta padlóján ül, mint pár perccel ezelőtt a másik kisfiú.

Aggodalmasan forgatja a fejét, láthatóan a visszaindulás mikéntjét fontolgatja. Kiabálom, mit tegyen, mibe kapaszkodjon. Két vezényszó között a hátam mögül hallom a közbeavatkozásomat helytelenítő megjegyzéseket. Nem érdekel, mert fontosabb, amire rájöttem, az unokám most mászott fel először a rakétába. Tiszta sor! Neki a félelmét kell legyőznie, hogy nekem ne kelljen a tériszonyomon úrrá lenni!

– Vagy te is olyan ügyes, mint az a kis gyerek volt – bíztatom németül, ahogy az óvónője szokta bátorítani a gyerekeket.

Bernd bólint. Térdre ereszkedik, és óvatosan lopni kezdi maga alól a magasságot.

– Jól van kicsim, az első úrutazásodról szerencsésen visszatértél – fogadom megkönnyebbülve a létra aljában.

– Miket tudsz mondani, óma! Nem láttad, hogy a rakéta meghibásodott és nem indult el? Majd legközelebb, ha apával jövök ide, megszerelem. Teljesen egyedül, és apának nem kell félnie, hogy szégyenszemre nem tudok egyedül visszajönni a Földre.

SZ. PÓRDY MÁRIA

Piccadilly Line

Délután hat óra körül.

Állomás. Peronon várokozók. Férfiak – főleg.

Öltönyösök. Sötétkékben, feketében, sötétszürkében. Az ing világos. A nyakkendő a szürke árnyalataiban. A bőrcipő fekete.

Aktatáska, diplomatátáska. Nem jellemző.

A kézben újság. Így férfias.

Sín fölé hajló falak. Óriásplakátok szemeznek a peron felé. A pillantásokért versenyeznek.

Vonat. Sokszájú kígyó. Sziszegve érkezik-indul.

Nyitott-csukott újság. Lapedónyi társalgásszabályozó.

Következő állomás. Az öltönyösök sokasodnak.

Következő állomás: ugyanez, ugyanígy.

A hivatalok és üzleti negyed határáig.

Farmerban, bőrben csak a turisták.

A hagyomány él. Elvárás van.

Egyéniség másutt, máskor.

A londoni hivatalnokok hazafelé tartanak.

Brüsszeli képeslap

Brüsszel. Manneken Pis. A város kedvence és világhíressége, admirális öltözetben. A pápuák ugyancsak híres zsugorított emberkéire emlékeztet. Tömeg. Fényképezőgépek kattogása, filmfelvevők surrogása. Furakodás. Előnyösebb helyzet, kedvezőbb szög keresése.

Az **egyszer vagyunk itt** szindróma.

Kisfiú, több számmal bővebb tiroli bőrnadrágban. Fején zergetollas, zöld kis kalap. Mellette a hasonmása, csak nagyítva. Kora a kicsi éveinek vagy húszszorosa.

Ópa, rángatja a markos kezét a kicsi, miért nem fordul el a kisfiú, amikor pisil? Ugye, milyen illetlen dolog, kérdezi nehezen érthető német dialektusban.

Ő nem igazi gyerek, nyugtatja a nagyapja, csak egy szobor.

A gyerek gondolkodik, látszik rajta, valamit nagyon nem ért. Ki is böki: Lehet, hogy a szoborba belebújt egy igazi gyerek, mert nagyon kellett pisilnie?

Mondom, hogy ez csak egy szobor, válaszolja kicsit türelmetlenül a nagyapja és elindul a Grand Place irányába. A gyerek húzatja magát. Mutatok neked sok szép virágot egy nagy téren, biztatja az unokáját. Nem kell, nem akarom. Otthon a mező tele van virággal, tiltakozik a kicsi.

Az illetlen szobrocška teljesen elbűvölte. Vissza-visszanéz. Pedig már csak az utca végét torlaszoló színes tömeget látja.

BÁRDOS LÁSZLÓ

Az Atlantisz Könyvszigeten

(V. ker., Piarista köz — a *Gondolatok a könyvtárban* emlékezetére)

Érzem, hogy süllyedek.

Legalább egy élet
telhetne itt. A kabbala és a sztoicizmus,
a shakespeare-i metaforák és
a meztelenség kultúrtörténete
lehetne mindennapi kenyerem.

...*mint juh a' gyepen...*

A mondattengeren szűk gondolatmenetben
átkelni száraz lábbal, vagy erőltetetten
menetelni szemantikai labirintusban,
kiegyenesíteni lábam elé a kört, és
a szemmel balról jobbra vajt
barázdában haladni, egyszerre süketen
és *bábeli* figyelemmel: ez az én *dolgom*.

A világon.

Bal-jobb, bal-jobb, bal-jobb.

És sokat sejtető, visszatükröző

etimonokban csodálni arcom,

lesni, hol fodrozódik a víz, s a szanszkrit
palack

hol ér partot Britanniában...

Ó mindent, tudni mindent! *Az erény*

latin tanát, lapszéli jegyzetekkel,

az ártatlanság' boldog napjai-ról

vágyom olvasni, és a csiszolt újfrancián

áttúz az ógörög, s a *törvény*,

mindenkiét, hogy megértsem

a *düh* és a *bujaság* pillanatait

— szilánkot cipelő fej és siklató elélvezet —,
a' gépek' 's számok titkai-t, hogy lesz

[a Dies irae

szobám digitális mennyköve.

Akhilleusz sarka és Emma feketén csillogó

[barna szeme,

az elveszett fénydarabkák és Eliot állítmányai
lenyelnek és fölemésztenek erre az egy életre.

Úgyhogy egy másikat!

Melyben kincses *Délsziget*ként

[fölbukkanhatok,

s ha még marad hely

papíron, *gyöngé öltönyön*,

én azt teleírom,

s ha a *mély süllyedésből*

kiküzdtem új életem,

percenként hetven-nyolcvan fölriadásból

valódinál valódibb testet öltösn

a szűz papíron a visszaemlékezés

... *és nincs vég semmiben.*

Túlerő

(Stéphane Mallarmének, az *azúr* költőjének)

Többszörös túlerő, az ablakon

friss levegő tódul be, és lenyomja,

felszívja, elgyalulja a betegszoba

pállott leheletét; no, győzelem.

Mégis fanyar, mégis — végső soron —

elegem van belőle, elegem, hogy

„a győztes Azúr szólal a harangban”:

csak ennyit nyújthat földem, légköröm.

Evoé, ezerszeres túlerő.

Illúzió

Volna még terv száz évre legalább!

Szűnne a gond-baj, az idő vigyázna

minden elakadt, rest tendenciára,

csöpp lendületek után törjön át!

Az, aki csak látványosságra lát,

s türelme úgy szokott, hogy épp kivárja,

míg végigfut a kanóc fürge lángja:

nem érti az őskori robbanást!

Vagy néma út leszek, tűrő kifejlés,

ezer zökkenőre lágy visszacsengés,

zárt elégtétel, benső jutalom.

S bár a léptem most percről percre moccan,

akkorra a pályák kidolgozottan

nyúlnak mögém: mindenem megkapom.

FÁBIÁN MÁRIA MARY *Nő zöld kalapban* 30x40 cm, akvarell